

SAN LUCAS

Lucas, opu Teófilo wāikugure gojadea

1-2 Opu Teófilo, yu murē ñuadorea. Gua watopere Jesús irinugudeare ñunerā guare ñuguya kerere buema. Wárā gajirā, ñugusā guare buederosuta keoro gojanugugusanerā ñuañimá.

3-4 Yude ñuañipereri Jesús irinugudeare masípeoduaguu, ñuaró buebuu. Irasiriguu murē gajirā buedeare: “Diayeta ñuañrā”, ñuri masíburo, ñurigu, irire keoro gojáa.

*Marípure wereboegu Juan masakare wāiyerimasu
deyoaburire weredea*

5 Herodes, Judea niku marā opu ñuañripoe sugu paí Zacarías wāikugu ñuañryupu. ñugu, paí Abías wāikuguya bumu ñuañryupu. ñugu marāpo Isabel wāikugu, paí Aarón wāikugu parāmeñ ñuañturiagogue ñuañryupo.

6 ñugusā puerágueta Marípu ñuürõru diayemaru irirā, Moisére doreri pídeadere tarinugubirinurā. Irasirirā gajirā ñugusāru: “Ñeru irirā ñuañima”, ñuriñmasibiriñurā.

7 Isabel purrā marígoño ñuañryupo. Irasirirā purrā marírata, muñuakuñurā.

8 Sunu Zacaríaya bumararu Marípuya wiigue Marípu ñuürõ moãru ñuañryuro. Irasirirā, ñugu paíare iridorederosuta irirā irogue waañurā.

9 Irogue ejadero puruu, ñugusā paíá irinarusu Zacaríare suruñ soemubure beyebokañurā.

Irasirigu Zacarías Marípuya wiima taribugue soemugü ñajäyupü.

10 Ígü irire soemuripoe iri taribu wirinügärögue wárä masaka Marípüre sérerä iriñurä.

11 Ígü soemuripoe sugü Marípüre wereboegü särörí soemurö diaye gapü Zacariare deyoayupü.

12 Zacarías Ígürë iägü, iäguka, nasirimasibiriuyupü. Büro güiyupü.

13 Ígü güimakü iägü, Marípüre wereboegü gapü ãsü ãrlyupü:

—Zacarías, güibiriköäka! Marípü mü sérerírë pémi. Mü maräpo Isabel sugü maígü püräkugokumo. Ígürë “Juan” wäiyeka!

14 Ígü merä bero ushyagüko. Wárä gajirä Ígü deyoamakü, ushyaräkuma.

15 Ígü Marípu iürörë ubu ãärígü meta ãärígukumi. Igui deko pämurírë, siburidere neõ iiribirkumi. Ígü deyoaburi dupiyurogueta Õágü deyomarígürë opatarisiagükumi.

16 Wárä Israel bumarärë Marípüre gũñaduúnerärë dupaturi gũñamakü irigükumi doja.

17 Marí Opü aariburi dupiyuro Elías Marípuya kerere weredupiyudi werederosüta Õágü deyomarígü turari merä masakare weregükumi. Pagüsamarä Ígüsä pürä merä õärö ãäríburo, ãrígü; tarinügärímasädere oparä dorerire õärö yujuburo, ãrígü, Marípüre weregükumi. Irasirigu masaka marí Opüre õärö ushyari merä bokatíñeäburo, ãrígü, irire weregükumi, ãrlyupü Marípüre wereboegü Zacariare.

18 Ígū irasū ãrīmakū pégħu, Zacarías sērēñayupu:

—¿Nasirigu yu ire: “Diayeta ãārā”, ãrīmasibukuri? Yu bħaqrogora ãārā. Yu marāpode báro ãārīmo, ãrīyupu.

19 Ígū irasū ãrīmakū pégħu, ãsū ãrī yu jħayupu:

—Yu Marīpħre wereboegħu, Gabriel wāikugħu, Marīpħu pħar ãārīgħu ãārā. Ígħata yure iriuami, mħrē i õārī kerere weredoregħu.

20 Dapagorare yu wererire mu bħremubiri waja, werenibti du jagħukoa. Mu magħi deyo adero pħar, werenigħkoxa doja. Marīpħ: “Irasū waaburo”, ãrīmakū, yu mħrē ãrāderosūta waarokoa, ãrīyupu Gabriel Zacaríare.

21 Ígū irasū ãrī wereripoere masaka, iri taribu wiriniegħgārōgue ãārīrā Zacaríare yúrā iriñurā. “¿Naásū waayuri, Ígū iropa yoaripoe deyomarīgħu?” ãrī għuñānurā.

22 Zacarías iri taribugue ãārādi wirijagħu, Ígħus-sārē weredhegħu, neħo werenim asibiri yupu. Irasirigu īgħya mojōrī merā irikeoyupu. Masaka, Ígħi irasirimakū īārā: “Iri taribugue Marīpħ īmuadeare īġa kakkōakumi”, ãrī għuñānurā.

23 Zacarías Marīpħya wiigħue Marīpħ īñurō moǎrīr īripeo, Ígħi ya wiigħe goedu jaakō āyupu.

24 Pħar Ígħi marāpo Isabel nijipu ãārīniegħi yupo. Su mojōmarā abe neħo wiriro marīrō igoya wiigħe ãārīkō āyupu.

25 Åsū ãrī għuñayupo: “Marīpħ, yu pūrā marīgħ ãārīdeore iritamugħi irasū yámi, masaka yure īabbéobirkō āburo, ãrīgħi”.

*Marīpħre wereboegħu Marīare Jesús deyo aburire
weredea*

26 Isabel nijipo ããrñugádero p̄ur̄, su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejari abe waaro merā Marípu ñgūrē wereboeḡ Gabriere Galilea nikūma makā Nazaret wāikuri makāgue,

27 sugo nomeō María wāikugo, neō sugu ûmúu merā ããrībeo p̄urogue iriuyupu. Igo, José wāikuḡ op̄ David parāmi ããrīturiaḡ merā marāpukubo iriuyupo.

28 Gabriel, igo ããrīrōgue ñajāa, igore:

—Marē õādorea. Marípu mārē õārō irigu ããrīmi. Ígū marī Op̄ mā merā ããrīmi. Ñārīpererā nome nemorō mārē õārō iritarinugāgukumi, ãrī õādoreyupu.

29 María, ñgūrē ñāgō, ñgū irasū ãrīrīrē pégo, pégakakōayupo. “¿Naásū ãrīduaro irikuri ñgū yure õādoreri?” ãrī, buro gūñayupo.

30 Igo gukamakū ñāgū, Maríp̄ure wereboeḡ ãrīyupu:

—María, güibirikōaka! Marípu ñürōrē mā õārī bokabu. Mā merā usuyami.

31 Irasirigo mā dapagorare nijipo ããrñugāgokoa. Suḡu majīgū pūrākugokoa. Ígūrē “Jesús” wāiyegokoa.

32-33 Ígū ubu ããrīḡ meta ããrīgukumi. Marípu ããrīpererā nemorō turagu, ñgūrē: “Yu magū ããrā mā”, ãrīgukumi. David, mā magū ñekū, Israel bumarā op̄ ããrīdi ããrīmí. Marípu Davire op̄ píderosūta mā magādere Op̄ píguukumi Israel bumarārē dorenibure. Ígū doreri neō perebirikoa, ãrīyupu.

34 Ígū irasū ãrīmakū pégo, María ñgūrē sērēñayupo:

—¿Nasiriro yure irasū waabukuri, yu neō sugu ūmūu merā ãärībirikeremakū? ãrīyupo.

³⁵ Igo irasū ãrīmakū pégu, ãsū ãrīyupu:

—Óagū deyomarīgū muuguere dijarigukumi. Marīpu ãärīpererā Opu turari, su ūmikāyebo túbiaro irirosū ejarokoa mūrē. Irasirigu mu magū deyoabu, Marīpuyagu õagū ãärīgukumi. Masaka ūgūrē: “Marīpu magū ãärīmi”, ãrīrākuma.

³⁶ Mu basudeo Isabede, búro ãärīkerego, sugu majīgū pürākugokumo. Masaka igore: “Pürā marīgō ãärīmo”, ãrīkeremakū, su mojōma pere gaji mojō suru pérēbejari abegora opasiamo.

³⁷ Marīpure ūgū iriduari, neō diasabea, ãrīyupu.

³⁸ Úgū irasū ãrīmakū pégo, María ãrīyupo:

—Yu marī Opure moāboego ãärā. Marīpu, mu ãrīrōsūta iriburo yure, ãrīyupo.

Igo irasū ãrādero puru, Marīpure wereboegu waakōayupu.

María Isabere ūgō waadea

³⁹ Irinurīta María mumurō merā Judea nikū ūtāyuku watopegue ãärīrī makāgue waayupo.

⁴⁰ Irogue eja, Zacaríaya wiigue ñajāa, Isabere õādoreyupo.

⁴¹ Igo õādorerire pémakū, Isabel magū igoya patoregue ãärīgū búro gāmeñayupu. Igo, Óagū deyomarīgūrē opatariyupo.

⁴² Irasirigo turaro merā ãsū ãrīyupo:

—Marīpu ãärīpererā nome nemorō mūrē õārō iritarinugāmi. Mu magūdere õārō yámi.

⁴³ Mu, yu Opu pago yure ūgō ejamakū õātaria.

44 M^u õādorerire y^u pémak^uta, y^u mag^u yaa patoregue ãārīg^u buro usuyari merā gãmeñami.

45 Maríp^ure wereboeg^u m^urē wereadeare: “Keoro waarokoa”, ãrī b^uremus^uñā, õārō^u usuyari merā ãārā, ãrīyupo Isabel Maríare.

46 Irasirigo María ãs^u ãrīyupo:

Yaa yujup^urāgue y^u Opure: “Óātaria m^u”, ãrī, usuyari s^uñā.

47 Maríp^u y^ure taug^u merā buro usuyáa.

48 Y^u ubu ãārīg^u ãārīkeremak^u, Maríp^u y^ure ïg^urē moâboegore gûñami. Irasirirā dapagora merā masaka y^ure: “Maríp^u igore õārō iridea merā buro usuyadeo ãārīm^u”, ãrīn^ukõārākuma.

49 Maríp^u turatarigu y^ure wári õārīrē yámi. Íg^u Óātarigu, neõ ñerī opabi ãārīmi.

50 Ñārīpererā goepeyari merā ïg^urē buremurārē bopoñan^ukōäg^ukumi.

51 Íg^u turari merā wári õārīrē iri ïmumi. “G^ua gajirā nemorō ãārā”, ãrī gûñarānorē ubu ãārīrā dujamak^u yámi.

52 Oparārē ubu ãārīrā dujamak^u yámi. Ubu ãārīrā: “Gajirā nemorō ãārībea”, ãrī gûñarā gapure oparā dujamak^u yámi.

53 Ùaboarimas^uñārē wári õārī s^uñmi. Wári oparā gapure neõ gajino opamerā dujamak^u yámi.

54-55 Marī ñek^us^uñamarārē: “Iritamug^ura”, ãrīderos^uta Abrahārē, Íg^u parāmerā ãārīturiarādere iritamuníkõāmi. Irasirigu marī Israel bumarārē, ïg^urē moâboerārē Íg^u ãrīdeare

neō kātiro marīrō bopoñarī merā
iritamuníkōāmi, ārīyupo María.⁵⁸

56 María, Isabel merā urrerā abegora āārīyupo.
Purū igoya wiigue goedujáakōāyupo.

Juan masakare wāiyerimasā deyoadea

57 Purū Isabel majīgū deyoarinopoe nijīwāgūdero
purū, igo magū deyoayupu.

58 Irasirirā igo purū āārīrā, igoyerā, Marīpū ig-
ore ðārō iridea kerere pérā, igore usuyatamurā
waañurā.

59 Igo magū deyoaderō purū, su mojōma pere gaji
mojō urreru pērēbejarinurī waaro merā majīgūrē
īgūya dāpuma gasirogārē* wiirirā waañurā. īgūrē
īgū pagu “Zacarías” wāirē wāiyedukadiñurā.

60 Isabel gapu īgūsārē:

—Āārībea. īgū: “Juan” wāikugukumi, ārīyupo.

61 Igo irasū ārīmakū pérā, igore:

—¿Nasirigu irasū wāikubukuri? Neō m̄ayarā
irasū wāikurā máma, ārīñurā.

62 Irasirirā Zacaríare: “¿M̄a naásū
wāiyedukuri?” ārīrā, mojōrī merā irikeo,
sērēñāñurā.

63 Irasirigū Zacarías su taboa majī sērē, iri
majīgue:

—“Juan wāikugukumi”, ārī gojayupu. īgū gojarire
īrārā, gūkakōāñurā.

⁵⁸ **1:54-55** 1 S 2.1-10; Sal 113.5-9; Gn 17.7 * **1:59** Gn 17.1-14:
Iripoegue Marīpū Abrahārē īgū pūrā ûmarē: “Yaarā āārīburo”, ārīgū,
īgūsāya dāpuma gasirogārē wiiridoredi āārīmí. Purū iri dorerire
Moisére pídi āārīmí. Irasirirā judío masaka Abraham parāmerā
āārīturiarā iri dorerire irirā, īgūsā pūrā ûmarē su mojōma pere gaji
mojō urreru pērēbejarinurī waaro merā īgūsā deyoaderō purū irasū
yáma.

64 Irire gojaguta Zacarías wereníbi ãärādi wereníakõayupu doja. Irasirigu Marípure: “Óätaia mu”, ãrī, usuyari siyupu.

65 Æärípererã Zacarías puro ãärírã, ïgu werenímakã pérã, gukakõäñurã. Æärípererogue Judea niku marã ùtäyuku watopegue ãärírãrẽ Juan deyoadeare wereñurã.

66 Ígu deyoadea kerere pérã, ãärípererã guña, ãsu ãrĩ game serëñañurã:

—Íí majígu buguro waagu, ¿naásu ãärírikugukuri Marípu turari merã deyoadi? ãrĩñurã.

Zacarías Marípure bayapeodea

67 Zacarías, Óägu deyomarígurẽ opatarigu Marípu ïgurẽ weredorerire ãsu ãrĩ wereyupu:

68 Marípure Israel bumarã Opure usuyari sirã! Marí ïguyarã purogue marírẽ taugu aarími.

69 Irasirigu marírẽ taubure turatarigure iriugukumi. Ígu, David Marípure moäboerimasu ãärídi parãmi ãäríturiagugue ãärími.

70 Iripoegue Marípu, ïguya kerere weredupiyurimasu ñerĩ marírã merã marírẽ tauburire ãsu ãrĩ weredi ãärími:

71 “Æärípererã musãrẽ ïäeturirãrẽ, wajarákurãrẽ, musãrẽ tariweremakã irigura”, ãrĩ weredi ãärími.

72 Irasirigu marí ñekusämarãrẽ: “ ‘Musãrẽ bopoñarẽ merã ïägu, õärõ irigura’, ãrĩdeare neo kätibirikoa”, ãrĩ weredi ãärími.

73 Irire Marípu marí ñeku Abrahãrẽ weredi ãärími.

74 Irasirigu marírẽ ïäeturirãrẽ wijatagukumi, güiri marírõ ïgu dorerire irituyaburo, ãrĩgu.

75 Æäríperero marĩ okaro bokatíürõ marĩrẽ ïgãyarã,
diayemarẽ irirã äärímakã irigukumi, äríyupu
Zacarías.

Irasã ãrĩ odo, ïgã magugãrẽ äríyupu:

76 Maku, masaka mürẽ: “Marípø ãärípererã nemorõ
turaguya kerere weredupiyurimasã
äärími”, ärírãkuma. Mu, marĩ Opø aariburi
dupiyuro ïgã aariburi maarẽ diayema maa
ãmugã irirosã ïgãyare weregu waagukoa.

77 Marípø marĩrẽ äsã ãrĩ weregu koa: “Marípøre:
‘Gua ñerõ irideare kãtika!’ ãrĩ sérémakã,
mušärẽ kãtigukumi. Irasirigu mušärẽ pere-
biri peamegue waabonerãrẽ taugukumi”,
ärigukoa.

78 Marípø marĩrẽ bopoñarã merã mañlã, ûmu, maa-
manu boyoro irirosã waamakã irigukumi,
ûmugasigue merã marĩrẽ taubure iriugu.

79 Nañtãrõgue äärírãrẽ boyori sïgukumi perebiri
peamegue waabonerãrẽ ïgãrẽ masiburo,
ärigã. Irasirigu marĩrẽ ïgã merã õärõ
siñajãrã bokamakã irigukumi, ãrĩ wereyupu
Zacarías.[✳]

80 Majigã õärí gũñarã merã, Marípø turari merã
masãyupu. Masaka marĩrõgue yoaripoe ääríyupu.
Irogue äärígúta Israel bumarãrẽ buenugãyupu.

2

*Jesús deyoadea
(Mt 1.18-25)*

[✳] **1:79** Mal 3.1; Is 9.2

1 Maríph magā deyoaburi dupiyuro romano marā opa Augusto wālkugu īgūya nikū marārē ãārīpererārē keoñabu, īgūsā wāirē gojatúdoreyuph.

2-3 Irasirirā ãārīpererā masaka īgūsā ñekūsāmarā deyoadea makārīgue īgūsā wāirē gojatúrā waañurā. Siria nikū marā opa Cirenio wālkugu ãārīripoe gojatúnugāñurā.

4 Irasirigū Joséde, Galilea nikūma makā Nazaretgue ãārādi, Judea nikūma makā Belēgue waayuph. Belén, David deyoadea makā ãārīyuro. īgū, David parāmi ãārīturiagu ãārīsīā, irogue waayuph.

5 īgū marāpo ãārībo María merā īgū wāirē gojatúgu waayuph. María gapu nijīpo ãārīyupo.

6 Irasirigo irogue ãārīgō, nijīwāgūyupo.

7 Kārīrīwii uturimakū īā, José, María merā wekua wiigue kārīrā waañurā. Iri wiigue María neō pūrākubeo ãārīdeo, majīgū pūrākunugāyupo. īgū deyoamakū, surí gasiri merā õma, wekua baari korogue īgūrē sāyupo.

Maríphre wereboerā oveja korerimasārē deyoadea

8 Belén t̄erogue ovejare korerimasā ãārīñurā. Ñamirikū irogue dita īgūsāyarā ovejare koreboyoanañurā.

9 Irogue īgūsārē gūñaña marīrō sugu Maríphre wereboegu deyoayuph. īgū deyoamakū, Maríph goesisiriri īgūsārē boyoyuro. Irasū waamakū īāguka, buro gūiñurā.

10 Maríphre wereboegu ãsū ãrīyuph īgūsārē:

—Güibirkōäka! Mūsārē õārī kerere ãīrigū yáa, ãārīpererā masaka ushayaburire.

11 Dapagā ñami, David deyoadea makāguere māsārē taibu deyoami. Īgū Marīpū iriudi, Cristo māsā Opū aārīmi.

12 Māsā majīgūrē iārā waarā, surí gasiri merā ōmadire, wekua baari korogue sāñagārē bokajarāko. Irasirirā īgūrē iārā: “Diayeta aārāñumi”, aārīrāko, aārīyupū.

13 Īgū irire aārīripoeta gajirā wárā Marīpure wereboerā deyoa, Marīpure būremurā aāsū aāri bayāñurā:

14 Marīpū aāmugasigue aārīgūrē: “Óātaria mū”, aārī, aāsuyari sīrā! I aāmugue īgū merā ōārō aārīrā siñajārī opaburo, aārī bayāñurā.

15 Marīpure wereboerā aāmugasigue mārīadero pūru, ovejare korerimasā īgūsā basi gāme wereníñurā:

—Náka, dapagorata Belēgue! Marīpure wereboegū marīrē wereaderosūta iārā waarā! aārīñurā.

16 Irasirirā mumurō merā iārā waañurā. Irogue eja, Josére, Maríare bokajañurā. Majīgū gapure wekua baari korogue sāñagārē iāñurā.

17 īgūrē iārā, iro aārīrārē Marīpure wereboegū majīgūyamarē wereadeare wereñurā.

18 īgūsā irire weremakū pérā, aārīpererā pégukakōañurā.

19 Maríá gapū aārīpereri īgūsā wererire pégó, igoya yujupūrāgueta gūñaduripíyupo.

20 Ovejare korerimasā Marīpure wereboegū wereaderosūta aārīpereri īgūsā péadea, iādea keoro waamakū iārā, Marīpure: “Óātaria mū”, aārī, aāsuyari merā goedujáakōañurā.

Jesúre Maríphya wiigue ãjadea

21 P̄r̄u su mojōma pere gaji mojō ularu pērēbejarinurā waaro merā majīgūrē īgūya d̄hp̄ma gasirogārē wiiriñurā. Wiiri odo, Maríphure wereboeḡu Maríare, igo njīpo ãārīburo dupiyuro ãrīderosūta īgūrē “Jesús” wāīyeñurā.

22 P̄r̄u Moisés: “Āsū irika ūmāhrē pūrāk̄adero p̄r̄u!” ãrīdeare iripeo, José, María merā Jesúre Jerusalēgue ãīāñurā, Maríphya wiigue Maríphure: “M̄ayagu ãārīmi”, ãrī ūmurā waaro.

23 Irire irirā, Maríph dorederosūta iriñurā. Āsū ãrī gojasūdero ãārībú Maríph doreri gojadea pūgue: “Ãārīpererā ūma deyoap̄urorirā Maríphyarā ãārīburo”, ãrī gojasūdero ãārībú.

24 Irasirirā José, María merā Jerusalēgue Maríph dorederosūta irirā waañurā. Āsū ãrī gojasūdero ãārībú doja: “Pērā buja, o īgūsā marimakū buja irirosū deyorāgā pērā sīka, Maríph ūrō wējē soepeoburo, ãrīrā”.

25 Iripoere Jerusalēguere suḡu buguro Simeón wāīk̄uḡu ãārīyup̄u. īgū õāgū, Maríphure b̄uremuḡu ãārīyup̄u. Israel bumarārē tauḡu aaribure yúgu iriyup̄u. Õāgū deyomarīgū īgū merā ãārīnīkōāyup̄u.

26 Iripoegue Õāgū deyomarīgū īgūrē ãsū ãrī weredi ãārīmí: “Cristo, Maríph iriubure ūbita boabirikoa mu”, ãrīdi ãārīmí.

27-28 Jesúre īgū paḡsāmarā Jerusalēgue ãijarinurē Õāgū deyomarīgū Simeōrē Maríphya wiigue waadoreyup̄u. Maríph dorederosūta Jesúre iri wiigue ãijamakū ū, Simeón īgūrē kōā, Maríphure ushayari sī, ãsū ãrīyup̄u:

²⁹ Y_u Op_u, m_u iripoegue ãr̄ideros_uta keoro yáa. Irasirig_u dapagorare y_u m_urē moãboeg_u usuyari merã boamasia.

³⁰ Ìí majíg_urē masakare taubure yaa koye merã Ìaa.

³¹ Ìg_urē masídoreg_u, ããr̄ipererā masaka Ìûrõgue iriubu.

³² Ìg_uta judío masaka ããr̄imerârē m_urē masímak_u irig_u, sîágori sîg_u iriros_u irigu_ukumi.

Ããr̄ipererā masaka: “Maríp_u Ìg_uyarā Israel bumarârē õârō iritamumi”, ãr̄irákuma, ãr̄iyup_u Simeón.[◊]

³³ Simeón majíg_uyamarē iras_u ãr̄imak_u pérâ, Ìg_u pag_usamarā pégu_ukakõãñurâ.

³⁴ Simeón Ìg_usârē: “Maríp_u m_usârē õârō iriburo”, ãr̄i odo, Jesús pagore ãs_u ãr̄iyup_u:

—Ìí majíg_u Maríp_u beyedi ããr̄imi. Wárâ Israel bumarâ Ìg_urē b_uremumerâ perebiri peamegue b_uodijusürákuma. Ìg_urē b_uremurâ gap_u ûmugasigue ãim_urîásürákuma. Maríp_u turari merâ Ìg_u iri Ìumumak_u Ìarâ, wárâ masaka ñerô werenírákuma Ìg_urê.

³⁵ Irasiriri merâ ããr̄ipererâ masaka Ìg_usâya y_uj_up_urâr_ugue g_uñarâr_u masís_uroko. M_u gap_u i merâ m_uya y_uj_up_urâr_u sareri mají merâ saremak_u p_urîs_urôs_u b_uro b_ujaweregokoa, ãr̄iyup_u Simeón Mariare.

³⁶ Gajigo Maríp_uya wiiguere Maríp_uya kerere weredupiyugode ããr̄iyupo. Igo Ana wâikugo, Fanuel magô, Aser bumô, búro ããr̄iyupo. Maamogora marâp_uk_udeo ããrâdimo. P_uru, su

[◊] **2:32** Is 42.6; 49.6; 52.10

mojōma pere gaji mojō peru pērēbejari bojori waaró merā igo marāpū boakōāyupu.

37 Irasirigo wapiweyo dujayupo. Ígūsā Jesúre Marīphya wiigue ãijaripoere ochenta y cuatro bojorigora opayupo. Iri wiiguere ūmūrikū, ñamirikū bereri merā Marīphre sérēnayupo.

38 Jesúre ãijamakū Íagō, Ígū puro aari ejanugā, Marīphre ushayari sīyupo. Pūrhū ãārīpererā Jerusalén marārē taubure yúrārē Jesús deyoadeare wereyupo.

Nazaretgue goedujáadea

39 José, María Jerusalégue ãārānerā, Marīph dorederosūta ãārīpereri iripeo, Galilea nikū Ígūsāya makā Nazaretgue goedujákōāñurā.

40 Irogue majīgū turagu õārō masīgū masāyupu. Marīph Ígūrē õārō iritamuyupu.

Jesús Marīphya wiigue waadea

41 Bojorikū Jesús pagusāmarā pascua bosenurí ãārīmakū, Jerusalégue waanañurā.

42 Jesús pe mojōma pere su gubu peru pērēbejari bojori oparipoe Ígūsā irinarōsū Ígū merā iri bosenurē irogue taurā waañurā.

43 Iri bosenū tariadero pūru, Ígūsāya makāgue Nazaretgue goedujákōāñurā. Jesús gapū Jerusalégueta dujakōāyupu. Ígū pagusāmarā Ígū irogue dujarire masibiriñurā.

44 “Gajirā marī merāmarā merā aarikumi”, ãrī gūñadiñurā. Pūru Jerusalérē Ígūsā wiriadearū ñamika ãārīmakū, Ígūsā merāmarā watopegue Ígūrē ãamadiñurā.

45 Áma, Ígūrē bokabiri, maa deko merāta gāme dujákōāñurā doja Jerusalégue ãamarā waarrā.

46 Urenʉ pʉrʉ Marīphya wiigue Moisés gojadeare buerimasā watopegue doagure bokañurā. Ígūsā werenírīrē pé, ígūsārē sērēñanayupʉ.

47 Ígū masīrī merā wererire, ígū ðārō yʉjurire pérā, áārīpererā péguakakōāñurā.

48 Ígū irogue doamakʉ ïärā, ígū pagusāmarā ïāgʉkakakōāñurā. Pago ígūrē árīyupo:

—Makʉ, ¿nasirigʉ gʉare irasiriari mʉ? Yʉ, mʉpʉ merā buro gūñarikʉri merā mʉrē ámaabʉ, árīyupo.

49 Jesús pagore ásū árī yʉjʉyupʉ:

—¿Nasirirā yʉre ámaarī? Yʉpʉyare yʉre iriro gāāmea ígūya wiiguere. ¿Irire masīberi mʉsā? árīyupo.

50 Ígū irasū árīrīrē ígū pagusāmarā gapʉ pémasibiriñurā.

51 Pʉrʉ Jesús ígūsā merā Nazaretgue goedujáakōāyupʉ. Ígū irinírōsūta ígūsā dorerire tarinʉgārō marīrō yʉjʉnayupʉ. Ígū pago gapʉ áārīpereri ígū Jerusalégue iriadeare igoya yʉjʉpūrāgue gūñaduripíyupo.

52 Jesús wári masīrī merā masāyupʉ. Marīphʉ ígūrē: “Óāgū áārīmi”, árī íāyupʉ. Masakade áārīpererā irasūta árī lāñurā.

3

Juan masakare wāñyerimasā buedea

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28; 8.31-47)

1 Pe mojōma pere su gubu pērēbejari bojori Tiberio wāñkʉgʉ romano marā opʉ áārīrī ñajādero pʉrʉ, gajirā ígū dokamarā ñisāku áārīñurā: Poncio Pilato, Judea nikū marā opʉ áārīyupʉ. Herodes,

Galilea nikū marā opu ãārīyupu. Ígū pagumu Felipe: Iturea, Traconite, pe nikū marā opu ãārīyupu. Gajigū Lisanias, Abilinia nikū marā opu ãārīyupu.

² Gajirā pērā: Anás, Caifás wāikurā paía oparā ãārīñurā. Ígūsā oparā ãārīripoere Zacarías magū Juārē masaka marīrōgue ãārīgūrē Marīpu Ígūyare weredoreyupu.

³ Irasirigū Juan ãārīperero dia Jordán wāikudiyu t̄erogue masaka irogue ejarārē:

—Mūsā ñerō irideare bujawereka! Mūsā gūñarīrē gorawayu, wāiyedoreka! Irasirimakū, mūsārē Marīpu mūsā ñerō irideare kātigukumi, ãrī werenayupu.

⁴ Juan irire irigū, iripoegue Marīpuya kerere weredupiyudi Isaías gojaderosūta iriyupu. Åsū ãrī gojadi ãārīmí:

Masaka marīrōgue sugu bero gaguinírī merā weregukumi: “Marī Opu aariburi dupiyuro Ígū aariburi maarē diayema maa õārī maa ãamurā irirosū diayemarē irika!

⁵ Dupa t̄eruri ãārādeare yasuope piusūrokao. Ùtāyuku ãārādeade keoro dujarokoa. Maarī dupaberori ãārādeade diayema maarī dujarokoa. Goberikuri maarīde su báparogueta dujarokoa.

⁶ Marīpu marīrē taubure iriumakū, ãārīpererā masaka ïārākuma”, ãrī gojadi ãārīmí.[◊]

⁷ Wárā masaka Juan p̄rogue wāiyedorerā ejañurā. Juan Ígūsārē ãrīyupu:

—Mūsā ãña irirosū ñerā ãārā. ¿Noā mūsārē õōguere aaridoreari? Marīpu, ḡua ñerō iriri waja

[◊] **3:6** Is 40.3-5

wajamoābirikōāburo, ārīrā, ¿mūsā yure wāyedorerā aarari?

⁸ Mūsā: “Guā ñerō irideare bājawere, gūñarīrē gorawayuabu”, ārīrā, mūsā ñerō irideare piri, oārī gapure irika! Mūsā: “Guā Abraham parāmerā aārīturiarā aārīmakū, Marīpu guare wajamoābirikumi”, ārī gūñabirikōāka! Yū mūsārē āsū ārā: “Mūsā gūñarīrē gorawayubirimakū, mūsā Abraham parāmerā aārīturiari wajamáa. Marīpu i ūtāyeri merā Abraham parāmerā aārīturiarā waamakū irimasīmi”.

⁹ Mūsā ñerī iririre piribirimakū īāgū, Marīpu mūsārē bēogukumi. Sugū yuku ñerī dūkakudire īā, kōme merā nugūrīgue merāta diti, peamegue soebéorosū mūsārē bēogukumi, ārīyupu Juan.

¹⁰ Īgū irasū aārīmakū pérā, Juārē sērēñañurā:
—¿Guare nasiriro gāāmerī?

¹¹ Juan īgūsārē yujayupu:

—Sugū peñe suríro opagu, opabire suñe sīburo. Baari opagu, baari opabire dūkawaburo, ārīyupu.

¹² Gajirā romano marā oparārē niyeru wajasebosarā, Juan puro wāyedorerā ejañurā. īgūsāde Juārē sērēñañurā:

—Guare buegu, ¿guare nasiriro gāāmerī?

¹³ īgūsā irasū aārīmakū, Juan ārīyupu:

—Mūsā oparā mūsārē wajaseadoreaderopata wajaseaka! īgūsā doreadero nemorō wajaseabirikōāka! ārīyupu.

¹⁴ Gajirā surara Juārē sērēñañurā:

—¿Guakoare nasiriro gāāmerī? ārīñurā.

īgūsā irasū aārīmakū, āsū ārī yujayupu:

—Gajirā oparire ēmabirikōāka! Ígūsārē niyeru ēmadharā ārīkatori merā ígūsā iribirideaguereta weresābirikōāka! Musā moā wajatari merā usuyaka! ārīyupu.

15 Masaka: “¿Naásū āārīmakū Marīpū iriubu aarigukuri?” ārī gūñiarā iriñurā. Irasirirā, Juan wererire pérā: “¿Íl Juan, Cristo āārīkuri?” ārī gūñañurā.

16 Juan āārīpererā masakare ãsū ārīyupu:

—Yū mūsārē deko merā wāÿyea. Gajigū yū purū aarigú, yū nemorō turagū āārīmi. Yū gapū ubu āārīgū, ígūrē neō sropebirikoa. Ígū aarigú, mūsārē Óágū deyomarīgū merā, peame merā wāÿegukumi. Irasirigū mūsārē Óágū deyomarīgū mūsā merā āārīnímakū irigukumi, ñerīrē soebéorosū mūsārē ñerīrē béoburo, ārīgū.

17 Trigo gasirire korobéogū irirosū āārīmi. Gasirire koro odo, iri yerire baari duripíri wiigue duripígukumi. Iri gasiri gapure peamegue soebéokōágukumi. Iri peame neō yaribirikoa, ārīyupu.

18 Juan gaji wári irasū wereri merā masakare: “Ãsū irika!” ārī werenayupu. Irasirigū iri merā Marīpuya õārī kerere werenayupu.

19 Iripoere opu Herodes ígū pagumū Felipe marāpore Herodías wāíkgore ēma, marāpokuyupu. Iri waja, gaji wári ñerō iridea waja, Juan ígūrē: “Mū irasirimakū ñetaria”, ārī wereyupu.

20 Herodes, Juan wererire pérono irigū, ñerō irinemo, ígūrē peresu iriri wiigue sóodoreyupu.

*Juan Jesúre deko merā wāÿyedea
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)*

21 Juan peresu iriri wiigue sóosüburi dupiyuro ãärípererã masaka īgū puro wāiyedorerã ejarãrẽ wāiyeyupu. Jesúde īgū purogue wāiyedoregu ejayupu. Juan īgūrẽ wāiye odomakã, Jesús Marípure sērēripoe ûmugasi tūpákõäyuro.

22 Óagū deyomarígū, buja irirosū deyogu dijari, Jesús weka ejabejayupu. Marípu ûmugasigue ãärígū ãsū ãrīyupu Jesúre:

—Mu yu magū, yu maigū ãärã. Mu merã buro usayáa, ãrīyupu.

*Jesucristo ñeküsamarã ãäríturiadea
(Mt 1.1-17)*

23 Jesús treinta bojori opagu masakare buenugâyupu. Masaka Jesúre: “José magū ãärími ñi”, ãrī gûñadiñurã.

José, Elí magū ãärīyupu.

24 Elí Matat magū,

Matat Leví magū, Leví Melqui magū,
Melqui Jana magū, Jana José magū,

José Matatías magū,

25 Matatías Amós magū,

Amós Nahum magū, Nahum Esli magū,

Esli Nagai magū, Nagai Maat magū,

26 Maat Matatías magū, Matatías Semeí magū,

Semeí José magū, José Judá magū,

27 Judá Joana magū, Joana Resa magū,

Resa Zorobabel magū, Zorobabel Salatiel magū,

Salatiel Neri magū, Neri Melqui magū,

28 Melqui Adi magū, Adi Cosam magū,

Cosam Elmodam magū, Elmodam Er magū,

Er Josué magū,

29 Josué Eliezer magū,

Eliezer Jorim magū, Jorim Matat magū,
 Matat Leví magū,
³⁰ Leví Simeón magū,
 Simeón Judá magū, Judá José magū,
 José Jonán magū, Jonán Eliaquim magū,
 Eliaquim Melea magū,
³¹ Melea Mainán magū,
 Mainán Matata magū, Matata Natán magū,
 Natán opu David magū ããrīdi ããrīmí.
³² David Isaí magū, Isaí Obed magū,
 Obed Booz magū, Booz Salmón magū,
 Salmón Naasón magū,
³³ Naasón Aminadab magū,
 Aminadab Aram magū, Aram Esrom magū,
 Esrom Fares magū, Fares Judá magū,
 Judá Jacob magū ããrīdi ããrīmí.
³⁴ Jacob Isaac magū, Isaac Abraham magū ããrīdi
 ããrīmí.
 Abraham Taré magū, Taré Nacor magū,
 Nacor Serug magū,
³⁵ Serug Ragau magū,
 Ragau Peleg magū, Peleg Heber magū,
 Heber Sala magū,
³⁶ Sala Cainán magū,
 Cainán Arfaxad magū, Arfaxad Sem magū,
 Sem Noé magū ããrīdi ããrīmí.
 Noé Lamec magū, Lamec Matusalén magū,
³⁷ Matusalén Enoc magū, Enoc Jared magū,
 Jared Mahalaleel magū, Mahalaleel Cainán magū,
 Cainán Enós magū, Enós Set magū,
 Set Adán magū ããrīdi ããrīmí.
³⁸ Adán neõgorague Maríp̄u iridi, īgū magū ããrīdi
 ããrīmí.

4

*Wātī Jesúre ãrīmesãdidea
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)*

1 Jesús Õāgū deyomarīgūrē opatariakōāyupu. Irasirigū Õāgū deyomarīgū īgū dia Jordán wāikudiyague ãārādire masaka marīrōgue ãīayupu.

2 Irogue Jesús cuarenta nūrīgora ãārīyupu. Irogue ãārīripoe wātī īgūrē ãrīmesāgū ejayupu. Iri cuarenta nūrīrē Jesús neō baabiriyupu. Irasirigū uaboakōāyupu.

3 īgū uaboamakū īāgū, wātī Jesúre ãsū ãrīyupu:
—Diayeta Marīpū magū ãārīgū, mū turaro merā i ûtāyere pā waamakū irika! ãrīyupu.

4 Jesús īgūrē yūjuyupu:
—Yupuya werenírī gojadea pūgue: “Baari dita masakare okamakū iribea. Æārīpereri Marīpuya werenírī gapū īgūsārē okamakū yáa”, ãrī gojasūdero ãārībú, ãrī wereyupu Jesús wātīrē.

5 Purū wātī Jesúre ûtāā wekague ãimurīayupu. Irogue suñarōta ãārīpereri i ûmūma makārīrē ûmupeokōāyupu.

6 Irire ûmupeo odo, ãsū ãrīyupu:
—I yure sīdea ãārā. Irasirigū yū sīdhagure sīgukoa, īgū i ãārīpereri opū ãārīburo, ãrīgū.

7 Mu yure ñadukupuri merā ejamejāja, būremumakū, i ãārīpereri mūrē sīgura, ãrī wereyupu wātī Jesúre.

8 Jesús īgūrē yūjuyupu:
—Satanás, yū purore wirika! Yupuya werenírī gojadea pūgue: “Marīpū ditare būremuka! Ígū

doreri ditare irika!” ãrĩ gojasãdero ããrõbá, ãrĩ wereyupu Jesús wãtirẽ.

9 Püru wãtirẽ Jesúre Jerusalégue ãia, Marípuya wii wekague ãimurĩa, ïgürẽ ãsü ãrãyupu doja:

—Diayeta Marípua magü ããrígü, õõgue merã yebague parimadijaka!

10-11 Marípuya wereníri gojadea pügue ãsü ãrĩ gojasãdero ããrõbá:

Marípua ïgürẽ wereboerãrẽ mürẽ koredoregukumi, neõ ãtãyegue meébejabirkõaburo, ãrígü, ãrĩ gojasãdero ããrõbá, ãrĩ wereyupu wãtirẽ Jesúre.[◊]

12 Jesús ïgürẽ ãrãyupu:

—Yupuya wereníri gojadea pügue: “Buremurí marirõ Marípure: ‘Mu turari merã yure gajino iri ïmuka!’ ãrãbirikõäka!” ãrĩ gojasãdero ããrõbá, ãrĩ wereyupu Jesús wãtirẽ.

13 Irasirigü wãtirẽ Jesúre gaji ãrimesärí bokabiri, waakõäyupu dapa.

*Jesús Galilea nikügue masakare buenügädea
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)*

14 Püru Jesús masaka marirõgue ããrãdi Galilea nikügue goedujáayupu. Õagü deyomarígü turarire opatariyupu. ããrõperero Galilea nikü marã ïgü iridea kerere masípereakõäñurã.

15 Jesús irogue ejagu, makãrkü judío masaka nererí wiirigue* buenayupu. ïgü buemakü pérã, ããrõpererã: “Óarõ buemi”, ãrĩ buremuñurã.

[◊] **4:10-11** Sal 91.11-12 * **4:15** Judío masaka nererí wii, sinagoga wãkuri wii ããrã. Irogue ïgüsä siñajärñu ããrõmakü nerẽ, Marípuya wereníri gojadea pügue gojadeare buenama.

*Jesús Nazaretgue goedujáadea
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6; Jn 4.44)*

16 Púru Jesús Nazaretgue ígū masādea makāgue goedujáayupu. Ígū irinarōsūta judío masaka siñajārīnu† ãārīmakū, ígūsā nerērī wiigue waa, njajāyupu. Iri wiigue Marīphya werenírī gojadea pūrē bue ímubu wāgānugāyupu.

17 Irasirigu iri wii koregu Jesúre Marīphya kerere weredupiyudi Isaías gojadea pūrē sīyupu. Ígū sīmakū, Jesús iri pūgue ãsū ãrī gojadeare boka, bue ímuyupu:

18 Yū Opu, Óágū deyomarīgū yū merā ãārīmakū yámi, ígū dorerire iriburo, ãrīgū. Ígūyare iridoregu yure beyepídi ãārīmí.

Irasirigu boporārē ígūya kerere weredoregu, buro bujawererārē usuyamakū iridoregu, persugue ãārīrārē taudoregu, koye ïāmerārē ïāmakū iridoregu, ñerō irisürārē taudoregu yure iriudi ãārīmí.

19 Marī Opu Ígūyarārē taugu aariburire weredoredi ãārīmí, ãrī gojadi ãārīmí Isaías, ãrī bue ímuyupu Jesús.◊

20 Bue ímu odo, ígū bueadea pūrē tūrā, iri wii koregure wia, eja doayupu. Ñārīpererā iri wiigue ãārīrārē Ígūrē ïāduúbirinurā.

21 Jesús ãsū ãrī werenugāyupu ígūsārē:
—Dapagā merā yū mūsārē bue ímumakū, Isaías gojaderosūta waáa.

22 Jesús irasū ãrīmakū pérā, ãārīpererā pégu kakõāñurā. “Óärī werenírī merā weremi”,

† **4:16** Judío masaka siñajārīnu, sábado ãārā. ◊ **4:19** Is 61.1-2

ãrī gūññañurā. Irasū gūñakererā, īgūsā basi gāme sērēñañurā:

—¿lī José magū meta ãärīrī? ãrīñurā.

²³ Jesús, īgūsā irasū ãrīmakā pégū, īgūsārē ãsū ãrīyupū:

—Masaka īgūsā ãrīnarōsū mūsā yure: “Mu õärō kúrigū ãärīrīrē īmugū, mu basita kúrika!” ãrīko. Gajidere ãrīko: “Gua, mu Capernaugue iri īmudea kerere pébu. Irasirigū iroguere mu iriderosūta i makā, mu masādea makādere iri īmuka!” ãrīko, ãrīyupū.

²⁴ Irasū ãrī odo, ãsū ãrīñemoyupū:

—Diayeta mūsārē werea. Neō sugū Marīphya kerere weredupiyurimasārē īgūya nikū marā õärō bokatīrīñeābema.

²⁵ Irasirigū mūsārē ire õärō masīmakā gāñamea. Iripoegue Elías Marīphya kerere weredupiyudi ãärīdeapoere masaka Marīphare bāremubiri waja, ure bojori gaji bojori dekogora neō deko merēbiridero ãärībú. Ñārīpereroguere baaride marīdero ãärībú. Marīya nikūrē wárā wapiweyarā nome ãärīnerā ãärīmá.

²⁶ Īgūsā wárā ãärīkeremakā, Marīpu Elíare īgūsārē iritamudoregū neō iriubiridi ãärīmí. Gaji nikūmo Sarepta wāikuri makāmo Sidón puro ãärīgō gapure iritamudoregū Elíare iriudi ãärīmí.

²⁷ Eliseo Marīphya kerere weredupiyudi ãärīdeapoedere wárā kāmi boarā marīya nikūrē ãärīunannerā ãärīmá. Īgūsā wárā ãärīkeremakā, Marīpu Eliseore īgūsārē taudoregū neō iriubiridi ãärīmí. Siria nikūmu Naamán wāikugū gapure taudoregū Eliseore iriudi ãärīmí, ãrī wereyupū Jesús.

28 Jesús irasū ãrīmakū pérā, ãārīpererā iri wiigue ãārīrā ïgū merā báro guañurā.

29 Irasirirā wágānugā, ïgūrē ñeā, ãiākōãñurā. Iri makā ûtāã weka iridea makā ãārīyuro. Irasirirā iri makā turogue ïgūrē ãia, túmeédijuduarā iriadiñurā.

30 Jesús gapu ïgūsā watopeta tariwerewágākōãyupu.

*Wātī ñajāsūdi Jesúre bokatírīdea
(Mr 1.21-28)*

31 Puru Jesús Capernaugue waayupu. Iri makā Galilea nikūgue ãārīyuro. Irogue eja, judío masaka siñajärīnh ãārīmakū, ïgūsā nerērī wiigue ïgūsārē bueyupu.

32 Sugu doregu irirosū õārō masírī merā ïgū buemakū pérā, pégu kakōãñurā.

33 Iri wiiguere ïgūsā merā sugu wātī ñajāsūdi ãārīyupu. Ásū ãrī gaguiníyupu:

34 —Jesús Nazaretmu, ¿nasiribu gúa puro aaríri? ¿Guare peamegue béogu aarigú yári? Yu muré ïámasikōāa. Mu, Marípu iriudi, õātarigu ãārā, ãrīyupu.

35 Jesús wātīrē:

—Wereníbita! Wirika ïgūrē! ãrīyupu.

Ígū irasū ãrīmakū, wātī masaka ïürō ïgū ñajādire yebague túmeépí, ñerō iriro marírō wiriakōãyupu.

36 Jesús wātīrē béowiumakū ïãrā, ãārīpererā masaka ïáguka, ïgūsā basi ásū ãrī gáme wereníñurā:

—¿Ñeéno werenírī ãārīrī i? Ígū turaro merā wātēärē wiriadoremakū, mata wirianokōāma, ãrīñurā.

37 Puru Jesús iriadeare ããrīperero iri makā turo marãrē weresiriñurã.

*Jesús, Simón Pedro máñekōrē taudea
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)*

38 Jesús, nerẽrī wiigue ããrādi wiria, Simõya wiigue waayupu. Simón máñekō bñero nimakñirkugó iriyupo. Jesús ejamakã ïärã, igore taudorerã ïgürẽ sêrẽñurã.

39 Ígësã irasú sêrẽmakã pégu, Jesús igo puru waa ejanugã: “Pürirí tarika igore!” ãrÿupu. Ígã irasú ãrãrī meräta igore nimakñri ããrãdea tariakõãyuro. Irasirigo wâgãnuugã, ígësãrẽ baari ejoyupo.

*Jesús wárã püririkñrãrẽ taudea
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)*

40 Ñamika, abe ñajãdero puru, iri makā marã ããrīpererã gajirosúperi püririkñrãrẽ Jesús purogue ãjñañurã. Jesús püririkñrãrẽ, ígãya mojõrī merã ñapeo, tauyupu.

41 Wárã wâtëa masakare ñajãnerãdere béowiuyupu. Wâtëa wirirã, Jesúre ãsú ãrã gaguiníñurã:

—Mu, Marípu magã ããrã, ãrãñurã. Ígësã Jesúre, Ígã Cristo, Marípu iriudi ããrãrãrẽ masiñurã. Irasirigu Jesús wâtëärẽ werenídorebiriyupu.

*Jesús Galilea nikügue masakare buedea
(Mr 1.35-39)*

42 Gajinu boyoripoe Jesús makā turo masaka marírõgue waayupu. Ígã waadero puru, masaka ïgürẽ ãma, Ígã purogue ejañurã. Ígürẽ: “Gua merã dujaka dapa!” ãrãdiñurã.

43 Jesús gapu Ígësãrẽ ãrÿupu:

—Marípu Ígāyarā Opu ãārīrīrē yare weredoregu iriudi ãārīmí. Irasirigu gaji makārī marādere ire weregu waagura, ãrīyupu.

44 Irasirigu ãārīperero Galilea nikū marārē judío masaka nerērī wiirigue buegorenayupu.

5

*Jesús Ígū buerārē wárā waaí wējēmakū iridea
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20; Jn 21.3, 6)*

1 Gajinu Jesús Genesaret* wāikari ditaru tārogue ãārīmakū, wárā masaka Ígū purore uturinugājañurā Marípuya kerere péduarā.

2 Jesús iri ditaru tāro waaí wējērīmasāya doóriduparu peru masaka marīrī payamakū Íāyupu. Waaí wējērīmasā gapu Ígūsāya buriyukure koerā iriñurā.

3 Jesús Simōyarugue mārīñajāa, Ígūrē soewijudoreyupu. Soewijupau odomakū Íā, Jesús irirugue ejā doa, masakare buenugāyupu.

4 Bue odo, Simōrē ãsū ãrīyupu:

—Doódiru merā ditaru deko ãkūãrōgue wija, māsāya buriyukure meéyoka waaí ñeāmurā, ãrīyupu.

5 Simón Ígūrē yujuyupu:

—Guare buegu, dapagā ñamirē wējēboyoakōdabu. Neō wējēbirakubu. Mu dorerosūta buidire meéyoñagura doja, ãrīyupu.

6 Ígūsā meéyomakū, waaí wárā ñajāa, buidire ooreakōdidiñurā.

* **5:1** Genesaret wāikari nikū, Galilea wāikari ditaru tāro ãārīyuro. Irasiriro Galilea ditaruta Genesaret wāikuyuro.

7 Wárã ñajāmakũ ïã, ïgūsã merāmarã gajiru doódirugue ãärírärẽ buateañurã, ïgūsärẽ ñeātamudorerã. Irasirirã ïgūsã eja, waairé seasāmakã, perugueta miriboyakõäyuro.

8 Irasú waamakú ïágú, Simón Pedro Jesús puro ñadukupuri merã ejamejája, ïgürẽ ãríyupu:

—Yu Opu, mu ðätarigu ãärã. Yu gapu ñegú ãärã. Irasirigú yu purore ãäríbirikõäka! ãríyupu.

9 Simón, wárã waaí ñajāmakú ïágukagu, irasú ãríyupu. ïgú merã ãärírãde ïágukakõäñurã.

10 Gajiru doódiru ãärírã ïgú merāmarã Zebedeo pürã Santiago, Juan ãäríñurã. ïgūsade ïágukakõäñurã. Jesús gapu Simõrẽ ãríyupu:

—Güibirikõäka! Dapagorare mu waaí wëjérîmasã ãärírîrẽ piri, Maríphya kerere masakare wererimasã ãärígukoa, ãríyupu.

11 Irasirirã ïgūsâya doóriduparure ditaru turo tãamajüpíkõä, ãärípereri ïgūsâyare píkõä, Jesús merã waakõäñurã.

*Jesús kâmi boagüre taudea
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)*

12 Puru Jesús su makâgue ãäríripoe sugu kâmi boagü ejayupu. Jesúre ïágú, ïgú puro ñadukupuri merã ejamejá, ïguya diapure yebague moomejája, ïgürẽ sérëyupu:

—Yu Opu, mu yu pürírikurire taudagü taumasía, ãríyupu.

13 ïgú irasú ãrímakú pégu, Jesús ïguya mojõ merã ïgürẽ moañña, ású ãríyupu:

—Marë taugüra. Kâmi marígú dujaka! ãríyupu. ïgú irasú ãrírĩ meräta kâmi yaripereakõäyuro.

14 Irasirigú turaro merã Jesús ïgürẽ ãríyupu:

—Gajirā masakare mʉ tariadeare werebirikōāka! Paíre mʉrē kāmi yariadeare īmugū waaka! īgū mʉrē īāgū: “Kāmi marīgū ãārā”, ãrīgukumi. Pʉrh Moisés gojadea pūgue sīdoredeare sīka! Mʉ irire irimakā īārā, ãārīpererā masaka mʉrē kāmi yariadeare masīrākuma, ãrīyupʉ.

15 Jesú斯 īgūrē: “Gajirārē mʉ tariadeare werebirikōāka!” ãrīkeremakʉ, ãārīpererogue marā masaka Jesú斯 īgūrē iriadeare pēpereakōāñurā. Irasirirā wárā masaka īgū pʉrogue īgū buerire pérā, īgūsā pūrīrikʉridere taudorerā, ejañurā.

16 Jesú斯 gapʉ masaka marīrōgue Marīpʉre sērēgū waanayupʉ.

*Jesú斯 dʉphʉ buadire taudea
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)*

17 Sunʉ Jesú斯 buemakʉ, surāyeri fariseo bumarā gajirā Moisés gojadeare buerimasāde irogue doañurā. īgūsā ãārīperero Galilea nikūma makārī marā, Judea nikūma makārī marā, Jerusalén marā ãārīñurā. Jesú斯 pūrīrikʉrārē taibu, Marīpʉ turarire opayupʉ.

18 īgū bueripoe gajirā iro marā sugʉ dʉphʉ buadire īgū oyaro merāta ãījañurā. īgūrē wiigue ãīñajāa, Jesú斯 pʉrogue píduarā iriadiñurā.

19 Masaka wárā ãārīmakʉ, ãīñajāmasībiri, iri wii wekague mʉrīa, su gobe ãīwea, īgūrē masaka watopegue īgū oyaro merāta Jesú斯 pʉro dijuñurā.

20 Jesú斯, īgūsā īgūrē bʉremumakʉ īāgū, buadire ãrīyupʉ:

—Yʉ, mʉ ñerō irideare kātia.

21 īgū irasū ãārīmakʉ pérā, fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā ãsū ãrī gūñañurā:

“¿Ñeém̄no masak̄ ãārīrī ñ? Ígū werenírī merā Marīp̄ure ñerō ãrīmi. Masaka ñerō irideare neō suḡ masak̄ kātimasibirkumi. Marīp̄a suḡta masikumi”, ãrīñurā.

22 Jesú s Ígūsā gūñarīrē ñāmasī, ãsū ãrīyup̄:

—¿Nasirirā irasū gūñarī m̄asā?

23 ¿Naásū ãrīrī gap̄ diasaberi ñ b̄adire: “Yū, m̄ ñerō irideare kātia”, ãrīrī, o “Wāgānugā, waaka!” ãrīrī gap̄ diasaberi?

24 Yū ãārīpererā tīgū i ûm̄gue ãārīrārē Ígūsā ñerō irideare Marīp̄ dorero merā kātimasī. Irasiriḡ ñ b̄adire tauḡra, m̄asārē irire masidoreḡ, ãrīyup̄. Irasū ãrī odo, b̄adire ãrīyup̄:

—Yū murē ãsū ãrā. Wāgānugā, m̄ oyaderore ãi, m̄ya wiigue waaka! ãrīyup̄.

25 Ígū irasū ãrīrī merāta Ígūsā ñürō wāgānugā, Ígū oyaderore ãi, Ígūya wiigue waagá, Marīp̄ure: “Óātarīa m̄”, ãrī, usuyari sīyup̄.

26 Masaka, Jesú irasiririre ñāḡka, Ígūsāde Marīp̄ure: “Óātarīa m̄”, ãrī, usuyari sīñurā. Buro güiri merā ãsū ãrīñurā:

—Dapagārē neō marī ñābirideare ñāa, ãrīñurā.

Jesús Levíre siüdea

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Purū Jesú iro merā waa, Leví[†] wāik̄ugure bokajayup̄. Leví romano marā op̄ure niyeru wajaseabosaḡ ãārīyup̄. Ígū moārī taribugue doamak̄ ñāgū, Jesú Ígūrē ãrīyup̄:

—Náka, yū merā!

[†] **5:27** Leví pe wāi opayup̄. Ígūta Mateo wāik̄ayup̄.

28 Ígū irasū ãrīmakū pégu, Leví wāgānugā, ígū moādea ãārīpererire pípeo, Jesús merā waakōāyupu.

29 Puru Leví ígūya wiligue eja, Jesúre bosenu iripeoyupu. Wārā niyeru wajaseabosarimasā, gajirā masaka ígūsā merā baa doaníñurā.

30 Jesús ígūsā merā doamakū ïārā, fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā Jesús buerārē ãsū ãrī werewuñañurā:

—¿Nasirirā niyeru wajaseabosarimasā, ñerō irirā merā iirí, baari mūsā? ãrīñurā.

31 Jesús ígūsārē yujuyupu:

—Pürirī marirā kúririmasārē ãmabema. Püririkurā gapu ígūrē ãmama.

32 Yh: “Óarā ãārā”, ãrī gūñarārē siiugu aaribiribu. “Ñerō irirā ãārā”, ãrī gūñarā ditare siiugu aarigáribu, ígūsā ñerō irideare bujawere, gūñarārē gorawayuburo, ãrīgū, ãrīyupu.

Jesúre bererimare sérēñadea

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jesús irasū ãrīmakū pérā, ígūrē sérēñaañurā:

—Juan buerā, fariseo bumarā buerire tuyarāde Marípure buremurā bere, ígūrē sérēnama. ¿Nasirirā mu buerā gapu õārō iirí, baari? ãrīñurā.

34 Jesús ígūsārē yujuyupu:

—¿Sugu mojōshadi bosenu irimakū, mūsā ígū siiuanerārē ígū merā ãārīrārē bujawereri merā beremakū irimasibukuri?

35 Puru ígūrē gajirā ãāmaku, bujawereri merā bererākuma, ãrīyupu.

36 Irire ãrī odo, keori merā ígūsārē ãsū ãrī wereyupu doja:

—Masaka neō suríro maamañerē tábirikuma buguñerē seretúmurā. Irasū seretúrā, maamañerē

poyanorērā irikuma. Maama gasiro merā buguñerē seretúadero õärō deyobirikoa.

³⁷ Waimurā gasiri merā iridea ajuri bugu ajurigue maama igui dekore diribirikuma. Irasū dirimakū, maama igui deko pāmu, bugu ajuri sērāturabiri, ooreakōäko. Irasiriro igui deko, ajuride kōmokoa.

³⁸ Irasirirā maama igui dekore maama ajurigue diriro gāämea.

³⁹ Masaka igui deko pāmurīrē iirirā, maama igui dekore gāämebirikuma, maama buerire pédhaberossū. “Igui deko pāmudea gapu, maama igui deko nemorō õää”, ãrīrākuma, ãrīlyupu Jesús ïgūsärē.

6

*Siñajärñnu ãärīmakū, Jesús buerā trigo yerire tārīdea
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)*

¹ Gajinu, judío masaka siñajärñnu ãärīmakū, Jesús trigo otedero watope waamakū, ïgu buerā trigo yerire tārī koro baawāgāñurā*.

² Ígūsärē irasirimakū ïärā, surāyeri fariseo bumarā ïgūsärē sērēñañurā:

—¿Nasirirā siñajärñurē moädorebirikeremakū, irasū yári mūsā? ãrīñurā.

³ Jesús ïgūsärē yujuyupu:

* **6:1** Deuteronomio 23.25: Moisés gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãärībú: “Sugu masaku gajiguya pooegue waagú, ïguya mojōrī merā trigo yerire tārī koro baaburo. Wiirimajī merā diti ãïabirkōäburo”, ãrī gojasūdero ãärībú.

—¿Mʉsā iripoeguemʉ David īgʉ merāmarā merā uaboagu, īgʉ irideare buebiriri?

⁴ īgʉ merāmarā merā Marīpʉya wiigue ñajāa, Marīpʉ iūrō peyari pā duparure baadi ãārīmí. Marīpʉ paía ãārīmerārē: “Iri pā duparure baabirikōāka!” ãārīdi ãārīmí. David gapʉ paí ãārībirikeregu, irire baagu, Marīpʉ iūrō īgʉ dorerire tarinʉgāgʉ meta iridi ãārīmí, ãrīyupʉ.

⁵ Irasū ãārī odo, ãsū ãrīyupʉ doja:

—Yu ãārīpererā tīgʉ ãārīsīā, siñajārīnʉrē masaka gajino īgūsā iriburire doremasīa, ãrīyupʉ Jesús.

Jesús mojō diíweredire taudea

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Gajinʉ siñajārīnʉ ãārīmakʉ, Jesús judío masaka nerērī wiigue ñajāa, īgūsārē bueyupʉ. Iri wiigue sugʉ masaku diayema mojō gapʉ diíweredi ãārīyupʉ.

⁷ Fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā Jesúre bʉro īāduripítʉya: “Siñajārīnʉ ãārā, irasirirā ñī mojō diíweredire īgʉ taumakʉ, īgūrē weresārāra”, ãrī gūñāñurā.

⁸ Jesús īgūsā gūñārīrē īāmasī, mojō diíweredire:

—Wāgāñʉgā, masaka iūrōgue ejanʉgāgʉ aarika! ãrīyupʉ. īgʉ irasū ãārīmakʉ pégu, mojō diíweredi wāgāñʉgā, Jesús pʉro ejanʉgāyupʉ.

⁹ īgʉ ejanʉgāmakʉ, Jesús gajirā irogue ãārīrārē ãsū ãrīyupʉ:

—Mʉsārē sērēñadʉakoa. ¿Siñajārīnʉrē Marīpʉ marīrē ñeénorē iridoreyuri, õārīrē, o ñerīrē, masakare taurire, o wējērīrē? ãrīyupʉ.

¹⁰ Sērēña odo, masaka ãārīpererārē īā, mojō diíweredire ãrīyupʉ:

—M̄aya mojōrē soeuka!

Ígū irasū ãār̄imakā pégu, soeuyupu. Ígū soeumakā, Ígūya mojō õākōāyuro.

¹¹ Ígū irasirimakā ïārā, fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā b̄ero guañurā: “¿Nasirirākuri marī ïīrē?” ãār̄ gāme wereníñurā.

Jesús pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarā Ígū buedoregu pímurārē beyedea

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Irinārīrē Jesús ûtāügue Maríp̄ure sērēgū waayupu. Irogue iri ñamirē Maríp̄ure sērēboyoakðāyupu.

¹³ Boyoripoe Ígū buerire t̄uyarārē siiu neeō, Ígūsā watopegue ãār̄irārē pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarā ûmarē beyeyupu: “M̄usārē yaa kerere buegorenamurārē beyepia”, ãār̄iyupu.

¹⁴ Ílsāk̄ ãār̄iñurā: Simón wāik̄uḡ ãār̄iyupu. Ígūrēta “Pedro” wāiyeyupu Jesús. Simón pagum̄ Andrés; gajirā: Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé[†],

¹⁵ Mateo, Tomás, Santiago ãār̄iñurā. Santiago, Alfeo maḡ ãār̄iyupu. Gajiḡ Simón ãār̄iyupu. Ígū celote wāik̄ari bum̄ ãār̄iyupu.

¹⁶ Gajiḡ Judas ãār̄iyupu. Ígū Santiago maḡ ãār̄iyupu. Gajiḡ Judas Iscariote wāik̄uḡ ãār̄iyupu. Ígūta Jesúre wējēdharāguere Ígūrē ïmubu ãār̄iyupu.

Jesús wárā masakare buedea

(Mt 4.23-25)

[†] **6:14** “Bartolomé”, ãār̄irō: “Tolomé maḡ”, ãr̄idharo yáa. Ígūta Natanael wāik̄uḡ ãār̄idi ãār̄imí. San Juan 1.43-51: Jesús Natanaere siidea kere ãārā.

17 Jesús iri ūtāägue ãäärädi ĩgūsā merā dijija, iri ūtāä ãäärīdijimejärōgue ãäärīyupu. ĩgū beyeanerā, gajirā wárā ĩgū buerire tūyarā merā ãäärīyupu. Gajirā wárā ãäärīperero Judea nikū marā, Jerusalén marā, wádiya tūro marā Tiro, Sidón marā ãäärīñurā. ĩgūsā Jesús puro ĩgū buerire pérā, ĩgūsā pürīrikarire taudorerā ejanerā ãäärīñurā.

18 Jesús wātēa ñajāsñunerādere tauyupu.

19 ĩgū ãäärīpererārē Marípu turaro merā taumakā ñārā, ãäärīpererā masaka ĩgūrē moañaduañurā.

*Jesús ushayari, b̄ujawereridere buedea
(Mt 5.1-12)*

20 Puru Jesús ĩgū buerārē ñā, ñasū ãäärīyupu:
—Marípu m̄asā Opu ãäärīmi. Irasirirā boporā ãäärīkererā, ushayaka!

21 'Dapagorare m̄asā uaboari merā ãäärīrā, puruguerere yapirākao. Irasirirā ushayaka!

'Dapagorare buro bujawereri merā orerā, puruguerere ushayari merā burirākao. Irasirirā ushayaka!

22 'M̄asā yure ãäärīpererā tīgūrē buremumakā ñārā, gajirā m̄asārē ñāturi doorākuma. M̄asārē: "Gua merā ãäärīmerāta!" ãrī b̄éorākuma. M̄asārē ñerō werenirākuma. "Nerā ãäärīma", ãrī werewuarākuma. ĩgūsā irasū ãäärīkeremakā, ushayari merā ãäärīrikuka!

23 Iripoegue marī ñekūsāmarā Marípuya kerere weredupiyunerārē irasūta iriunanerā ãäärīmá. Irasirirā dapagora marā m̄asārē m̄urārōta ñerō irimakā ñārā, buro ushayaka! Buero ushayari merā ãäärīrikuka! M̄asā ñugasigue waamakā, Marípu ñārī wáro wajatari sīgukumi m̄asārē.

24 'Mʉsā i ʉmʉmarē wári oparā gapʉ ʉsuyari bokasiáa. Puruguere ʉsuyari neõ bokabirikoa. Irasiriro mʉsārẽ ñegoráa.

25 'Mʉsā dapagorare yapirā, puruguere buro ʉaboarākoo. ʉsuyari neõ bokabirikoa. Irasiriro mʉsārẽ ñegoráa.

'Dapagorare Marípʉyare bʉridarā, puruguere buro bʉjawereri merā orerākoo. ʉsuyari neõ bokabirikoa. Irasiriro mʉsārẽ ñegoráa.

26 'Masaka ããrīpererā mʉsārẽ: "Õārā ããrīma", ãrīkeremakũ, ʉsuyari neõ bokabirikoa. Iripoegue mʉsā ñekʉsāmarā Marípʉyare ãrīkatori merā wererimasārẽ: "Õārā ããrīma", ãrīlunanerā ããrīmá.

*Jesús: "Mʉsārẽ ïātūrirārẽ maïkal" ãrī buedea
(Mt 5.38-48; 7.12)*

27 'Yʉ werenírīrẽ õārō péduripírānorẽ ãsū ãrī weregūra. Mʉsārẽ ïātūrirārẽ maïka! Mʉsārẽ doorārẽ õārō irika!

28 Mʉsārẽ: "Ñerō waaburo", ãrīrārẽta õādoreka! Mʉsārẽ ñerō ãrī bʉridarārẽta Marípʉre ïgʉsā õārō ããrīburire sērēbosaka!

29 Sugʉ masaku mʉsāya wayupärārẽ pámakũ, gajipärē gapʉdere pádoreka! Mʉsāya suríro weka-mañerẽ ëmamakũ, mʉsāya camisadere sïka!

30 Ñerīpererā mʉsārẽ gajino sērērānorẽ sïka! Sugʉ masaku mʉsā oparire ãñāmakũ, ïgʉrẽ: "Wiaka!" ãrībirkōāka!

31 Gajirā mʉsārẽ õārō irimakũ gãāmerōsüta mʉsāde ïgʉsārẽ õārō irika!

32 'Mʉsārẽ maïrā ditare maïmakũ õābea. Mʉsā irasū maïrī wajamáa. Gajirā, ñerā ããrīkererā, ïgʉsārẽ maïrārẽ maïkuma.

33 Musārē õārō irirā ditare õārō irimak^ū õābea. Musā irasiriri wajamáa. Ñerāde īgusārē õārō irirārē õārō irikuma.

34 Gajirārē wayurā īgusārē: “Ga wayuadeare keoro wiaka doja!” ãrīmak^ū õābea. Musā irasiriri wajamáa. Ñerō irirāde gajirā ñerārē wayukuma. īgusā wayuadeare: “Ãārīpereri wiarākuma doja”, ãrī gūñakuma.

35 Irasirirā ñerā irirosū iribirikōāka! Musārē ïāturirādere maïka! īgusārē õārō irika! īgusārē wayurā, musā wayuadeare: “Wiaka doja!” ãrībirikōāka! Irasirirā wári õārī wajatari bokarāko. Marīpu ãārīpererā nemorō turagu pūrā ãārīrāko. Masaka Marīpure usuyari sibirikeremak^ū, īgusārē bopoñarī merā ïāmi dapa. Ñerā ãārīkeremak^ū, īgusārē irasū ïāmi dapa.

36 Irasirirā musāde Musāpu ûmugasigue ãārīgu masakare bopoñarī merā ïārōsūta gajirārē bopoñarī merā ïāka!

*Jesús: “Gajirārē: ‘Ñerā ãārīma’, ãrī werewuabirikōāka!” ãrī buedea
(Mt 7.1-5; Jn 13.16; 15.20)*

37 ’Gajirārē: “Ñerā ãārīma”, ãrī werewuabirikōāka! Musā werewuabirimak^ū ïāgu, Marīpu musārē: “Ñerā ãārīma”, ãrī ïābirikumi. Gajirā musārē ñerō irimak^ū ïārā: “Marīpu īgusārē wajamoãburo”, ãrībirikōāka! Musā irasū ãrībirimak^ū, Marīpu musārē: “Wajamoãgura”, ãrībirikumi. Gajirā musārē ñerō irideare kātika! Musā kātimak^ū, Marīpude musā ñerō irideare kātigukumi.

38 Gajirärē sīka! Mūsā sīmakā, Marīpā mūsārē wári ñārī sīgukumi. Ajuro wári ajuro gajino ñaturiri ajuro ñārō ñadiuadea ajuro irirosū sīgukumi. Mūsā gajirärē sīderopata Marīpā mūsārē sīgukumi, ñāryupā Jesús.

39 Irasū ñārī odo, keori merā wereyupā doja:

—Sugā masakā koye ñābi gajigā koye ñābire tāduplicuwāgāmasibirkumi. Ígūsā pērāgueta maarē ñāmerā gobegue meéñajākōákuma.

40 Sugā buerimasā Ígū buerā nemorō masikumi. Ígū buerāde Ígū buederosū buepeosīā, Ígūsārē buedi masiderosūta Ígūsāde masirākuma.

41 'Mūsā ñerō iridea, koyerugue wári turu oparosū ñetariri ñārīrīrē gūñabirikererā, mūsāyagā ñerō iridea, koyerugue niküyegā oparosū ñārīrīrē: "Ñegoráa", ñārī gūñáa.

42 Irasirirā mūsā ñerō iridea, koyerugue wári turu oparosū ñārīrā, mūsāyagāre Ígūya koyerugue ñārīrī niküyegārē: "¿Áibéosi?" ñārīmasibea. Mūsā ñerō irirkurā, irikatorikurā ñārā. Mūsāya koyerugue ñārīrī turu gapāre ñibéopuroriro irirosū mūsā ñerō iririre piripurorika! Irasiri odo, mūsāyagāre: "Mu ñerō iririre pirikōaka!" ñārī masīa, ñāryupā Jesús.

*Jesús yukāre dāka merā ñāmasīsūa, ñārī buedea
(Mt 7.17-20; 12.34-35)*

43 Irasū ñārī odo, gaji keori merā wereyupā doja:
—Yukā ñādi ñerī dākakubirikoa. Yukā ñedide ñārī dākakubirikoa.

44 Ñārīpereri yukure dāka merā ñāmasīsūa. Poragā higo wāñkūrire dākakubirikoa. Ñaagūde iguire dākakubirikoa.

45 Irasirig^u sug^u masak^u õāg^u, yuk^u õārī d^ukak^udi iriros^u ãārīmi. Íg^u g^uñar^ugue õārī g^uñar^u opasi^u, õārīrē yámi. Gajig^u ñeg^u, íg^u g^uñar^ugue ñer^u g^uñas^u, ñer^urē yámi. Mar^u g^uñar^ugue g^uñar^us^uta werenírāk^uo. Irasirirā masaka ñer^u g^uñar^u oparā, ñer^u werenírāk^uma. Óārī g^uñar^u oparā gap^u õārī werenírāk^uma.

*Jesús pe wii keori merā buedea
(Mt 7.24-27)*

46 '¿Nasirirā m^usā yure: "Y^u Op^u ãārā m^u", ãārīkererā, y^u dorerire neō iriberi?

47 Sug^u y^u p^uro eja, y^u werenírīrē p^uduripí, p^uru^u y^u dorerire irigu, ãs^upero irigu iriros^u ãārīmi.

48 Sug^u ûtâyegue ûk^uñar^u goberi máñaj^ua, wii õārō nug^udi iriros^u ãārīmi. P^uru^u dia wáro yura, Íg^uya wiiguere deko ûma meétúkeremak^u, neō mir^uabirik^uo.

49 Y^u werenírīrē pékereg^u, y^u dorerire iribi gap^u sug^u ïmiparogue wii iridi iriros^u ãārīmi. Dia wáro yuraro, Íg^uya wiire ûmabéok^uñak^uo. Irasiriro ãārīpereri kõmopereak^uñak^uo, ãārī wereyup^u Jesú^s masakare.

7

*Jesús surara op^ure moāboeg^ure taudea
(Mt 8.5-13)*

1 Jesú^s masakare irire were odo, Capernaugue waak^uñyup^u.

2 Iroguer^u romano marā surara op^u ãārīyup^u. Íg^uärē moāboeg^u s^uñig^u kõmor^u p^urog^ugue ãārīyup^u. Surara op^u Íg^uärē b^uro mañyup^u.

3 Irasirigu, Jesús iridea kerere pégħu, judío masaka mħarrē Jesús pħarogue iriuyupu, īgħiġi moħboegħre taugħu aaridoregu.

4 Īgħiġsā Jesús pħarogue ejarā, īgħiġi turaro merā āsū ārī sērēñurā:

—Surara opu guare mu pħarō iriuadi, oħġiġi āħarimi. Irasirigu īgħiġi īritamuka!

5 Īgħiġi judío masakha āħaribirkeregu, marīya nikū marārē buro maħimi. Īgħiġa īgħiġa niyeru merā gua nererī wiire moħdoremi. Irasirigu īgħiġi īritamuka! ārīñurā.

6 Irire pégħu, Jesús īgħiġsā merā waayupu. Surara opu, īgħiġa wii pħarō īgħiġsā ejawāgħārimakku īħiġi, īgħiġi merāmarārē Jesúre āsū ārī weredoregu iriuyupu:

—Yu Opu, mħarrē garibonemodha birikoa. Yu ubu āħriġi āħriżi, yaa wiire mu ñajārimakku, buro għayasiri koo.

7 Irasirigu yude mu pħarogue waabea. Mu werenirī turari merā yure moħboegħre: “Siriñ tarika īgħiġi!” ārīmakku tarigħukumi.

8 Gajirā oparā yure dorema. Yude gajirā surarare dorea. Yu sugħire: “Waaka!” ārīmakku, waami. Gajigħire: “Aarika!” ārīmakku, aarími. Yu, yure moħboegħre: “Ire irika!” ārīmakku, irire yámi, ārīka Jesúre! ārī iriuyupu.

9 Īgħiġi weredoreadeare īgħiġsā weremakku pégħu, Jesús għakka dā ħiġi. īgħiġi tħayrarā għamenugħi īħiġi, āsū ārīlyupu:

—Mu-särē werea. Siġi surara opu Israel buminu āħaribirkeregu, yure buremumi. Israel bumarā watopeguere siġi irirosu yure buremugħi rē na ġo bokajabirib, ārīlyupu Jesús.

10 Ígū irasū ãrādero p̄uru, surara op̄u iriuuanerā Ígūya wiigue goedujáañurā. Irogue goedujajarā, s̄irigū ãārādire tariadiguere bokajañurā.

Jesús wapiweyo magūrē masūdea

11 P̄uru Jesús Capernaugue ãārādi Naín wāikuri makāgue waayupu. Ígū buerā, gajirā masaka wárā Ígū merā waañurā.

12 Iri makārē ejaripoe iri makā marā, sugu masaku boadire kōawāgāriñurā Ígūrē yáarā waarrā. Ígū wapiweyo magū, sugu ãārīgū ãārādiyupu. Ígū pago Ígūrē yáamurā merā waamakū, wárā masaka wapikwāgāriñurā.

13 Igore Ígū, marī Op̄u Jesús b̄uro bopoñarī merā ñā, ãsū ãrīyupu:

—Orebirikōäka!

14 Irasirigu Jesús masāpore p̄aro ejanugā, moañayupu. Ígū moañamakū ñārā, iri porere kōārā dujanugāñurā. Jesús boadire ãsū ãrīyupu:

—Yu murē ãrā: “Wāgānugāka!”

15 Ígū irasū ãrīmakū, boadi wāgādoa, wereníñugāyupu. Irasirigu Jesús Ígūrē pagore wiayupu.

16 Irire ñārā, ãārīpererā masaka ñāgukakōñurā. Marīp̄ure: “Óātaria m̄”, ãrī, usuyari sīñurā. Ígūsā basi ãsū ãrī gāme wereníñurā:

—Í Marīp̄uya kerere wererimasū, turatarigu, marī watopeguere ejami.

Idere ãrīñurā:

—Marīp̄u ñīrē iriuñumi Ígūyarārē iritamudoregu, ãrīñurā.

17 Irasirirā ãārīpererogue Judea nikū marā, iri nikū tāro marāde Jesús īgūrē masūdea kerere pépreakōāñurā.

*Juan masakare wāÿyerimasū īgū buerire t̄uyarārē
Jesús p̄rogue iriudea
(Mt 11.2-19)*

18 Juan masakare wāÿyerimasū peresugue ãārīripoe īgū buerire t̄uyarā ãārīpereri Jesús irideare īgūrē wererā waañurā. Juan irire pégu, īgūsā merāmarā pērārē siiu:

19 —Jesúre ãsū ãrī sērēñarā waaka! “¿M̄ta ãārīrī Cristo guare taugū aaribu iriayupū, īgūsā ãrīdi, o gajigūre yúrākuri gua?” ãrī sērēñarā waaka! ãrī iriuyupū.

20 Irasirirā, Jesús p̄ro ejarā, īgūrē ãrīñurā:

—Juan masakare wāÿyerimasū guare m̄rē ãsū ãrī sērēñadoreami: “¿M̄ta ãārīrī Cristo guare taugū aaribu iriayupū, īgūsā ãrīdi, o gajigūre yúrākuri gua?”

21 īgūsā ejaripoere Jesús wárā pūrīrikurārē, wātēa ñajásñnerārē, koye ïāmerādere taugū iriyupū.

22 Irasirigū Jesús ãsū ãrī yujuyupū Juan iriuanerārē:

—M̄sā ïārīrē, m̄sā périre, Juārē wererā waaka! Koye ïābiranerā õārō ïāma. Waamasibiranerā waamasíakōāma. Kāmi boanerā yaripereakōāsñama. Gāmipū pébiranerā péakōāma. Boanerāde masákōāma. Boporā, Marípu masakare tauri kerere weremakū péma.

23 “Yure b̄remurīrē piribi, usuyari opagukumi”, ãrī wererā waaka Juārē! ãrīyupū Jesús.

24 Ígūsā waadero pura, Jesús Juāyamarē masakare āsū ãrī werenagāyupu:

—Musā masaka marīrōgue Juārē ëärā waara, güigure gūñaturabire ëärā waara meta irikuyo. Ígū turabi, mirū taborere wējāpubéorosū ãärībemi.

25 Irasū ãärīmakū, musā ígūrē irogue ëärā waara, õärī surí sāñagārē ëärā waara meta irikuyo. Óärī surí sāñarāno oparāya wiirigue ãärīkuma. Juan Ígūsā irirosū ãärībemi.

26 Musā irogue ígūrē ëärā waara, Marīpuya kerere weredupiyurimasārē ëärā waara iriyo. Musārē werea. Juan diayeta Marīpuya kerere weredupiyunerā nemorō ãärīmi.

27 Marīpuya werenírī gojadea pūgue gojasūdero ãärībú Juan iriburire. Irasirigu Marīpu ígū magūrē āsū ãrīdi ãärīmí:

Ma waaburo dupiyuro yaa kerere weredupiyubure iriugura, ma waaburore ãmuyudoregu, ãrī gojasūdero ãärībú. [✳]

28 'Musārē werea. Juan aariburi dupiyuro neō sugu ígū nemorō yaamarē masīgū marīdi ãärīmí. Irasū ãärīkerepuru, sugu Marīpu ãmugasigue ãärīgūyagu gapu Juan nemorō yaamarē masīgū ãärīgukumi. Ñäärīpererā nemorō ubu ãärīgū ãärīkeregū, masīgū ãärīgukumi, ãrīyupu Jesús.

29 Ígū irasū ãrīrīrē pérā, ãärīpererā masaka, romano marā opure niyeru wajaseabosarimasāde Juan wāñyesūnerā ãärīsīā: "Marīpu diayeta irigu ãärīmi", ãrī masīñurā.

[✳] **7:27** Mal 3.1

30 Fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā gapu Juārē wāiyedorebirinerā ãārīsīā, Marīpu īgūsārē iriduarire gāāmebiriñurā.

31 Irasirigu marī Opu Jesús ãsū ãrīnemoyupu:

—Masaka dapagora marā, ¿ñeémarāno irirosū ãārīrī?

32 Majīrā makā dekogue īgūsā merāmarā merā bira gaguiní doanírā irirosū ãārīma. Æsū ãrī gaguiníma: “Gua tērēdiru purimakū, bayabirabu. Bujawereri merā gua bayamakū, orebirabu”, ãrīma.

33 Juan masakare wāiyerimasū pā baabirimakū, igui deko pāmudeare iiríbirimakū ïārā, ïgūrē: “Wātī ñajāsūdi ãārīmi ï”, ãrību mūsā.

34 Puru yu ãārīpererā tīgū baa, iirímakū ïārā: “Baapagu, iirípagu ãārīmi”, ãrību. “Romano marā opure niyeru wajaseabosarimasā merāmu, ñerō irirā merāmu ãārīmi”, ãrību mūsā yure.

35 Mūsā yaamarē, Juāyamarē masībirikeremakū, guare masīrā gapu: “Diayeta Marīpu iriunera ãārīma”, ãrī masīma, ãrīyupu Jesús.

Jesús, fariseo bumu Simón wāikuguya wiigue ejadea

36 Ígū irasū ãrādero puru, sugu fariseo bumu Jesúre ìgūya wiigue baadoregu siuuayupu. Irasirigu Jesús ìgūya wiigue waa, eja, baari peoro puro eja, doayupu.

37 Sugo nomeõ iri makāmo, ñerō iririmaso, Jesús fariseoya wiigue baagu ejadea kerere pé, irogue waayupo. Suru borewariru “alabastro” wāikuri ùtāye merā iridirure õärō särörí opadirure ãiayupo.

38 Ñäa, Jesú斯 parupu gapu ejanugäja, igo ñerõ irideare báro bujawererí merã gũña, ore, Jesú斯 puro meédoaja, íguya guburi wekare igoya kódeko meébejamakü ñäa, igoya poañapu merã túkoe bojoyupo. Túkoe bojo, báremurí merã íguya guburire mimi, igo sárörí áñadea merã íguya guburire pípeoyupo.

39 Igo irasirimakü ñägü, fariseo bumu Jesúre baadoregu siiuadi ígü basi gũñayupu: “Igo íguya guburire moañagõ ñerõ iririmasõ áñrîmo. Íí diayeta Maríphya kerere weregu áñrîgû, irire masísabukumi”, áñri gũñayupu.

40 Jesú斯 ígü gũñarîrë ñamasí, ígûrë áñryupu:

—Simón, yu märë gajino wereduakoa, áñryupu.

—Buegu, wereka yure! áñryupu Simón.

41 Ígü irasü áñrimakü pégu, Jesú斯 i keori merã wereyupu ígûrë:

—Sugu masakare niyeru wayurimasü áñrîkumi. Pérã üma wajamokuma ígûrë. Sugu wári niyeru koeri quinientos moañínurí wajataropa wajamokumi. Gajigü mérí koerigä cincuenta moañínurí wajataropa wajamokumi.

42 Ígüsä pérã, ígüsä wajamorírë wajariri opabirimakü ñägü, niyeru wayudi ígüsârë pérâguereta: “Iropata, musä wajamorí pereburo. Irire kâtigükoá”, áñrîkumi. Irasirimakü, ¿nií gapu niyeru wayudire báro mañkuri? wáro wajamodi, o mérögä wajamodi gapu, áñryupu Jesú斯.

43 Simón yu juyupu:

—Wáro wajamodi gapu báro mañbukumi, áñryupu.

—Diayeta yu jua mu, áñryupu Jesú斯 ígûrë.

44 Irasū ãrī odo, Jesú斯 nomeõrē ïā, Simõrē ãrīyupu:

—¿Igo yure iriadeare ïãrī mu? Muya wiigue yu ñajãjamaku, mu yure yaa guburi koeburire deko sibirabu. Igo gapu yaa guburire igoya kódeko merã koe, igoya poañapu merã túkoe bojoamo.

45 Yu õadoremaku, mu yure bokatírī pábha, mimibirabu. Igo gapu yu ñajãjadero purugue yaa guburire mimiadeo neõ mimiduúbemo.

46 Mu gapu yaa dipurure uye õãrī surõri merã pípeobirabu. Igo gapu yaa guburire surõripípeoamo.

47 Irasirigu Simón, yu mure werea. Igo ñerõ iridea wári ããríkeremaku, yu irire kätia. Yu irasirimaku, yure buro mamo. Gajigu gapu, yu ïgu ñerõ irideare kätimaku: “Yu mérõgäta ñerõ irideare opáa”, ãrī günñasñá, yure sírüta mammi, ãrīyupu Jesú斯.

48 Ígure irasū ãrī odo, nomeõrē ãsñ ãrīyupu:

—Mu ñerõ irideare kätia yu, ãrīyupu.

49 Ígu irasū ãrīmaku péra, gajira masaka iri wiigue ïgu merã baadoregu siiuanera ãsñ ãrī gäme wereníñuru:

—¿Ñeémuno masaku ããríri ïñ, irasū ñerõ irideare kätiguu? ãrīñuru.

50 Jesú斯 gapu nomeõrē ãrīyupu doja:

—Yure buremusñá, perebiri peamegue waabodeo tausñsiáa. Irasirigo õãro siñajãri merã waaka! ãrīyupu.

8

Nome Jesúre iritamudea

1 Pħarru Jesús paga makārī marārē, matā makārīgā marādere Marīpu īgħixarārē doreri kerere were-gorenagħ waayupu. Īgħi buerā pe mojōma pere su għiblu Peru pērēbejarā īgħi merā waañurā.

2 Nomede īgħi merā waañurā. Pürīrikurā āārīnerā Jesús taunerā nome āārīñurā. Gajirā nome, wātēa nħajjenerārē Jesús bėowiusūnerā āārīñurā. Sug Maria Magdalena wāikugħo āārīyupo. Igo su mojōma pere għi ja mojō Peru pērēbejarā wātēärē Jesús bėowiusūdeo āārīyupo.

3 Gajigo Juana wāikugħo, Cuza wāikugħu marāpo āārīyupo. Cuza Herodeya wiigħe moāboerimasā opu āārīyupu. Gajigo Susana wāikugħo āārīyupo. Gajirā nomede wárā Jesús merā waañurā īgħi buerire pédwarā. Īgħisā nome, īgħisā opari merā Jesúre, īgħi buerādere iritamuñurā.

Jesús oterimasă keori merā buedea

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Wárā masaka wári makārī marā Jesús puro īgħir ī ħadha nerēñurā. Īgħisā wárā neremak, Jesús i keori merā āsū ārī bueyupu īgħisārē:

5 —Sugħi oterimasă īgħiya oteri yerire meésirigu waakumi. Īgħi meésiriwāgħamak, għi ja yeri maague yurikoa. Masaka iri maague waarrā, iro yuriadea yerire kramutukkōäkuma. Mirāde iri yerire boka, baapeokkōäkuma.

6 Għi ja yeri ġi tħalli kura roque yurikoa. Iri yeri puri-adikoa. Puriadi, deko marīmak, ħa, boakkōäkua.

7 Għi ja yeri pora watopegue yurikoa. Pora gapu puritarim, oteri gapu wnejkōäkua.

8 Gaji yeri õärī nikūgue yurikoa. Iri yeri õärō puri, wári dákakukoa. Su dupaňu cien yerigora dákakukoa, ãrīyupu.

Iri keori merā were odo, ĩgūsārē turaro merā ãsū ãrīyupu doja:

—Muſā gãmipūrī oparā, yu wererire péduripíka! ãrīyupu Jesús masakare.

*Jesús buerā ĩgūrē: “¿Nasirigü keori merā bueri?”
ãrī sérēñadea*

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Pħru ĩgū buerā ĩgūrē sérēñaurā:

—¿Naásū ãrīdħaro iriari, għare mħu wereadea? ãrīñurā.

10 Jesús ĩgūsārē yuċċuyupu:

—Marīpu ĩgħayarārē doregħu ãārīrīrē iripoegue masibrideare dapagorare muſārē masimak u yámi. Gajirā gapħre keori merā dita buea. Irasirirā ĩgūsā Marīpu iririre īäkererā, īāmasibirkuma. ĩgħayare pékererā, pémassibirkuma.

*Jesús oterimasū keori merā ĩgħi bueadeare: “Āsū
ãrīdħaro yáa”, ãrī weredea*

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 Yu iri keori merā bueadea ãsū ãrīdħaro yáa. Iri oteri yeri Marīpya werenírī irirosu ãārā.

12 Surāyeri masaka Marīpya werenírīrē pékererā, pémassibema. Maa bħarriri maa irirosu ãārīma. ĩgħya werenírīrē péaderu pħru, oteri yeri iri maague yuridea yerire mirā baapeoderosu, wātī ĩgūsā għuñarīgue eja, ĩgūsā péadideare ēmapeokðāmi. ĩgūsā Marīpye bħremubiri, tausibirkokðabu, ãrīgħu, irasū yámi.

13 Gajirā masaka ūtāyerikuri yeba irirosū ãārīma. Īgūsā Marīpuya werenírīrē usuyari merā pékeremakū, oteri yeri ūtāyerikurogue yuriadero pūru, nugūrī marīderosū īgūsārē waáa. Irasirirā yoaweyaripoe būremuadima. Pūru Marīpuyare iriduari waja gajirā īgūsārē ñerō irimakū ñārā, mata īgūyare pirikdāma.

14 Gajirā masaka porakuri yeba irirosū ãārīma. Marīpuya werenírīrē pékererā, oteri yeri porakurogue yuriadero pūru, pora gapu puritarimurīa, wējēderosū, i ūmūmarē buro gūñarikuma. Irasirirā wári oparire gūñataria, īgūsā gāñamerō iriduasīā, Marīpuya werenírīrē kātima.

15 Gajirā masaka õārī nikū irirosū ãārīma. Irasirirā Marīpuya werenírīrē õārō pérā, péduripíma. Õārī gūñarīrē oparā, Marīpuyare iriduarā ãārīma. Gajirā īgūsārē ñerō irikeremakū, īgūyare piribema. Wári õārī dūkakudinu irirosū ãārīma, ãrīyupu.

*Jesús sīāgodiru keori merā buuedea
(Mt 5.15-16; Mr 4.21-25)*

16 Pūru gaji keori merā bueyupu doja:

—Masaka sīāgodirure sīāgorā, kōmesoro merā muúpibirkuma. Kārīrō dokaguedere dobobirkuma. Úmarō, wii dekogue siukuma. Irasirirā gajirā iri wiire ñajārā, sīāgodiru ûjūgorore õārō ñārā, ñajākuma.

17 Æärīpereri masaka iripoegue masībirideare masīsūrokao. Masaka ñāberogue duripídeare sīāgoro ãārīrōgue ñāmasīrō irirosū masīsūrokao. Yayedea irirosū neō ãārībirikoa.

18 'Irasirirā Marīphya werenírīrē pérā, õārō pémasika! Irire õārō péduripígumorē Marīpū wári pémasīrī sínemogukumi. Gajigu õārō pébirikeregū: "Masña yu", ãrī gūñami. Ígū irasū ãrī gūñakeregū, õārō pémasibemi. Ígū pémasīadideare ēmasūgukumi. Irasirigū neō pémasībi dujagukumi pama, ãrīyupū Jesús.

*Jesús pago, Ígū pagupūrā merā Ígūrē Íágō ejadea
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)*

19 Purū Jesús pago, Ígū pagupūrā merā Ígūrē Íágō ejayupo. Masaka wárā Ígū purogue ãārīmakū, ejamasibiriyupo.

20 Irasirigū sugū irogue ãārīgū Jesúre wereyupū:
—Māpo, mā pagupūrā merā mārē ïāduarā, masaka purupugue níama, ãrīyupū.

21 Ígū irasū ãrīmakū pégu, Jesús ãsū ãrī yujuyupū:
—Marīpuya werenírīrē õārō péduripírá, Ígūyare õārō irituyarā, yupo, yu pagupūrā irirosū ãārīma, ãrīyupū.

*Jesús mirū, makūrīrē toemakū iridea
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)*

22 Sunū Jesús ditaru tārogue ãārīgū, Ígū buerā merā doódirugue mārīñajāa, Ígūsārē:

—Náka, ditaru sipārēgue taribujarā! ãrīyupū.
—Jáu, ãrī, waakōāñurā.

23 Iro taribujagu, Jesús kārīñajākōayupū. Purū ditaruguere bero mirū waayuro. Doódiruguere makūrī páñajāa, miükōādiyuro. Bero goero waayuro Ígūsārē.

24 Irasū waamakū ïārā, Jesúre yobeñurā:

—Guare buegu, marī mirīmurā yáa, ãrī gaguiníñurā.

Ígūsā irasū ãrīmakū pégū, Jesús yobe, mirū, makūrīrē toedoreyupū. Ígū toedoremakū, mirū, makūrī buro waadea toedijapereakōāyuro.

25 Purū Ígū buerärē ãrīyupū:

—¿Mūsā yure buremurī opaberi?

Ígūsā gapū gukanerā ãārīsīā, īágūka, ígūsā basi gāme sérēñlañurā:

—¿Neémāno masaku ãārīrī ñī? Ígū mirūrē, makūrīrē toedoremakū toedijakōāa, neō tarinugābea Ígūrē, ãrīñurā.

*Jesús Gadaramurē wātēa ñajānerärē béowiudea
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)*

26 Purū Galilea nikū bokatūrō, Gadara wāikārogue taribujajañurā.

27 Jesús doódirugue ãārādi majānugāmakū, sugū masaku iri makāmu Ígū purū ejanugāyupū. Ígū wātēa ñajāsūdero purū yoakōāyuro. Neō surí sāñabi, wiiguere ãārībi, masāgoberi watopegue dita ãārīgū ãārīyupū.

28-29 Wātī masakāre wári ñeā meémezānayupū. Irasirirā masaka Ígūrē ñeā, Ígūya mojōrīrē, guburidere kōmedari merā s̄hanadiñurā Ígūrē biadobomurā. Ígū gapū ígūsā s̄uariku, tūñatanokōāyupū. Irasirigū wātī Ígūrē masaka marīrōgue waamakū irinayupū.

Jesús wātīrē: “Wirika mu ñajādile!” ãrīyupū. Masaku Jesús īágū, Ígū purū ñadukāpuri merā ejamejā, buro gaguiníyupū:

—Jesús, ûmugasigue marā Opʉ ãärípererā nemorō turagʉ magã, ¿nasiribu yári mʉ yure? “Yure poyerikʉmakã iribirikõäka!” ãrī, bʉro sêrēa, ãrīyupʉ.

30 Jesús ïgürē sêrēñayupʉ:

—¿Neému wãikʉri mʉ? ãrīyupʉ.

—“Legión” wãikʉa yʉ, ãrī yʉjʉyupʉ. “Legión”, ãrīrō: “wárã”, ãrīdʉaro yáa. Wárã wãtēa ñajasüdi ãäríñiñã, irasũ wãikʉyupʉ.

31 Wãtēa masakʉguere ñajãnerã Jesúre:

—Guare bʉro ûkʉãrī gobegue waadorebirikõäka! ãrī sêrēñurã.

32 Iro ütãügue wárã yesea ãma baarã iriñurã. Ígūsãrē iãrã, wãtēa Jesúre sêrēñurã:

—Yeseaguere gʉare ñajãdoreka!

—Jáu, ígūsãguereta ñajãrã waaka! ãrīyupʉ.

33 Ígã irasũ ãrīmakã, wãtēa masakʉguere ãärãnerã wirirã, yeseaguere ñajãñurã. Ígūsã ñajãmakã, yesea ûma mirëbuáa, ditarugue meébia dijáa, mirí boaperekõäñurã.

34 Irasũ waamakã iãrã, yeseare korerimasã gʉkari merã ûmadujáa, ígūsãya makã marãrẽ, iri makã turo marãdere wererã waañurã.

35 Irire pérã: “¿Naásũ waáayuri?” ãrī, Jesús pʉro iãrã waañurã. Irogue eja, wãtēa béowiusñadire bokajañurã. Jesús pʉro, suríro sãñadi, õärõ pémasíři merã doayupʉ. Masaka ígãrē iãrã, bʉro güiri merã iãñurã.

36 Wãtēärẽ béowiumakã iãnerã irogue ejarãrẽ irire wereñurã.

37 Irire pérã, ãärípererã Gadara nikã marã bʉro güisñã, Jesúre: “Waaka õõrẽ!” ãrīñurã.

Ígūsā waadoremakā pégū, Jesús doódirugue mārīñajāyupū.

38 Ígū mārīñajāmakū īāgū, wātēa bēowiusūadi Jesúre:

—Yude mū merā waadħakoa, ārī sērēadiyupū.

Jesús gapū Ígūrē ārīyupū:

—Yu merā waabirikōāka!

39 Mħya wiigue goedujáaka! Āārīpereri Marīpū mārē õārī iriadeare weregū waaka! ārīyupū.

Ígū irasū ārīmakū pégū, īgāya makāgue waakōāyupū. Irogue eja, Jesús Ígūrē õārī iriadeare āārīpererā Ígāya makā marārē wereyupū.

Jesús Jairo magōrē, gajigo nomeō īgāya suríro moāñagōrē taudea

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Jesús Gadara nikūgue āārīripoe wárā masaka Galilea nikūgue Ígūrē yúrā iriñurā. Irasirirā, Ígū taribujajamakū īārā, bħuro u sħayari merā bokatūrīñurā.

41 Iripoere sugū judío masaka nerērī wii opū Jairo wāikħugħu Jesús pħrogue ejayupū. Eja, Jesύa guburi pħarġu nħadukkupuri merā ejamejħāja, Ígūrē: “Yaa wiigue waaka!” ārī, bħuro sērēyupū.

42 Ígū magō bħuro sīrīgō kōmorī pħrogāgue āārīyupo. Igo sugota āārīyupo. Pe mojōma pere su għibbu Peru pērēbejari bojori opayupo. Jesús Jairoya wiigue waamakū, wárā masaka Ígūrē kūñarōgħa tuuyañurā.

43 Ígūsā watopegue sugo nomeō pe mojōma pere su għibbu Peru pērēbejari bojorigora dí wiriri merā pūrīrikħu āārīyupo. Irasirigo igo opadea niyerure

kúririmasârē wajari peremejâkôâyupo. Ígüsâ kúrikeremakûta, igo pûrîrikuri neô taribiriyyuro.

44 Jesús iro waamakû ïágõ, ígû pûrûph gapu waa ejanugã, íguya suríro yuware moâñayupo. Igo moâñamakûta, igo dí wiririadea tariakôâyuro.

45 Irasirigu Jesús sérêñayupu:

—¿Noâ yure moâñarî? ârîyupu.

Ârîpererâ: “Gua neô moâñabea”, ârîñurâ.

Pedro, ígû merâmarâ merâ:

—Guare buegu, ¿nasirigu irasû ârî sérêñarî? Masaka wárâ kûñarõgã tuuyama mûrê, ârîñurâ.

46 Jesús gapu ígüsârê ârîyupu:

—Sugo nomeô moâñañumo yure. Igo moâñamakû, yu turari merâ igo pûrîrikuriire tauayo. Irire masia yu, ârîyupu.

47 Ígû irasû ârîmakû pégo: “Yu iriadeare masîmi”, ârî gûña, buro güi naradari merâ ígû guburi puro ñadukupuri merâ ejamejâja, ârîpererâ péuro Jesûre: “Yu mya suríore moâñamakûta yu pûrîrikuadea tariakôâbu”, ârî wereyupo.

48 Jesús igore ârîyupu:

—Mu yure bûremurî opáa. Irasirigo mu pûrîrikuriire tausûa. Usuyari merâ waaka! ârîyupu.

49 Jesús irasû ârîripoe sugu masaku Jairoya wii ârâdi ejayupu, Jairore weregu ejagu:

—Mu magô kômoakôâmo. Marîrê buegure garibonemobirkôâka! ârîyupu.

50 Ígû irasû ârîmakû pégu, Jesús Jairore âsû ârîyupu:

—Güibirikôâka! Bûremurî opaka yure! Mu magô tarigokumo, ârîyupu.

51 Irasirigu Jairoya wiigue ejá, gajirärë ñajädorebiriypu. Pedrore, Juärë, ígë tígë Santagore, boadeo pagusamarä ditare siiu ñajäyupu.

52 Ígësä ñajäjaripoere äärípererä iri wiigue äärírää buro orerä iriñurä. Jesú斯 ãrïyupu Ígësärë:

—Orebiriköäka! Majigõ boabemo. Käriigõ yámo.

53 Ígë irasü ärimakü pérä, oreanerä gapu ígürë buriñurä. “Igo boadeare masia gua”, äri gũñañurä.

54 Jesú斯 gapu boadeo phro ejanugä, igoya mojörë ñeä, turaro merä igore ãsü ãrïyupu:

—Majigõ, wágänugäka!

55 Ígë irasü ärimakü, igoya yajupürä goeyuro. Irasirigo mata wágädoaköäyupo. Jesú斯 igo pagusamarärë: “Baari ejoka igore!” ãrïyupu.

56 Igo okamakü ïärä, igo pagusamarä gukatariaköäñurä. Jesú斯 igore Ígë masüadeare gajirärë weredorebiriypu.

9

*Jesú斯 Ígë buerärë buedoregu iriudea
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)*

1 Puru Jesú斯 Ígë buerärë pe mojöma pere su gubu Peru pérëbejarärë siuu neeö, Ígë turarire slyupu: “Iri turari merä äärípererä wätëärë béowiumasíräkaoa. Püríridere taumasíräkaoa”, ãrïyupu.

2 Irasirigu Ígësärë Marípu Ígëyarärë doreri kerere weredoregu, pürírikurädere taudoregu ãsü äri iriuyupu:

3 —Waarä, gajinorë neö ãibiriköäka! Musä tuadire, ajuro, baari, niyeru, gaji surí musä gorawayuburidere ãibiriköäka!

4 Makā ejarā, m̄asā ejadea wiita āārīkōāka! Iri makārē waarāgue iri wiire wirika!

5 Gaji makā marā masaka m̄asārē gāāmebirimakū, iri makārē diayeta tariakōāka! Irasū tariarā, nikūwera m̄asāya guburigue tuadeare mojēbéokōāka! Īgūsā m̄asārē gāāmebiri waja Marīphū īgūsārē wajamoāburire masiburo, ārīrā, irasirikā! ārīyuph Jesús.

6 Īgū irasū ārī odoadero puru, waakōāñurā. Irasirirā āārīpereri makārīgue Marīphū masakare tauri kerere weregorenarā, pūrīrikurādere tau-gorenarā waañurā.

*Juan masakare wāīyerimasū boadea
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)*

7 Iripoere Galilea nikū marā opa Herodes āārīpereri Jesús iriri kerere pēyupu. Gajirā Jesúre masímerā: “Īgū, Juan masakare wāīyerimasūta boadigue masādi āārīkumi”, ārīñurā. Herodes gapu irire pégū: “¿Nasiriro irasū waáari?” ārī, buro gūñarikuyupu.

8 Gajirā: “Elías iripoegue āārīunadi deyoakumi”, ārīñurā. Gajirā: “Sugu Marīphya kerere weredupiyudi iripoegue āārīunadi masākumi”, ārīñurā.

9 Herodes gapu āsū ārīyupu: “Yuta Juārē īgūya dipurure dititádorebu. ¿Niíno gapu āārībukuri iropa wári werenísūgū?” ārīyupu. Irasirigu Jesúre buro īāduadiyupu.

*Jesús cinco mil ñamarē baari ejodea
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)*

10 Jesús īgū buerā buedoregu iriunerā goedu-jarā, īgūsā irideare werepeokōāñurā īgūrē. Puru

Jesús ïgūsārē masaka marīrōgue Betsaida wāikuri makā t̄ rogue siiuayupu.

11 Ígūsā irogue waarí kerere pérā, wárā masaka Jesúre tuyañurā. Jesús ïgūsārē õadore, Maríp̄u ïgūyarārē doreri kerere wereyupu. Pūrīrikurā ïgūrē taudorerārē tauyupu.

12 Ñamika ãārīmakū, Jesús buerā pe mojōma pere su gubu peru pérēbejarā Ígū puro eja, ïgūrē ãrīñurā:

—Masakare waadoreka! Óo puro ãārīrī makārīma wiirigue ïgūsā kārīrī, baari ãamarā waaburo. Óo marī ãārīrōguere neō gajino máa, ãrīñurā.

13 Jesús gapu ãrīyupu:

—Musā ïgūsārē baari sīka!

Ígūsā yujuñurā:

—Gua pā duparu su mojōma duparuta, waaídere pérāta opáa. Mérōgā baari ãārā. Masaka gapu wárāgora ãārīma. Irasirirā gua gaji baari wajarirā waamerā ïgūsārē ejobirikoa, ãrīñurā.

14 Wárā masaka ãārīñurā ïgūsā merā. Ùma ditare keomakū, cinco mil ãārīñurā. Irasiriḡu Jesús ïgū buerārē ãrīyupu:

—Masaka ãārīpererārē boje yebori cincuenta dita dükawa, ïgūsārē doadoreka! ãrīyupu.

15 Irasirirā Ígū buerā Ígū ãārīrōsūta ãārīpererā masakare doadoreñurā.

16 Masaka doaperemakū, Jesús su mojōma pā duparure, pérā waairé ãi, ûmágasigue ñamu, Maríp̄ure usuyari sī, irire peayupu. Pea, Ígū buerārē masakare gueredoregu sīyupu.

17 Irasirirā ãārīpererā masaka irire baayapi-akôañurā. P̄ur̄u ïgūsā baaduáadeare Jesús buerā pe

mojōma pere su gubu Peru pērēbejari puuirigora seasā ʉtʉudoboñurā.

*Pedro Jesúre: “Mu Cristo ãärã”, ãrī weredea
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29; Jn 6.68-69; 12.24-25)*

18 Gajinʉ Jesús īgʉ sugʉta Marípure sērēgʉ iriyupʉ. īgʉ buerā īgʉ merā ãärññurā. Irasirigʉ Jesús īgūsārē ãsū ãrī sērēñayupʉ:

—Masaka yure, ¿naásū ãrī gūñarī? ãrīyupʉ.

19 īgūsā yʉjuñurā:

—Surāyeri mʉrē: “Juan, masakare wāñyerimasū ãärñmi”, ãrīma. Gajirā: “Elías iripoegue ãärñunadi ãärñmi”, gajirā: “Sugʉ Marípuya kerere weredupiyudi iripoegue ãärñunadi, masādi ãärñmi”, ãrīma, ãrīñurā.

20 Irasū ãrīmakʉ, Jesús īgūsārē sērēñayupʉ:

—Musākoa yure, ¿naásū ãrī gūñarī? ãrīyupʉ.

Pedro ãrīyupʉ īgūrē:

—Mu, Marípʉ iriudi, Cristo ãärã, ãrīyupʉ.

Jesús īgʉ boaburire weredea

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1; Jn 12.24-25)

21 Pedro irasū ãrīñrē pégu, Jesús īgʉ buerārē buro turaro merā: “Gajirārē ire werebirikōāka!” ãrīyupʉ.

22 Irasū ãrī odo, ãsū ãrīyupʉ doja:

—Yure ãärñpererā tīgūrē buro ñerō tariro ãärã. Judío masaka mʉrā, paía oparā, Moisés gojadeare buerimasā yure gāñmebirisñā, gajirārē yure wējēdorerākuma. īgūsā yure wējēadero pʉru, ʉrenʉ waaro merā Marípʉ yure masūgukumi, ãrīyupʉ.

23 Pʉru ãärñpererā masakare ãrīyupʉ:

—Yure tʉyadʉarāno īgūsā iridʉarire piriburo. Irasirirā yure tʉyari waja curusague pábiatú,

wējēsūmurā irirosū ãārīkererā, piro marīrō yure t̄yanikōāburo.

24 I ūm̄gue īgūsāya okari ditare maīrāno perebiri peamegue beosurākuma. Gajirā gapu yure t̄yari waja, masaka īgūsārē wējēkeremakū, Marīpu p̄rogue waarākuma, īgū merā ðārō ãārīnīmurā.

25 Sugu masaku i ūm̄marē ãārīpereri opakeregu, īgū boari p̄uru waaburi gapure gūñabiri waja peamegue waagú, ðārīrē neō wajatabirkumi.

26 Masaka yure, yaa kerere guyasīrīmakū, yude īgūsārē guyasīrīgukoa. Yū ãārīpererā tīgū yū gosesiriri merā, Yūpū, īgūrē wereboerā ðārā gosesiriri merā dupaturi aarigukoa. Irasū aarigú, yure guyasīrīnerārē guyasīrīgukoa.

27 Diayeta m̄sārē werea. Surāyeri m̄sā ðōgue ãārīrā, m̄sā boaburi dupiyuro Marīpu īgūyarārē doregu ãārīrīrē īārākua, ãrīyupu Jesús.

Jesús īgū deyori gorawayudea

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

28 Īgū irasū ãrādero p̄uru su mojōma pere gaji mojō hreru pērēbejarinurī waadero p̄uru, Jesús ûtāñ wekague Marīp̄ure sērēgū waagú, Pedro, Santiago, Juārē siiu m̄rīayupu.

29 Irogue Marīp̄ure sērēripoe īgūya diapu deyori gorawayuakōāyuro. īgūya suríro buro borero kūmijūrīñe waayuro.

30 Irasū waaripoe īgū p̄uro ūma pērā deyoa, īgū merā weretamuníñurā. īgūsā iripoegue marā Moisés, Elías ãārīñurā.

31 īgūsāde goesesiriri merā deyoañurā. Iripoegue: “īgūrē ãsū waarokoa”, ãrīderosūta Jerusalēgue īgū boaburire Jesús merā wereníñurā.

32 Pedrosã buro wajakukererã, kãrãrõ marãrõ Jesùs goesesiririre, ïgã merã ãärãrãrẽ ïañurã.

33 Moisés, Elías Jesùs puro ãärãnerã waari poe Pedro ãrãyupu:

—Guare buegu, marã õõgue ãärãmakã õätariduáa. Irasirirã ure wiigã irirãra. Muya wii, Moiséya wii, Eliaya wii irirãra, ãrãyupu.

Ígã irasã ãrãkereguta, ïgã ãrãrãrẽ neõ pémasibiriyupu.

34 Ígã irasã ãrãripoe su yebo ïimikãyebo túbiayuro ïgãsãrã. Iri ïgãsãrã túbiamakã, buro güiñurã.

35 Marãpã ïimikãyebo poekague ãsã ãrã werenímakã péñurã:

—Íi yu magu, yu beyedi ãärãmi. Ígãrẽ õärõ péka! ãrãyupu.

36 Marãpã wereníadero puru, Jesùs ditare ïañurã. Pedrosã gapu Jesùs i nikügue ãärãrãnãrãrẽ neõ sugu masakure ïgãsã ïädeare werebiriñurã.

*Jesùs sugu majigãrẽ wãtã ñajãsãdire taudea
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)*

37 Gajinu gapu ïgãsã ûtãugue ãärãnerã dijijaderopuru, wárã masaka Jesúre bokatríñurã.

38 Sugu masaku ïgãsã watopegue ãärãgã turaro merã ãrãyupu:

—Guare buegu, yu murẽ buro sêrëa. Yu magu suguta ãärãgãrẽ bopoñarã merã ïäka!

39 Wãtã ïgãrẽ ñeã, gûñaña marãrõ gaguiní, naradamakã irinami. Irasirigu majigã ïgãya disigue sãmu wirisãnamu. Wãtã ïgãrẽ buro ñerõ tarimakã irinami. Ígãrẽ neõ piriduabemi.

40 Mu buerārē wātīrē bāro bēowiudoreadabu. Īgūsā neō bokatīubirama, ārīyupu.

41 Jesús yūjūyupu:

—Muṣā dapagora marā, yure bāremurī opamerā, diayemarē neō pémasīmerā āārā. ¿Noópa yoaripoe muṣā merā āārīgūkuri? ¿Noópa yoaripoe muṣā yure bāremubirire gūñaturagūkuri? ārīyupu. Irasū ārī odo, wātī ñajāsūdi pagure:

—Mu magūrē āīrika! ārīyupu.

42 Majīgū Jesús pāro waa ejanugāmakū, wātī īgūrē yebague túmeépíkōāyupu. īgūrē dupaturi bāro naradamakū iriyupu. Jesús gapu wātīrē: “Majīgūrē wirika!” ārī, tauyupu. Irasiri odo, īgūrē pagure wiayupu.

43 Masaka āārīpererā Marīpu wári turari merā iririre īārā, īāgukakōāñurā.

Jesús dupaturi īgū boaburire weredea

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Īgūsā āārīpererā Jesús iriadeare: “Óātaría”, ārī gūñaripoeta Jesús īgū buerārē ārīyupu:

44 —Yū muṣārē wererire ðārō péduripiķa! Kātibirkōāka! Masaka yure āārīpererā tīgūrē ñeā, gajirāguere wiarākuma, ārīyupu.

45 Īgūsā gapu īgū irasū ārīrīrē ðārō pémasībirinurā. Marīpu īgūsārē irire pémasīmakū iribiriyyupu dapa. Irasirī Jesúre gūirā: “¿Naásū ārīdūagū iriari, mu irasū ārīgū?” ārī sērēñabiriñurā.

Jesús sugū gajirā nemorō āārīgūyamarē weredea

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37; Jn 13.20)

46 Purʉ īgʉ buerā ãsū ãrī guaseonʉgãñurã: “Marī watopere, ¿noā marī ãārīpererā nemorō ãārīrī?” ãrīñurã.

47 Jesús īgãsã gũñarīrē īāmasikõāyupʉ. Irasirigʉ sugʉ majīgūrē īgʉ puro ãmú, ãrīyupʉ:

48 —Sugʉ yaagare, ñí majīgʉ irirosū ãārīgúrē õārō bokatīrīñeágʉ, yudere bokatīrīñeāmi. Yure õārō bokatīrīñeágʉ, yure iriudidere bokatīrīñeāmi. Sugʉ mʉsã watopemʉ: “Gajirā nemorō ãārībea”, ãrī gũñagʉ, gajirā nemorō ãārīmi, ãrīyupʉ.

Jesús: “Marīrē īāturibi, marī merāmʉ ãārīmi”, ãrī weredea

(*Mr 9.38-40*)

49 Purʉ Juan Jesúre ãrīyupʉ:

—Guare buegʉ, sugʉ masakʉ mʉ wāi merā wātēärē: “Wirika mʉsã ñajādire!” ãrī bēowiumakʉ ñābʉ. īgʉ, marī merāmʉ ãārībirimakʉ ñārã, īgūrē: “Irire neō irinemobirikōäka!” ãrābʉ, ãrīyupʉ.

50 Jesús gapʉ ãrīyupʉ:

—Kāmutabirikōäka īgūrē! Sugʉ marīrē īāturibi, marī merāmʉta ãārīmi, ãrīyupʉ.

Jesús Santiagore, Juārē weredea

51 Purʉ Jesús ñmʉgasigue mʉrīaburi dupiyuro ejawāgāriripoe: “Jerusalēgue waagʉra”, ãrīyupʉ.

52 īgʉ waaburi dupiyuro gajirārē Samaria nikūgue ãārīrī makāgue īgʉ kārīburore ãmayudoregʉ iriuyupʉ.

53 Samaria marā gapʉ judío masaka merā gāmesʉribirisã, Jesús Jerusalēgue waaburire pérã, īgūrē bokatīrīñeādʉabirimakʉ ñārã.

54 Jesús buerā Santiago, Juan Samaria marā īgūrē bokatīrīñeādʉabirimakʉ ñārã, ãsū ãrīñurã:

—Gua Opu, ¿iripoegue Elías Marípuya kerere weredupiyudi iriderosū, ûmugasima peamere diju, Ígûsârê w  j  doremak   g  mekuri?   r  nur  .

55 Ígûs   iras     r  mak   p  , Jesús   g  s  r   g  menug  ,       ,   r  yupu:

—Iras     r  birik  ka! M  s  r   iras   weren  mak   irig  re mas  bea. M  s   weren  r   O  g   deyomar  g   wereri       .

56 Yu     perer   t  g   masakare b  ogu aaribiribu. Ígûs  r   taugu aarig   iribu,   r  yupu. Iras     r   odo, gaji mak  gue waak  yupu doja.

*Gajir   Jes  re: “M  r   t  yad  akoa”,   r  dea
(Mt 8.19-22)*

57 Ígûs   maague waamak  , sugu masaku   g  s   puro eja, Jes  re   r  yupu:

—Yu Opu, mu no   waaro m  r   t  yagura,   r  yupu.

58 Jes  s   g  r   y  j  yupu:

—Mak  n  u mar   diayéa   g  s   k  r  r   toreri opama. Mir  de   g  s   k  r  r   opama. Yu     perer   t  g   gapu k  r  r   opabea,   r  yupu.

59 P  ru Jes  s gajig  re   r  yupu:

—N  ka, y   mer  !

Íg   gapu y  j  yupu:

—Yu Opu, y  pu boamak     g  r   y  a odo, m  r   t  yagura,   r  yupu.

60 Jes  s   g  r   y  j  yupu:

—Yure b  remumer  , boaner   iriros       r  ta boaner  r   y  aburo. Mu gapu Mar  pu   g  yar  r   doreri kerere weregu aarika!   r  yupu.

61 Gajigu Jesúre   r  yupu:

—Yü Opʉ, mʉrē tuyagʉra. Yʉ mʉrē tuyaburi dupiyuro yaa wii marārē seretugʉ waadʉakoa dapa, ãrīyupʉ.

62 Jesús īgūrē ãrīyupʉ:

—Sugʉ masakʉ moānʉgāgʉ waadi, moādʉabi gāmenʉgādujáagʉ, moābirkumi. Marīpʉ dorerire iritʉyanʉgāgʉ, īgʉ gāāmerīrē piribi, gāmenʉgādujáagʉ irirosū ãārīkumi. Irasirigʉ Marīpʉyare õārō iritʉyabirkumi, ãrīyupʉ.

10

Jesús setenta y dos īgʉ buerārē iriudea

1 Pʉrhʉ marī Opʉ Jesús gajirā setenta y dos ûmarē beye, pērā dita dukawa, īgūsārē ãārīpereri īgʉ waaburi makārīguere

2 ãsū ãrī iriuyupʉ:

—Wárã masaka Marīpʉyare neõ pémerã, pooegue oteri duka bʉribilejadea irirosū ãārīma. īgūsārē Marīpʉyare weremurā gapʉ, iri pooere moārīmasā irirosū mérāgā ãārīma. Irasirirā marī Opʉre: “Gajirā mʉyare weremurārē iriuca!” ãrī sērēka!

3 Mʉsāde Marīpʉyare wererā waaka! Oveja majírārē makānʉʉ marā diayéa watopegue iriurosū yʉ mʉsārē ñerā ãārīrōguere iriuca, Marīpʉyare weredoregʉ.

4 Mʉsāya ajuri, niyeru ãñabirkōäka! Gubu surí, mʉsā sāñarī merā dita waaka! Maague masakare bokajarā, õādore yoaripoe weretamuníbirikōäka!

5 ’Su wiino ñajārā, iri wii marārē: “Marīpʉ mʉsārē siñajārī sīburo”, ãrī õādorepʉrorika!

6 Iri wii marā Marīpʉ siñajārī sīrīrē opaduarā mʉsārē õārō bokatīrīñeārā, Marīpʉ siñajārī sīrī merā õārō ãārīrikurākuma. Mʉsārē gãāmemerā, i siñajārī merā ãārībirikuma.

7 Mʉsā ejadea wiita dujaka! Iri wii marā mʉsārē ejorire baa, iirīka! Sugʉ moārīmasā ūgā moārī waja keoro wajatakumi. Mʉsā Marīpʉyare buerā, moārīmasā irirosū ãārā. Mʉsārē iri wii marā ejori, mʉsā ūgūsārē Marīpʉyare bueri waja ãārā. Irasirirā gaji wiirigue ãārīgorenabirikdāka!

8 Mʉsā su makāgue ejarā, iro marā mʉsārē õārō bokatīrīñeā, ūgūsā baari ejomakʉ, õārō baaka!

9 Iri makā marā pūrīrikurārē tauka! Āsū ãārī wereka: “Mérō dʉyáa, Marīpʉ doreri mʉsā purogue aariburo”, ãārīka!

10’Gaji makāgue mʉsā ejamakʉ, iro marā mʉsārē bokatīrīñeābirimakʉ, wiriwāgārā, āsū ãārīka ūgūsārē:

11 “Mʉsāya makāma nikūwera gʉaya guburire tuadeare mojēbéoa. Mʉsā gʉare gãāmebiri waja Marīpʉ mʉsārē wajamoāburire masimakʉ irirā, irasū yáa. Ire õārō pémasíka! Mʉsā gʉare gãāmebirikeremakʉ, mérō dʉyáa, Marīpʉ doreri aariburo”, ãārīka ūgūsārē!

12 Mʉsārē werea. Marīpʉ ãārīpererā ñerārē wajamoārīnʉ ejamakʉ, mʉsārē gãāmebirinerārē Sodoma marārē wajamoārō nemorō wajamoāgukumi, ãārīyupʉ Jesús.

*Jesús makārī marārē ūgūsā ūgūrē bʉremubirire
weredea
(Mt 11.20-24)*

13 Pʉrʉ Jesús gaji makārī marārē āsū ãārīyupʉ:

—Mʉsā Corazín marā, Betsaida marāde ñerō tarirāko. Iripoegue marā Tiro, Sidón marā, mʉsā ūñō Marípʉ īgū turari merā iri īmurōsū iri īmumakū īārā, īgūsā ñerō irideare piribonerā ãārīmá. īgūsā ñerō irideare bʉro bʉjawererire īmurā, bʉjawerereri surí sāñā, nitikurogue doabonerā ãārīmá. īgūsā ñerō irideare piri, õārī gapʉre iribonerā ãārīmá. Mʉsā gapʉ Marípʉ turari merā iri īmurīrē īākererā, mʉsā ñerō iririre neō piribea.

14 Irasirigʉ mʉsārē werea. Marípʉ īgū ãārīpererā ñerārē wajamoārīnʉ ejamakā, Tiro, Sidón marārē wajamoārō nemorō mʉsārē wajamoāgukumi.

15 Mʉsā Capernaum marā: “Umugasigue marīrārāko”, ãrī gūñadáa. Irogure neō waabirikoa. Boanerā ãārīrōgue béodijusūrāko, ãrīyupʉ.

16 Irasū ãrī odo, īgū buerārē ãrīyupʉ:

—Mʉsā wererire péduripírāno yʉ wereridere péduripíma. Mʉsārē gāāmemerāno yʉdere gāāmebema. Yʉre gāāmemerāno yʉre iriudidere gāāmebema, ãrīyupʉ.

Jesús setenta y dos iriunerā goedea

17 Pʉrh Jesús setenta y dos iriunerā bʉro usayari merā goejañurā:

—Gua Opʉ, wātēärē mʉ dorero merā, mʉ wāi merā gua béowiumakū, õārō yujuama, ãrīñurā.

18 Jesús ãrīyupʉ īgūsārē:

—Bupu miārō irirosū wātēa opʉ Satanás umugasigue ãārādi, yurimadijarimakū īābu.

19 Õārō péka! Yʉ mʉsārē turari sībʉ, ãñarē, korebabare kʉrapeo, ãārīpereri wātī turaridere neō ñerō irisūrō marīrō tarinugāburo, ãrīgū.

20 Musā wātēärē wiridoremakă īgăsă ñärō yujadeare usuyabirikōäka! Musā Marīphyarā äärīmakă, ûmugasigue musā wāi gojatúsüdero äärībū. Iri gapure usuyaka! ärlýupu.

Jesús īgă Pagure usuyari sīdea

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Īgă irasū ärlíripoe Õágă deyomarīgă Jesúre buro usuyamakă iriyupu. Irasirigă Jesús īgă Pagure äsū ärlýupu:

—Ah, yu mürē: “Õätaria mu”, ärl, usuyari sīa. Mu ûmugasi mară, i nikū mară Opă ääră. Irasirigă: “Masītarinhăgără, äärīpererire pémasă”, ärl gūñarărē mayare masīmakă iribe. Majıră irirosū mürē buremură gapure mayare masīmakă yáa. Ah, irasūta ääră. Mu găämederosūta usuyari meră irasū yáa, ärlýupu.

22 Pură masakare ärlýupu:

—Yupu yure äärīpereri irimasîrīrē sīmi. Neō sugă masaku yu äärīrikurire masibemi. Yupu dita masīmi. Neō sugă masaku Yupu äärīrikurire masibemi. Yu dita masă. Yu īgürē masidorerăde īgürē masīma, ärlýupu.

23 Irasū ärl odo, īgă buerärē īä, īgăsă ditare äsū ärlýupu:

—Musāya koye meră yure īää. Irasiriră usuyáa.

24 Musärē werea. Wáră iripoegue mară Marīphuya kerere weredupiyuneră, irasū äärīmakă opară iripoegue äärīneră musă dapgora īärīrē īäduaneră äärādima. Irire īäduakereră, īäbirineră äärīmá. Musă dapgora périre péduakereră, pébirineră äärīmá, ärlýupu.

Jesús öägă Samariamă keori meră weredea

25 Puru sugu Moisés gojadeare buerimasu Jesúre diaye yujubirimaku iriduagu wāgānugu, īgūrē ãsu ãrī sērēñayupu:

—Buegu, ¿Ñeénore yure iriro gāāmeru, ûmugasigue perebiri okari opabu? ãrīyupu.

26 Jesus īgūrē yujuyupu:

—¿Naásu ãrī gojasuyuri, Moisés gojadea pugue? Mu irire buegu, ¿naásu péñaru? ãrīyupu.

27 Moisés gojadeare buerimasu ëgūrē yujuyupu:

—Ãsu ãrī gojasudero ãäríbu: “Marpu mu Opure buro maïka! Muya yujpuru mera, mu ãärírikuri mera, mu turari, ãärípereru muya gûñaru mera ëgūrē maïka! Mu basi maïrosuta mu puro ãäríradere maïka!” ãrī gojasudero ãäríbu, ãrīyupu.

28 Irire pégu, Jesus ëgūrē ãrīyupu:

—Diayeta yujua mu. Irire irigu, ûmugasigue perebiri okarire opagukoa, ãrīyupu.

29 Moisés gojadeare buerimasu gapu masaka ëgūre: “Óagu ãärími”, ãrī gûñamaku gāāmegu, Jesúre sērēñayupu doja:

—¿Noã ãäríru, yu puro ãäríru? ãrīyupu.

30 Ígu irasu ãrímaku pégu, Jesus keori mera wereyupu ëgūre:

—Sugu masaku Jerusalégue ãärádi Jericó waari maague buáakumi. Ígu irogue buáamaku, yajari-masu ëgūre bokatíru, ñeã, Ígu opadea ãärípererire êmapeo, Ígaya surídere túwea, ãi, Ígūre buro pá, kãmitu, waakoákuma.

31 Ígu irasu iriadero puru, sugu paí iri maare waakumi. Ígūre ïákeregu, yoarogue ïátariakoákumi.

32 Ígū p̄urʉ, gajigʉ Levíya bumʉ iri maarẽ waakumi. Ígūrẽ Ígūrẽ Íkeregu, yoarogue Ítariakõākumi.

33 P̄urʉ sugʉ Samariamʉ iri maarẽ waakumi. Ígūrẽ Íboka, b̄ro bopoñarĩ merã Ígūrẽ Íkumi.

34 Irasirigʉ Ígū p̄uro waa ejanagā, Ígūya kāmirē ʉye, igui deko pāmudea merã pípeo, surí gasiri merã Õmakumi. Õma odo, Ígūyagʉ burro wekague ãipeo, Ígūrẽ Íkõākumi. Áia, su wili naarimasã kārīrī wiigue eja, irogue Ígūrẽ korekumi dapa.

35 Gajinʉ gapʉ Ígūya niyeru penʉ moā wajataropa iri wii op̄are s̄ikumi. “Óärō koreka Úrẽ!” ãrikumi. “Dupaturi aarigʉ, m̄rē wajarinemogʉra Úrẽ koreri waja”, ãrikumi, ãr̄iyupʉ Jesú.

36 Irire were odo, Moisés gojadeare buerimasrẽ s̄erẽñayupʉ:

—¿Naásũ gūñarĩ mʉ irire pégu? ¿Niíno gapʉ ñisã ʉrerã watopemʉ yajarimasã pádire Ígū p̄uro ãärígūrẽ irirosũ õärō iriyuri? ãr̄iyupʉ.

37 Moisés gojadeare buerimasã yajyupʉ:

—Ígūrẽ bopoñarĩ merã Ía iritamudi gapʉ, ãr̄iyupʉ.

Ígū irasũ ãr̄imakũ, Jesú Ígūrẽ ãr̄iyupʉ:

—Mude Úbopoñarĩ merã Íadi iriderosüta gajirärẽ irigʉ waaka! ãr̄iyupʉ.

Jesús Marta, Mariaya wiigue ejadea

38 P̄urʉ Jesú Ígū buerã merã waa, su makãgue ejayupʉ. Iri makaguere sugo Marta wãlkugó Ígūrẽ bokatirñeã, igoya wiigue ñajādoreyupo.

39 Jesús iri wiigue ñajājamakū, Marta pagamo María wāikugo īgāya guburi puro eja doayupo īgū werenírīrē péduago.

40 Marta gapu aārīpereri igo moārīrē buro gūñarikuyupo. Irasirigo igo pagamo Jesúya guburi puro doamakū īágō, īgū puro waa, īgārē aārīyupo:

—Gua Opu, yu sugota aārīpererire moāgō irikōādáa. ¿Mu īāberi, yu pagamo yure neō iritamubirimakū? Igore iritamudoreka yure! aārīyupo.

41 Igo irasū aārīmakū pégu, Jesús yu juyupu:

—Marta, mu wári gajino moārīrē gūñarikua.

42 Su wāirēta iriro gāāmea marīrē. María i ðārīrē beyemo. Irasirirā, yu werenírīrē igo péduamakū, gajirā neō igore irire pirimakū iribirikuma, aārīyupu.

11

Jesús Marīpure sērērīrē buedea

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

1 Sunu Jesús gajirogue Marīpure sērēgū iriyupu. īgū sērē odomakū, sugu īgū buegu aārīyupu īgūrē:

—Gua Opu, Juan masakare wāiyerimasū īgū buerārē Marīpure sērērīrē buederosū guadere bueka! aārīyupu.

2 Jesús īgūsārē aārīyupu:

—Marīpure sērērā, āsū aārīka:

“Guapu ûmugasigue aārīgū, aārīpererā mārē goepe-yari merā buremuburo. Mu aārīpererārē doreri aariburo. Ùmugasigue marā mu gāāmerō irirosūta i nikū marāde iriburo.

3 Ùmariku guare baari sīka!

4 Gajirā guare ñerō irideare gúa kātirosūta mude gúa ñerō irideare kātika! Gúa ñerō iridhamakü kāmutaka!

Ñegü guare ñerī ãrīmesärīrē tau kāmutaka!” ãrīka Marípħre sérērā! ãrīyupħ Jesú.

5 Irasū ãrī odo, keori merā wereyupħ īgħusārē:

—Yu ire weremakħ pérā, Ɂnaásū gūñarī mħsā? Nami deko ãārīmakħ, sugħi masakħ īgħi merāmħya wiigue waa, īgħix āsū ãrī sérēkumi: “Yu merāmħ, ureru pā duparu sīka yħre!

6 Gajigħu yu merāmħ yaa wiigue naagħu ejáami. Yu īgħix āsū ãrī gajino mérō ejorino neħi opabirakuba. Irasirigħu mħrē sérēgħu aarabu”, ãrīkumi.

7 Īgħi irasū ãrīmakħ pékereġu, wii poekague ãārīgħu gapu āsū ãrī yużukumi: “Yħre garibobirikdāka! Makħprorre õħrō biakdōħi abu. Yu pūrā yu merā kārīrāgue yáma. Wāgħanugħa, mħrē sīgħu waasubirkiko”, ãrīkumi īgħix.

8 Ire mħsārē werea. Īgħi merāmħ ãārīkeremakħ, īgħix āsū sibbirikumi. Sibbirikereġu, īgħix āsū piriro marīrō sérēmakħ īā, īgħix: “Garibonemobirikdōħi”, ãrīgħi, ãārīpereri īgħi għad-dher sérēr īkumi pama.

9 Irasirigħu mħsārē werea. Marípħre sérēka! Mħsā sérēmakħ, sīgħukumi. Ӧħarr āmarā, bokarāko. Wiigue ñajadħuarā oemakħ, Marípħ makħproro tuppā ñajadħoregħu irirosū mħsā sérēr īrreġo pégħukumi.

10 Īgħix sérērānor īsīgħukumi. Āmarāno bokarākuma. Wiigue ñajadħuarā oerā irirosū īgħix sérēmakħ īā, īgħisārē ñajadħoregħu irirosū īgħisā sérēr īrreġo őħarr īrreġo pégħukumi.

11 Mħsā pūrā pārē sérēmakħ, ɻitħej sibbirikoa. Waaí sérēmakudere ãñarē sibbirikoa.

12 Āgābo diu sērēmakū, korebabare sībirikoa.

13 Ñerā ãārīkererā, m̄usā pūrārē õārīrē sīmasīa. Marīpū ūmugasigue ãārīgū gapū m̄usā nemorō õārīrē sīmasīmi. Irasirigu Õāgū deyomarīgūrē sīgukumi īgūrē sērērārē, ārīyupū Jesús.

*Jesúre: “Wātī turari opami”, ãrī werewhadea
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)*

14 Pūrū Jesús wātī masakure werenímasibirimakū irigure béowiugū iriyupū. Wātīrē béowiumakū, wereníbiradi wereníakōāyupū. Masaka, īgū irasirimakū īārā, īāgukakōāñurā.

15 Gajirā gapū Jesúre ãsū ãrī werewhāñurā:

—Íi wātēa opū Beelzebú turaro merā wātēärē béowumi, ãrīñurā.

16 Gajirāde īgūrē:

—Mu diayeta turari opagū, iri turari merā gajino ūmugasimarē iri īmuka! ãrīñurā.

17 Jesús gapū īgūsā gūñarīrē masīsīā, ãsū ãrīyupū:

—Su nikū marā īgūsā basi dūkawari gāmekēärā, pereakōākuma. Su wii marā īgūsā basi dūkawari gāmekēärā, pereakōākuma.

18 M̄usā ȳure: “Wātēa opū Beelzebú turari merā wātēärē béowumi”, ãrī werewhāáa. Ȳure īgū turari merā wātēärē béowiudoregu, īgū basi īgāyarārē béobukumi. Irasirirā īgūsā basi dūkawari gāmekēärā, pereakōābukuma.

19 Iri irasū ãārīmakū, m̄usā buerire tuyarā gapū wātēärē béowiurā, ¿noā turari merā béowiukuri? M̄usā īgūsārē: “Marīpū turari merā wātēärē béowiuma”, ãrā. Irasiriro m̄usā ȳure werewhāari diaye ãārībea.

20 Y_u gap_u Marīp_u turari merā wātēärē béowiumak_u, Marīp_u doreri m_usā p_urogouere ejasiáa, ãrī masīsūa.

21 Sug_u wii op_u turag_u ãärīpereri mojōk_ug_u, īgūya wiimarē õärō koremasīkumi. Gajirā īgū oparire ēmamasībirikuma.

22 “I mojōk_usīā, yaa wiire õärō koremasī”, ãrī gūñakeremak_u, gajigu īgū nemorō turag_u gap_u īgūrē tarin_ugā, ãärīpereri īgū mojōk_urire ēmag_ukumi. Irasirig_u īgū oparire ãípeo, īgū merāmarārē guereg_ukumi.

23 Y_ure gāämemerā, y_ure īäeturirā ãärīma. Masakare y_ure siiu neeõtamumerā, īgūsārē waasirimak_u irirā ãärīma, ãrīyup_u.

*Jesús, wātī dupaturi masak_uguere ñajārīmarē weredea
(Mt 12.43-45)*

24 Irasū ãrī odo, gaji keori merā īgūsārē wereyup_u doja:

—Wātī masak_uguere ãärādi wiri, p_ur_u deko marīrōgue īgū siñajāburore āmagorenag_u waakumi. Irore bokabi, ãsū ãrī gūñakumi: “Y_u wiridi, yaa wii irirosū ãärīmí. Dupaturi y_u wiridiguereta goeñajāg_ura doja”, ãrī gūñakumi.

25 Irasirig_u īgūguere dupaturi goeñajāg_u, gajino marīrī wii, õärō ãmu, ooaweadea wiire irirosū bokajakumi.

26 Irasirig_u gajirā wātēa su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarā īgū nemorō ñerārē siiu, īgūsā ãärīpererā merā masak_uguere ãärīnīkōākumi. Irasirig_u masaku īgū dupiyuro ãärīrik_udero nemorō ñerō ãärīkumi, ãrīyup_u Jesús.

Jesús diayema ushayarimarē weredea

27 Jesú斯 irire wereripoe sugo nomeō masaka watopegue ãārīgō gaguiníyupo:

—Marē pūrāku masūdeo ushayatarikumo, ãrīyupo Jesúre.

28 Jesú斯 gapu igore ãrīyupu:

—Marīpuya werenírīrē pérā, īgū dorerire irirā gapu ðārō ushayarākuma, ãrīyupu.

Masaka ñerā Jesúre Marīpu turari merā iri ñmudoredea

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Puru Jesú斯 īgū puro masaka wárā nerēwāgāriripoe ãsū ãrī wereyupu īgūsārē:

—Dapagora marā masaka ñetarirā ãārīma. Yure Marīpu turari merā gajino iri ñmudorekeremakū, Marīpuya kerere weredupiyudi Jonás iridea ditare weregħra.

30 Iripoegue Marīpu Jonárē Nínive Wālkuri makā marārē weredorederosū yure ãārīpererā tīgūrē dapagora marā masakare weredoremi.

31 Marīpu ãārīpererā ñerārē wajamoãrīnu ejamakū, sugo iripoeguem Sabá nikū marā opo mūsā dapagora marārē: “Negerabu”, ãrīgokumo. Yoaromogue ãārīkerego, õõgue i nikūgue aarideo ãārīmō, marī ñekēsāmarā opu Salomón wári masīrī merā wererire pégo aarigó. Dapagora yu Salomón nemorō masīgū õõgue mūsā merā ãārīkeremakū, mūsā gapu yu wererire pédħabea.

32 Iripoegue Nínive marā Jonás Marīpuya kerere weremakū pérā, īgūsā ñerō irideare bujawere, īgūsā gūñarīrē gorawayunerā ãārīmá. Dapagora yu Jonás nemorō masīgū õõgue mūsā

merā ãārā. Yu Maríphuya kerere werekeremakū, mssā ñerō iririkurire bujawerebea. Irasirirā, Maríphu ãārīpererā ñerārē wajamoãrīnu ejamakū, Nínive marā mssā dapagora marārē: “Ñegorabu”, ãārīrākuma, ãārīyupu.

Jesús masakaya koye sīāgodiru irirosū ãārīrīrē buedea
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 Irasū ãārī odo, gaji keori merā wereyupu:

—Masaka sīāgodirure sīāgorā, deyomarīrōgue duúbirikuma. Dupa kūma dokaguedere píbirikuma. Sīāgo, wii dekogue siukuma, gajirā iri wiire ñajārā iri sīāgodiru boyorore õārō ïā ñajāburo, ãārīrā.

34 Mssāya koye mssāya gūñarīguere sīāgodiru irirosū ãārā. Mssā õārī koye oparā irirosū ãārīmakū, mssāya gūñarīguere õārō sīāgoro irirosū ãārā. Irasirirā Maríphuyare masīa. Mssā ñerī koye oparā irirosū ãārīmakū, mssā gūñarīguere naītīrō irirosū ãārā. Maríphuyare masībea.

35 Irasirirā pémasīka, mssāya gūñarīgue sīāgori, naītīrī waabirikōāburo, ãārīrā!

36 Mssāya gūñarīgue sīāgori, naītīrō marīrō irirosū ãārīmakū, ãārīpereri Maríphuyare pémasīrāko. Irasirirā sīāgori boyorogue ïārōsū õārō pémasīrī merā ïgūyare irituyarāko, ãārīyupu Jesús.

Jesús fariseo bumarārē, Moisés gojadeare buerimasařē ïgūsā ñerō iririre weredea

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

37 Jesús irasū ãārī odoadero puru, sugu fariseo bumu ïgūya wiigue baadoregu siiuayupu ïgūrē.

Irasirigu Jesú斯 īgū merā waa, īgūya wiigue ñajāa, eja doayupu īgū merā baabu.

38 Fariseo bumu gapu judío masaka irinírōsū Jesú斯 baaburi dupiyuro īgū mojōkoebirimakū īāgū, īāgukakōāyupu.

39 īgū īāgukamakū īāgū, marī Opu Jesú斯 īgūrē ārīyupu:

—Mūsā fariseo bumarā masaka īūrōgue dita ñārō irirā, soropa weka gapu dita ñārō koeadeapa irirosū ãārā. Irasirirā gajirāyare yajadharā, ñerī ditare iridharā ãārīsīā, iripa poekague gūrari utariro irirosū ãārā.

40 Irasirirā neō pémasībea. Marīpu, marīya dūpare irigu, marī gūñarīdere iridi ãārīmī. ¿Irire pémasīberi mūsā?

41 Mūsā oparire gajirārē sīrā, ñārō gūñarī merā sīkā! Irasirirā soropa poeka gapudere koeadeapa irirosū ãārīrākaoa.

42 'Mūsā fariseo bumarā bero ñerō tarirākaoa. Mūsā oteri mūtārīgā: menta, ruda wālkuri baari morērīnorē, ãārīpereri oteridari dūkakurinogādere sea neeō, keoro dūkawa, pe mojōma diruri irikoa. Sudiru Marīpuya wiigue ãāia: "Igūrē yu sīrī ãārā", ãārī, irogue píko, īgū dorerire irimurā. Irasirikererā, gajirārē diayema iririre iribea. Marīpure mañbea. Irasirirā mūsā oterire īgūrē sīduúro marīrō diayemadere irika! Marīpure mañrī merā buremuka!

43 'Mūsā fariseo bumarā bero ñerō tarirākaoa. Mūsā nerērī wiiriguere nerērā, ñārī doarigue dita doaduáa. Makā dekoguere masakare mūsārē goepeyari merā bokatīrī ñādoremakū gāamea.

44 'Mʉsā Moisés gojadeare buerimasā, fariseo bumarāde bʉro ñerō tarirāko. Mʉsā masāgoberi irirosū ãārā. Irasirirā masaka iri goberi ãārīrō weka tāpitariarā, iri goberi poekague ãārīrīrē masīberosū mʉsā ñerō oparire masībema, ãrīyupʉ Jesú.

45 Ígʉ irasū ãrīmakʉ pégu, sugʉ Moisés gojadeare buerimasū ãrīyupʉ Ígʉrē:

—Buegu, mʉ fariseo bumarārē irasū ãrīgʉ, guadere ãrī turigʉ yáa, ãrīyupʉ.

46 Jesú gapʉ Ígʉrē ãsū ãrīyupʉ:

—Mʉsāde, Moisés gojadeare buerimasā bʉro ñerō tarirāko. Mʉsā gajirārē: “Ãsū irika!” ãrī, dorera, Ígʉsārē gajino bʉro nukʉrī kōātārīrā irirosū ãārīmakʉ yáa. Irasirirā iri dorerire bokatīübema. Ígʉsā mʉsā dorerire bokatīübirkikeremakʉ, Ígʉsārē neō iritamubea iri dorerire iriburo, ãrīrā.

47 'Irasirirā mʉsā bʉro ñerō tarirāko. Iripoegue marā Marīpʉya kerere weredupiyunerā masāgoberi weka weanúdeare mʉsā ãmua. Ígʉsārēta mʉsā ñekʉsāmarā wējēnerā ãārīmá.

48 Ígʉsā irasū wējēdero pʉrugue, dapagora mʉsā Ígʉsā iripoegue irideare iriwekabejakōāa, Ígʉsā wējēnerāya masāgoberi weka weanúdeare ãmurā. Irasirirā mʉsā Ígʉsā wējēdeare: “Ñegorabʉ”, ãrī gūñabea. Mʉsā ñekʉsāmarā Marīpʉya kerere weredupiyunerārē gāāmebiriderosū mʉsāde yure gāāmebea.

49 'Irasirigʉ iripoegue Marīpʉ Ígʉ masīrī merā ãsū ãrīdi ãārīmí: “Yaa kerere weredupiyurimasārē, yaare buerimasādere iriugʉra. Irire buemakʉ ïā, surāyerire masaka wējērākuma. Gajirārē ñerō

iriduarā, noó īgūsā waaro tuyagorenarākuma", ārīdi āārīmí Marīpu.

50-51 Marīpu i ûmarē iriaderu puru, Abere īgū tīgū wējēdi āārīmí. Puru Marīpuya kerere weredupiyunerārē wējēnerā āārīmá. Puru Zacariadere Marīpuya wiima soepeoro Marīpu āārīrī taribu watopegue wējēnerā āārīmá. Irasirigū Marīpu āārīpererārē īgūsā wējēdea waja dapagora marārē wajamoāgukumi.

52 'Mūsā Moisés gojadeare buerimasā buro nērō tarirāko. Mūsā Marīpuyare masikererā, mūsā basi irire iriduarbea. Irasirirā gajirārē irire masiduarārē masibirimakū yáa, ārīyupu Jesús.

53 īgū irasū ārādero puru, Moisés gojadeare buerimasā, fariseo bumarāde īgū merā guatari-akōāñurā. Irasirirā buro īgūrē werewha, wári īgūrē sērēñanugāñurā.

54 īgū diaye yujubirimakū pérā, īgūrē weresādharā, irasiriñurā.

12

Jesús fariseo bumarā irikatorire weredea

1 īgūsā irasiriripoe Jesús puro masaka wárā nerēñurā. īgūsā wárā āārīsīā, gāme kuratīānokōāñurā. Jesús īgū buerārē āsū ārī werenugāyupu:

—Fariseo bumarā irikatorire õārō pémasīka! īgūsā irikatori pā wemasārī morērī irirosū āārā.

2 Āārīpereri gajirā īāberogue irideare, durirogue irideadere purugue masīsūroko.

3 Mūsā naītīārōgue irirosū gajirā péberogue werenídeare boyorogue irirosū Marīpu īgūsārē

pémakü irigakumi. Musã wii poekague yayero werenídeadere makã dekogue gaguinírõsü gajirãrẽ õärõ pémakü irigakumi.

*Jesús: “¿Noärẽ güiri merã baremurõ gäämerñ?” ãrĩ weredea
(Mt 10.26-31)*

4 'Musãrẽ yu merãmarãrẽ werea. Musãrẽ wějẽrã, musäya dãpü ditare boamakü irirãkuma. Puruguere musãrẽ neõ ñerõ irinemobirikuma. Irasirirã musãrẽ wějëduarãrẽ güibirikõaka!

5 Yu musã goepeyari merã güibure weregura. Marípü gapure güiri merã baremuka! Masakare ïgüsã okarire ëmamasími. Ígü ëmadero pürü, ïgüsãrẽ perebiri peamegue béomasími. Irasirirã Ígü gapure güiri merã baremuka!

6 'Masaka su mojõmarã mirã wajarirã, pe niyeru koegã, mérögã wajaküri koerigãrẽ sãkuma. Ígüsã mérögã wajakükeremakü, Marípü gapü ïgüsãrẽ õärõ koremi. Neõ sugure kâtibemi.

7 Marípü ãärípereri musã ãärírikürire masígü, musäya poarire: "Irikü ãärã", ãrĩ masípeokõámi. Irasirirã güibirikõaka! Musã, mirã nemorõ wajaküa. Irasirigü Marípü mirãrẽ korero nemorõ musãrẽ koregakumi.

*Jesús: “Masakare yure baremurñrẽ wereka!”
ãrõdea*

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 'Musãrẽ werea. Sugü, masaka péuro: "Jesúyagü ãärã", ãrĩ weremakü, yu ãärípererã tígüde Marípure wereboerã péuro: "Yaagü ãärími ñ", ãrĩ weregakoa.

9 Sugʉ yʉre masíkereghʉ, masaka péuro: “Ígūrẽ masíbea”, ãrĩ weremakũ, yʉ ããrĩpererã tīgūde Marípure wereboerã péuro: “Yʉde ígūrẽ mašíbea”, ãrĩ weregakoa.

10 ’Sugʉ yʉre ããrĩpererã tīgūrẽ ñerõ ãrĩ werenímakũ, Marípu kãtimasími. Õágũ deyomarígũ gapʉre ñerõ ãrĩ werenímakũ, neõ kãtibirkumi.

11 ’Masaka mʉsãrẽ ígūsã nerẽri wiiri oparã pʉrogue, weresãrĩrẽ beyerimasã pʉrogue, o makãrĩ marãrẽ dorerã pʉrogue mʉsãrẽ ígūsã weresãmurã ãimakũ: “¿Naásũ yujurãkuri, o naásũ ãrĩrãkuri ígūsãrẽ?” ãrĩ, bʉro gũñarikʉbirikõäka!

12 Ígūsã mʉsãrẽ sérẽñamakãta, Õágũ deyomarígũ masírĩ sîrĩ merã ígūsãrẽ wererãkoa, ãrĩyupʉ Jesús.

Jesús: “Wári doebsite oparãrẽ goegoráa”, ãrĩ were-dea

13 Pʉru sugʉ masaka watopegue ããrĩgű Jesúre ãrĩyupʉ:

—Buegu, gʉapʉ boagʉ ígū opadeare gʉare pími. Irasirigʉ yʉ tīgūrẽ irire keoro dʉkawa, yʉdere sñdorekal! ãrĩyupʉ.

14 Jesús gapʉ ígūrẽ yujuyupʉ:

—Mʉsãpʉ pídeare mʉsãrẽ dʉkawabu ããrĩbea yʉ, ãrĩyupʉ.

15 Irasũ ãrĩ odo, ããrĩpererãrẽ ãrĩyupʉ:

—Pémasíka mʉsã! Doebsite, gajinodere wáro gããmebirikõäka! Masaka wári oparã, õãrĩ okari gapʉre opabema, wári opari ditare gũñarã, ãrĩyupʉ.

16 Irasũ ãrĩ odo, keori merã wereyupʉ ígūsãrẽ:

—Sugʉ masakʉ wári doebsite opakumi. Ígū ot-eadeade wárigora dʉkakakoa.

17 Irasirigu ūgū basi gūñakumi: “¿Nasirigukuri? Yaa oteri duka sea duripiburi wii máa”, ãrïkumi.

18 Puru gūñakumi doja: “Āsū irigura. Yū gajino duripíri wii ãārïpauroridea wiire béo, nemorō wári wii irigura. Iri odo, iri wiigue yaa oteri dükare ãārïpereri, yaa doebirdere duripigura.

19 Puru yū basi āsū ãrïgura: ‘Wári doebirdi opáa. Wári bojorima baaburidere opáa. Irasirigu siñajā, baa, iirí, usuyagura’”, ãrïkumi.

20 Marípu gapu ūgūrē ãrïkumi: “Mu neõ pémasibí ãärä. Dapagā ñamita boagukoa. Mu boamakū, ¿noã oparâkuri mū duripíadeare?” ãrïkumi.

21 Irasüta waarrakuma, masaka ūgūsäya doebirdi ditare gūñarä. ūgūsäya ãärïburi ditare gūña, wári doebirdire duripíräkuma. Irasirikererä, Marípure gūñamerä, ūgū ūrörē boporä irirosū ãärïräkuma, ãrïyupu Jesús.

*Jesús, Marípu ūgū pürärē korerimarē buedea
(Mt 6.25-34)*

22 Puru Jesús ūgū buerärē āsū ãrïyupu doja:

—Irasirigu musärē ire weregura. Musä ãärïrikurire gūñarä: “¿Neénorē baarâkuri, ñeénorē iiríräkuri, ñeénorë sâñarâkuri?” ãrī, buro gūñarikubiriköökä!

23 Marī okari gapu, baari nemorō wajakua. Maríya düpü, surí nemorō wajakua. Irasiriro musä ãärïrikuri, musä opari nemorō wajakua.

24 Mirärē gūñaka! ūgūsä baadharä, otebema. Otedeа dükare seabema. Baari duripíri wiiridere opabema. Marípu gapu ūgūsärē baari sîmi. Musä gapu, mirä nemorō wajakutarinugää.

25 Msā buro gūnarikuri merā neō mérōgā masānemobirikoa.

26 Msā irasū gūnarikuri wajamarīkeremakū, ¿nasirirā gajinorē buro gūnarikuri? Msā gūnarikuri merā ãärípererire neō irimasībirikoa.

27 'Makānūma goori masārī gūnaka! Iri moābirikerero, suabirikerero, õärí surí sāñarō irirosū deyoa. Msārē werea. Opu Salomón surí õärí sāñadero nemorō iri goori gapu õärí deyoa.

28 Iri goori makānūgue mata puridea goori ãäríkeremakū, Marípu õärí goori deyomakū irikeremakū, mérōgā purh ñañdija pereakōaa. Gajinu gapu peamegue soebéokōásū. Iri mata pereburi ãäríkeremakū, Marípu iri goorire õärí deyomakū yámi. Iri goorire õärí ãärímakū irirosū nemorō msārē õärō irigukumi. Msā ïgūrē mérōgā buremukeremakū, msārē surí sīgukumi.

29 Irasirirā ãmuriku msā baaburire, msā iiriburire buro gūnarikuri merā ãmabirikōaka!

30 I ãmu marā Marípure buremumerā buro gūnarikuri merā irire ãmaníkōama. ïgūsā irasū ãäríkeremakū, Marípu msā gāmerīrē masīsiam*i*. Irire msārē sīgukumi.

31 Irasirirā msā Marípure masīrā, ïgū msā Opu ãärírīrē gāmepurorīka! Msā irasirimakū, msā baa, iiriburire, msā surí sāñaburidere sīwekapeogukumi.

*Jesús marí ãmugasigue wajataburire buedea
(Mt 6.19-21)*

32 'Msā yaarā, mérāgā, oveja su yebo marā irirosū ãärā. Irasū ãäríkererā, güibirikōaka! Msāpu

ñmugasigue ãärígú ïgúyarárē dorerogue m̄sā ïgú merá ãärímakü gãämemi, ïgú merá doreburo, ãrígú.

33 Irasirirá m̄sā oparire duaka! Iri duadea wajare niyerure boporárē sïka! Ùmugasiguemaré gûñaka! Irasirirá irogue perebiri wajatarire, ajurogue doeberi neõ perebirire oparosú oparâko. Irogue wajatarire yajarimasá ñajää, ãimasibirkuma. Buruade baadedeubirkuma.

34 M̄sá i ùmhma ditare: “Opaduakoa”, ãrí gûñarã, irire buro mañrâko. Ùmugasima gapure: “Opaduakoa”, ãrí gûñarã, irire buro mañrâko.

Jesús i ùmgue dupaturi aariburi dupiyuro õärõ ãmuyudoredea

35 'Yü i ùmgue dupaturi aariburi dupiyuro õärõ ãmuyuanerágue ãäríka! Sïägodirure sïägoanerã irirosú yure yúka!

36 Sugü masakü, mojõshadi phrogue mojõshari bosenü waamakü, ïgürê moâboerâ ïgú dujariburire yûkuma. ïgüsâ opü ïguya wiigüe goedujaja, ñajâduagü makâphore ïgú dotemakâ pérâ, ïgürê moâboerâ mata tûpâkuma. ïgüsâ yûrosûta m̄sâde yü dujariburire yúka!

37 ïgüsâ opü goemakü, ïgú doreaderosûta irirâ, usayarâkuma. ïgüsâ irasirimakü ïagú, ïgüsâ opü ïgüsârê moâboegü irirosû ïgüsârê: “Baari peoro puro doarâ aarika!” ãrígukumi ïgüsârê baari ejobu.

38 ïgürê moâboerâ ïgú ñami deko ãärímakü, o boyoripoe ãärímakü, ïgú goeburire õärõ yûanerã ãärîslâ, usayarâkuma.

39 Ire masīka! Sugʉ wii opʉ īgūya wiigue yajari-masū ejaburi horare masīgʉ, īgūrē yúkumi īgūya wiigue ñajāburire kāmutabu.

40 Irasirirā mʉsāde õārō yúka! Yʉ aārīpererā tīgʉ gūñaña marīrō aarigukoa. Irasirirā yaare iririre neō piriro marīrō yure yúka mʉsā! ārīyupʉ Jesús.

*Jesús pērā moāboerimasā keori merā buedea
(Mt 24:45-51)*

41 īgū irasū ārīmakʉ, Pedro gapʉ sērēñayupʉ:

—Gʉa Opʉ, i keori merā weregʉ, ¿gʉa ditare weregʉ yári, o aārīpererārē wereri? ārīyupʉ.

42 īgū irasū ārīmakʉ, Jesús gaji keori merā āsū ārī wereyupʉ īgūsārē doja:

—Sugʉ moāboerimasū īgū opʉre bʉremugʉ õārō pémasīgū āsū irikumi. īgū opʉ gajirogue waagʉ, īgūrē: “Yaa wii marārē õārō koreka!” ārī píkumi. Irasirigu baaripoe aārīmakʉ, gajirā moāboerimasārē baarire keoro ejokumi.

43 Irasirigu, īgū opʉ īgūya wii goeduajamakā īāgʉ, īgū opʉ dorederosūta iriadi aārīsīā, õārō usayakumi.

44 Diaye mʉsārē werea. īgū irasirimakʉ īāgʉ, īgū opʉ aārīpereri īgūyare īgūrē koredoregu píguakumi.

45 Gajigu moāboerimasū ñegʉ gapʉ āsū irikumi. “Yʉ opʉ yoaripoe deyobemi”, ārī gūñagʉ, gajirā īgū opʉre moāboerārē ñamarē, nomedere ñerō pábira, baa, iirí, mejākumi.

46 īgū irasiriripoe gūñaña marīrō īgū opʉ goejakumi. īgūrē moāboegʉ gapʉ: “īgū iri hora goegukumi”, ārīmasībirikumi. Irasirigu īgū opʉ

goejagh, īgh ñerō irideare pégh, īgūrē bhro wajamoāghkumi. Maríphre bhremumerārē bherogue īgūrē bhéoghkumi.

47 'Irasirigh sugh moāboerimash īgh oph iridorerire masíkeregh, ðārō ãmubiri, irire neō iribirimakh īāgh, īgh oph īgūrē wajamoā, bhro tārāghkumi.

48 Gajigh moāboerimash gaph īgh oph iridorerire masíbi, irire iribirimakh īāgh, īgh oph īgūrē sīrūweyata tārāghkumi. Maríph masakare īgh iridorerire masímakh yámi. Irasirigh ðārō masígūrē īgh iridorerire ðārō iridoremi. Phru īgūrē masñemomakh irigh, īgh iridea nemorō ðārīrē iridoremi, ãrīyuph Jesús.

*Jesús: "Masakare gāme dhkawarirākuma", ãrī weredea
(Mt 10.34-36)*

49 Phru Jesús īghsārē ãrīyuph doja:

—Béoadeara peame merā soebéorosh i ãmh marā ñerō iririre bhéogh aarigh iribh. Dapagoragāta iri ñerī ãārīpererire soebéomakh īādhasiadáa.

50 Yh ñerō tarighkua. Yh ñerō tariburire gūñagh, bhro bhjawereri merā ãārīrikua. Irasirigh irire tariwerepeogugue bhro ushyaghkua.

51 Mhsā yhre: "İgh i nikūguere aarigh, masakare siñajärī merā gāme ãārīrikumakh irigh aarimí", ðārī gūñarī? Irash ãārībea. Mhsārē werea. Masakare īghsā basi gāme dhkawarimakh irigh aaribh. Irasirirā surāyeri yhre bhremurākuma. Gajirā yhre bhremubirikuma.

52 Dapagā merā su wii marā su mojō marā yaa kerere péadero phru, īghsā basi gāme

dukawarirākuma. Ḫrerā, pērā merā, pērā, ḫrerā merā gāme īāturirākuma.

53 Surāyeri masaka yare būremunugādero pūru, gajirā yare būremubiridero pūru, āsū waaraākuma. Sugu īgū magūrē īāturigukumi yare būremumakū īāgū. Gajigu īgū pagore īāturigukumi. Gajigo igo magōrē īāturigokumo. Gajigo igo pagore īāturigokumo. Sugo máñekō igo before īāturigokumo. Sugo bepo igo máñekōrē īāturigokumo yare būremumakū īāgō, ārīyupu Jesús.

*Masaka Jesús iririre īāmasibiridea
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)*

54 Pūru Jesús masakare āsū ārī wereyupu doja:
—Mūsā abe ñajārō gapu ūmikāyeborire īārā: “Deko merēburo yāa”, ārā. Mūsā ārāderosūta waāa.

55 Sur gapu merā mirū aarimakă: “Asirinu ārīroko”, ārā. Mūsā ārāderosūta asirinu ārā.

56 Mūsā irikatorikārā, i nikūmarē, ūmarōmarē īārā: “Óārīnū, o ñerīnū waaro koa”, ārī masīa. Irire óārō masīkererā, ñasirirā inūrīrē Marīpu turari merā yu iri īmurī gapure īārā, neō óārō pēmasīberi? ārīyupu.

*Marīrē īāturigure óārō merā gāme āmudoredea
(Mt 5.25-26)*

57 Irasū ārī odo, āsū ārīnemoyupu doja:
—¿Mūsā diayema iririre īā beyemasīberi dapa?

58 Sugu mūsārē weresādāamakă, īgū merā oparā pūrogue waaraā, īgūrē: “Dupaturi irasū iribirikoa”, ārī gāme āmuka! Mūsā īgūrē āmubirimakă, weresārīrē beyerimasūguere mūsārē weresāgukumi. Pūru beyerimasū mūsārē peresu iridoregū, suraraguere wiagukumi.

59 Mʉsārē werea. Beyerimasū mʉsārē wajari-dorerire mʉsā wajaripeobirimakã, neō mʉsārē wiubirikumi, ãrīyupu.

13

*Jesús masakare: “Mʉsā gūñarīrē gorawayuka!”
ãrīdea*

1 Jesús irasū ãrīripoe gajirā īgārē ãsū ãrī wereñurā:

—Galilea marā Marīpu iūrō waibare wējē, soopeo b̄aremuripoe Pilato gapu īgūsārē wējēyupu. Ígū irasū wējēmakã, waibu dí merā masaka dí morēākōyuro, ãrīñurā.

2 Ígūsā irasū ãrīmakū pégu, Jesús ãrīyupu:

—Pilato wējēnerārē, ¿naásū gūñarī? ¿Ígūsā irasū wējēsūrā, gajirā Galilea marā nemorō ñerā ãrīdea waja boayuri?

3 Ñerībea. Mʉsārē werea. Mʉsāde ñerī iririre b̄ujaweremerā, mʉsā gūñarīrē gorawayumerā, boarā, perebiri peamegue waarāko.

4 Irinugue gajirā dieciocho masakare Siloé wālk̄uwi wii ûmarī wii Ígūsā weka t̄ridija, tāu wējēyuro. ¿Naásū gūñarī mʉsā Ígūsārē waadeare? ¿Ígūsā irasū boarā, gajirā Jerusalén marā nemorō ñerā ãrīdea waja boayuri?

5 Ñerībea. Mʉsārē werea. Mʉsāde ñerīrē b̄ujaweremerā, mʉsā gūñarīrē gorawayumerā, boarā, perebiri peamegue waarāko, ãrīyupu Jesús.

Jesús higueraḡu d̄uka marīdi keori merā weredea

6 Jesús Ígūsārē irasū ãrī odo, keori merā wereyupu:

—Pooe opu ïguya pooegue ïgu otedi higueragu
wäikudire opakumi. Sunu: “Dukakukoa”, ärí, ïgu
waakumi. Neobokabirikumi. Duka maríkoa.

7 Bokabirisíá, iri pooe moägüre werekumi:
“Íåk! Ure bojorigora igu dukare ämadáa.
Duka máa. Irasirigu irigüre pábéokóåk! Duka
maríkerero, gajino oteboaderore kämutaní”,
äríkumi.

8 ïgu irasú ärímakú pégu, ïgüre moäboegu äsú
äríkumi: “Yu opu, i bojorigora tameräre nínaburo
dapa. Yu irigu purore niküre sea odo, waibu gura
merá üjätünagura.

9 Yu irasú iriadero puru, gajipoe iriro
dukakubukoa. Duka marímakú ïguú, pábéodoreka!”
äríkumi, äríwereyupu Jesús.

*Siñajärinu ääärímakú, Jesús dupamutíró nígore
taudea*

10 Sunu judío masaka siñajärinu ääärímakú, Jesús
ïgusá nererí wiigue buegu iriyupu.

11 Iro sugo nomeö dieciocho bojorigora
pürírikugo ääriyupo. Wätí igore dupamutíró
nímakú iriyupu. Irasirigo diaye nímasíbiriyupo.

12 Igo irasú ääärímakú ïguú, Jesús igore: “Aarika!”
ärí siiuyupu:

—Nomeö, mu pürírikuri tausúsiáa, äriyupu.

13 Irasú ärigüta, igore ïguya mojörí merá
ñapeoyupu. ïgu ñapeomakúta, diaye níyupo. Puru
Marípure: “Óäataria mu”, ärí, ushyari sínugäyupo.

14 Jesús siñajärinu igore taumakú ïguú, iri
nererí wii opu gapu ïgu merá guayupu. Irasirigu,
masakare äsú äriyupu:

—Semanariku, marī moārīnhrī, su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejarinhrī ãārā. Irasirirā musā pūrīrikhrā taudoredharā, irinhrīrē taudorerā aarika! Dapagāno marī siñajārīnhrē irinorē iribirikōärō gāämea, ãrīyupu.

¹⁵ Ígā irasū ãärīmakū pégu, marī Opu Jesús ãsū ãrīyupu:

—Musā irikatorikhrā ãārā. Musā wekure, o burrore oparā siñajārīnu ãärīkeremakū, Ígūsārē suadeadarire kura, Ígūsārē deko iirídorerā ãibuáa.

¹⁶ Igore Abraham parāmeō ãärīturiagore wātēa opu Satanás dieciocho bojorigora pūrīrikhmakū irimi. Iro merē siñajārīnu ãärīmakū, ¿igore taubirikōärō gāämeadayuri? ãrīyupu Jesús.

¹⁷ Ígā irasū ãärīmakū pérā, Jesúre ïäaturirā ãärīpererā guyasírpereakōãñurā. Gajirā gapu ãärīpereri Jesús õärī iririre ïärā, usuyañurā.

*Jesús mostaza wāikuri yegā puri masādea keori merā weredea
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)*

¹⁸ Puru ãrīyupu doja:

—Marīpu Ígāyarärē doreri, ¿ñeéno irirosū ãärīkuri? ¿Ñeéno keori merā weregukuri?

¹⁹ I irirosū ãārā. Suye oteriye mostaza wāikuri yegārē oterosū ãārā. Iri yegārē sugu masaku Ígāya pooegue otekumi. Ígā oteadero puru, yuku wádi irirosū puri, masāko. Irasirirā mirā wárā irigu dupurigue Ígūsåya surí suakuma, ãrīyupu.

*Jesús pā wemasāři morērē pogu keori merā weredea
(Mt 13.33)*

²⁰ Dupaturi keori merā werenemoyupu:

—Maríph ū Igāyarārē dorerire, ¿ñeéno keori merā werenemogukuri?

21 I irirosū ãārā. Pā wemasārī morērī poga irirosū ãārā. Sugo nomeō pā irigo, mérōgā pā wemasāmakā iriri poga merā trigo pogare morēkumo. Igo irasū morēadero pūru, iri poga mérōgā ãārīkerero, wemasāseyakōāko, ãrīyupū.

Jesús eyabiri makāpūrore ñajāri keori merā were-dea

(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Pūru Jesús Jerusalēgue waagú, paga makārīrē, mutā makārīgādere buetariwāgāyupū.

23 Irogue sugū masakū Igārē ãsū ãrī sērēñayupū:

—Yu Opū, ¿Maríph perebiri peamegue waabonerārē taumurā mérāgā ãārīkuri? ãrīyupū.

Ígū irasū ãrīmakā pégū, Jesús i keori merā wereyupū:

24 —Maríph parogue ñajāduarā, Ígūyare irika! Mūsārē werea. Wárā Ígū parogue ñajāduakererā, ñajāmasibirkuma. Irogue ñajāduamakā diasagoráa. Eyabiri makāpūro ñajārō irirosū ãārā.

25 Maríph, sugū wii opū irirosū ãārīmi. Wii opū wāgānugā, makāpūrore biadero pūru, mūsā gapū makāpūrogue ãārīrā Ígūya wiire ñajāduarā, ãsū ãrīrāko Ígārē: “Guā opū, guare tūpāsōogū aarika!” ãrīrāko. Irasū ãrīkeremakā, wii opū gapū: “Mūsārē masībea. Noó marā ãārīrā ãārīko”, ãrīgukumi.

26 Ígū irasū ãrīmakā, mūsā gapū ãsū ãrīrāko: “Guā mu merāta baa, iirí iribū. Guaya makāguedere buegorenabū”, ãrīrāko.

27 Mūsā irasū ãrīmakā, ãsū yujugukumi: “ ‘Mūsārē masībea. Noó marā ãārīrā ãārīko’ ãrīsiáa. Mūsā

ñerō irirā ãārā. Irasirirā ãārīpererā waaka! Yu
purore wirika!" ãrigukumi wii opu musārē.

28 Irasirirā, Abraham, Isaac, Jacob, ãārīpererā Marípuya kerere weredupiyunerā merā Marípu ïgayarārē dorerogue ãārīmaku ïārā, musā gapu makāpurogue beosūnerā ãārīslā, pūrīsūrā musāya guikare kūrīduútu orerāko.

29 Irasū waari poere norte marā, sur marā, abe marīriro marā, abe ñajārō marā Marípu ïgayarārē dorerogue eja, usuyari merā baa doanírākuma.

30 Irasirirā dapagorare ubu ãārīrā, puruguere oparā dujarākuma. Dapagorare: "Oparāgora ãārā", ãārīrā gapu puruguere ubu ãārīrā dujarākuma, ãārīyupu Jesús.

*Jesús Jerusalén marārē ïāgu oredea
(Mt 23.37-39)*

31 Jesús irasū ãārīripoe surāyeri fariseo bumarā ïgu
purogue eja, ãsū ãārīñurā:

—Herodes merrē wejeduami. Irasirigu gajirogue waaka! ãārīñurā!

32 Jesús gapu ïgusārē yujayupu:

—Asu ãārī wererā waaka, ïgu ãārīkatorikugure: "Dapagārē, ñamigādere ãsūta irigura. Wātēärē béowiuguko. Puririkurārē tauguko. Irasirigu ñamigā sinu gapu odoguko", ãrāmi, ãārī wereka ïgurē!

33 Dapagā, ñamigā, ñamigā sinu gapudere Jerusalégue waagura. Iro marā Marípuya kerere weredupiyunerārē wejenerā ãārīmá. Irasirigu yure Marípuya kerere weredupiyugure ïgusā wejbure iri makāgue ãārīrō gāāmea.

34 'Mʉsā Jerusalén marā Marípuya kerere weredupiyurimasārē wējēkōāa. Ígū iriunerārē ūtāyeri merā dea wējēa. Wári yʉ mʉsārē, āgābo igo pūrārē, igoya kēdʉphuri merā neeōnúrōsū neeōnúduadibʉ. Mʉsā gapʉ yʉ irasū irimakā neō gāāmebiribʉ.

35 Irasiriro mʉsā aārīrī makā, bēodea makā dujarokoa. Mʉsārē diayeta werea. Mʉsā yʉre dupaturi ūābirikoa. Purugue mʉsā: "Marípu iriudi ūātarigʉ ūārō aariburo", aārīrā, yʉre dupaturi ūārākoa doja, aārīyupʉ Jesús.

14

Jesús sugʉ bijiri pūrīrikʉgʉre taudea

1 Sunʉ Jesús, judío masaka siñajārīnʉ aārīmakā, sugʉ fariseo bumarā opʉya wiigue baagʉ waayupʉ. Irogue aārīrā gajirā fariseo bumarā ūārē ūānurūnīkōāñurā.

2 Ígūsā baaro purogue sugʉ masakʉ bijiri pūrīrikʉgʉ Jesús diaye aārīyupʉ.

3 Irasirigu Jesús, Moisés gojadeare buerimasārē, fariseo bumarādere ūāsū ūārī sērēñayupʉ:

—Siñajārīnʉ aārīmakā, ¿sugʉ pūrīrikʉgʉre tau-doreri, o taudoreberi? aārīyupʉ.

4 Ígū irasū ūārīmakā pérā, neō yʉjʉbirinurā. Ígūsā yʉjʉbirimakā ūāgū, Jesús bijiri pūrīrikʉgʉre tauyupʉ. Odo, Ígūrē: "Óārō waaka!" ūārīyupʉ.

5 Purʉ Ígūsārē sērēñayupʉ doja:

—Siñajārīnʉ aārīkeremakā, mʉsāyagʉ burro, o mʉsāyagʉ weku gobegue meéñajādire ūārā, ¿mata aāwiubiribukuri? ūārīyupʉ.

6 Ígūsā gapu, ígū irasū árī sērēñarīrē yujumasibiriñurā.

Mojōshari bosenʉ siiusñerāya keori merā were-dea

7 Jesús fariseo bumarā opuya wiigue áärígű, iri wiimʉ siiuanerā ejamakă íäyupu. Ígūsā óárī doaripérīrē beyeñurā, oparā irirosū doamurā. Ígūsā irasirimakă íägű, Jesús i keori merā wereyupu ígūsā áärípererārē:

8-9 —Sugʉ wii opʉ mojōshari bosenʉ irigʉ mʉsārē siiuadero pʉrʉ, mʉsā ígūya wiigue ejarā, oparā doarire beye doabirikōäka! Iri wii opʉ gajirā ígū siiuanerārē mʉsā nemorō goepeyarā ejamakă íägű, mʉsārē ásū árígukumi: “Ísā gapure mʉsā doarire sīka! Mʉsā gapu sōõgue doarā waaka!” árígukumi. Ígū irasū árīmakă pérā, mʉsā guyasírīrī merā ubu áärīrā doarigue doarā waarakoa.

10 Irasirirā, wii opʉ mʉsārē siiumakă, ubu áärīrā doarigue doaka! Mʉsā irasirimakă íägű, iri wii opʉ mʉsārē: “Oparā doarigue doarā aarika!” árígukumi. Ígū irasirimakă íärā, gajirā ígū siiuanerārē mʉsārē bʉremurī merā íärākuma.

11 Sugʉ ígū basi: “Gajirā nemorō áärā”, árī gūñagūnorē Marípʉ ígūrē ubu áärīgʉ dujamakă irigukumi. Gajigu: “Gajirā nemorō áärībea”, árī gūñagū gapure Marípʉ ígūrē gajirā nemorō árīmakă irigukumi, árīyupu.

12 Irasū árī odo, ígūrē siiuadire ásū árīyupu:

—Mʉ bosenʉ irigʉ, mʉ merāmarārē, mʉ pagupürārē, mʉyarārē, doebiri oparārē siiubirikōäka! Mʉ ígūsārē siiumakă, mʉrē ígūsāde

siiu gāmibukuma. Ígūsā irasiriri merā Ígūsā baadeare mārē ejo gāmibukuma.

13 Mu bosenu irigu, boporārē, poyarimasārē, guburi buanerārē, koye īāmerārē siiuka!

14 Mu irasirimakū, Marīpu mārē ðārō iriguukumi. Ígūsārē mu siiudea waja, Ígūsā mārē siiu gāmibirkuma. Irasirigu Marīpu diayemarē irirā boanerārē masūrīnu ãārīmakū, mārē ðārīrē wajariguukumi, ãrīyupu Jesús.

Jesús bosebaarinu keori merā buedea

15 Ígū irasū ãārīmakū pégu, sugu irogue baa doanígū Ígūrē ãrīyupu:

—Marīpu Ígūyarārē dorerogue Ígū þero baa doanírā buro usuyarākuma, ãrīyupu.

16 Ígū irasū ãārīmakū, Jesús keori merā wereyupu Ígūrē:

—Sugu wári bosebaarinu irigu wárā masaka siukumi.

17 Ígū siiuadero þeru, bosenu ãārīrīnurē Ígūrē moäboegure Ígū siiuanerārē weredoregu iriukumi. “Aarika! Æärípereri bosenumarē ãmusiami”, ãrī weredorekumi.

18 Ígū irire weremakū pérā, ãärípererā: “Masñña máa, waabirikoa”, ãrīkuma. Ígū siiupþororisüadi moäboegure ãsū ãrīkumi: “Dapagorata nikū wajari odoa. Irore ïágū waabu yáa. Irasirigu mu opure: ‘Masñña máa, waabirikoa’, ãrāmi, ãrī wereka!” ãrīkumi.

19 Gajigu ãsū ãrīkumi: “Wekua pe mojōmarā wajariabu. Ígūsārē keoñagū waabu yáa. Irasirigu mu opure: ‘Masñña máa, waabirikoa’, ãrāmi, ãrī wereka!” ãrīkumi.

20 Gajigh ãsñ ãríkumi: “Yh dapagorata mojõsua odoa. Irasirigu iri bosenrẽ waabirikoa”, ãríkumi.

21 Ígã irasñ ãrímakã, moâboegh gaph goedujáa, Ígã ophre Ígãsã ãrídeare werekumi. Ígã weremakã pégu, oph buro gua, ãsñ ãríkumi Ígãrẽ moâboeghre: “Murígoráa. Makã dekoma maarígue ãârírãrẽ ãmagú waaka! Irasirigu boporrẽ, poyerimasrẽ, koye ïâmerrẽ, gubu buanerrẽ mumurõ merã yaa wiigue ãírika!” ãríkumi.

22 Purh moâboegh Ígã ophre werekumi: “Yh oph, mu doreaderosüta masakare siiuabh. Wii gaphre utúribema dapa”, ãríkumi.

23 Ígã irasñ ãrímakã pégu, Ígã oph Ígãrẽ dorekumi doja: “Maarígue waaka! Paga maarígue, muñtã maarígãgue mu bokajarrẽ turaro merã siiuwágrika! Irasirimakã, yaa wiire utúrirãkuma.

24 Diayeta marẽ werea. Neõ sugh yh siiuphroriadinerã baaboadideare mérõgã baabirikuma”, ãríkumi oph Ígãrẽ moâboeghre, ãíwereyuph Jesús.

Jesús: “Sugh yhre tuyadhamakã diasagoráa”, ãí weredea

(Mt 10.37-38)

25 Wárã masaka Jesúre tuyanñurã. Irasirigu Ígãsñrẽ gãmenugã ïä, ãsñ ãíyuph:

26 —Sugh yaa buerire buethyadhagu, Ígã paghre, pagore, marãpore, pürrẽ, paghpürrẽ, paghpürr nomerẽ, Ígã basi mañro nemorõ yh gaphre mañro gãamea.

27 Sugh yhre tuyadhari waja curusague pábiatú wéjësñbu irirosñ ãíríkeregh, yhre neõ piriro maríro

yare t̄yanikōāburo. Yare tuyaduabi, yu buegu
āārīmasibirkumi.

²⁸ Sugu, m̄asā watopegue āārīgū, umarī wiire
iriburo dupiyuro: “¿Neéno merā iripeogukuri?”
ārī gūñagū, iri wiire iriburi wajakuburire
keoparorikumi.

²⁹ Wajakuburire keoparoribi, iri wiire iripeo-
birikumi. Īgū iripeobirimakā īārā, gajirā īgūrē
buridakuma.

³⁰ “Iāka! Ī wiire iriadiñumi. Iripeomasibiriñumi”,
ārī buridakuma īgūrē.

³¹ Su nikū marā opu, gajigū opu merā
gāmewējēburo dupiyuro īgūyarā surarare
keoparorikumi. “¿Yu diez mil surara merā, gajigū
veinte mil surara opagu merā gāmewējēgū waagū
bokatīubukuri?” ārī gūñakumi.

³² Keoña: “Bokatīubirikoa”, ārīkumi.
Irasirigu, gajigū opu īgūyarā surara merā
gāmewējēgū aarimakū, yoarogue īgū āārīmakūta:
“Gāmewējēbirkōārā”, ārī kere iriukumi īgūyagure.

³³ I irirosūta yu buerā āārīduarā m̄asā iriburire
ōārō gūñadupiyuro gāāmea. Åsū āārā. M̄asā
gāāmerīrē piriduamerā yu buerā āārīmasibea.

Moā õārō okari irirosū āārīrō gāāmea, ārī were-dea

(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ ’Moā õārō okari āārīmakū õāgoráa. Moā
okadea okabirimakā, dupaturi okamakā
irimasīñā máa.

³⁵ Moā okabirimakā õābea. Béokōārō gāāmea.
Irasirirā m̄asā moā okabirimakā beosūburi irirosū
neō āārībirikōāka! Gāmipūrī oparā, ire õārō péka!
ārī wereyupu Jesús.

15

*Jesús oveja dederidi keori merā buedea
(Mt 18.10-14)*

1 Gajinu wárã romano marã opure niyeru wa-jaseabosarimasã, ñerõ iririmasáde Jesús puro ígã buerire pérã ejañurã.

2 Ígãsã irasã ejamakã ïãrã, fariseo bumarã, Moisés gojadeare buerimasáde Jesúre ásã ãrĩ werewuañurã:

—Íl ñerärẽ bokatírñeã, Ígãsã merã baami, ãrññurã.

3 Ígãsã irasã ãrñmakã pégu, Jesús i keori merã wereyupu Ígãsãrẽ:

4 —Oveja korerimasã cien oveja opagu, sugu oveja dederimakã ïágã, noventa y nueve ovejare makã turo ígãsã baarogue duripíkõã, dederiadire ámagã waakumi. Ígûrẽ bokagugue ámuduúkumi.

5 Ígûrẽ bokagu, ushayari merã Ígûrẽ áikõã,

6 Íguya wiigue ái dujáakõákumi. Ái dujaja, ígã puro áãrñrãrẽ, íguya rãrẽ siiu neeökumi. “Yaagu oveja dederiadire bokáabu. Irasirirã yu merã usayaka!” ãrñkumi.

7 'Müsãrẽ werea. Sugu ñerõ irigu, oveja dederiadi irirosã áãrñmi. Irasirigu ígã ñerõ iririre bujawere, ígã gũñarírẽ gorawayumakã, Marípu puro áãrñrã buro usayama. Gajirã wárã masaka ígãsã noventa y nueve oveja, makã turo duripínerã irirosã áãrñrã, ásã ãrñ gũñadima: “Ñerõ iribea gua gapu. Irasirirã gua ñerõ iririre bujawereri opabea”, ãrñ gũñama. Ígãsã irasã ãrñ gũñamakã, Marípu puro áãrñrã usayabema.

Jesús niyeru koe dederidea keori merā buedea

8 'Sugo nomeō pe mojōma niyeru koeri wajapari koeri opakumo. Su koe dederimakă īāgō, sīāgodirure sīāgo, wiire ooa, õārō āmapeokumo. Iri koere bokagogue āmaduúkumo.

9 Iri koere bokago, igo puro āārīrārē, igoyerārē siiu neeōkumo. "Yaa niyeru koe, dederiadea koere bokáabu. Irasirirā yu merā ushyaka!" ārīkumo.

10 Musārē werea. Sugu ñerīrē irigū īgū ñerī iririre bujawere, īgū gūñarīrē gorawayumakă, Marīpure wereboerā buro ushyarākuma. īgū dederiboadi dederibirimakă īārā, buro ushyarākuma, ārīyupu Jesús.

Jesús sugu pērā pūrākudi keori merā buedea

11 Irasū ārī odo, Jesús gaji keori merā bueyupu doja:

—Sugu masaku pērā ūma pūrākumi.

12 Sunu pagumu gapu pagure āsū ārīkumi: "Ah, mu boagu, yare sīburire dapagorata yure sīweoka!" ārīkumi. īgū irasū ārīmakă pēgu, īgū pūrā pērāguereta īgū oparire dūkawa, sīkumi.

13 Mérōgā puruta, pagumu gapu īgū pagu sīadeare āārīpereri duapeokōākumi. Puru īgū duadea waja niyeru merā yoarogue gaji nikūgue waakōākumi. Irogue eja, īgūya niyerure ñerō iriri merā irisiripeokōākumi.

14 īgūya niyeru irisiribéoadero puru, iri nikūguere baari pereakōāko. Irasirigu buro uaboapurorinugākumi.

15 Irasirigʉ, sugʉ iri nikũmʉ paro, moãrĩ ãmagú waakumi. Ígʉ gapʉ Ígūrẽ Ígʉya moãrĩ ããrĩrõgue yeseare koredoregʉ iriukumi.

16 Yapidʉagʉ, yeasea baarireta baadʉadikumi. Neõ gajirã Ígūrẽ baari ejobirikuma.

17 Irasirigʉ ãsũ ãrĩ gũñanugãkumi: “Yupʉya wiire wárã Ígūrẽ moãboerã ããrĩkeremakʉ, baari wáro duyanabʉ. Yʉ gapʉ õõguere buro ʉaboari merã kõmogãgue irikoa.

18 Irasirigʉ yupʉ purogue goedujáagura doja. ãsũ ãrĩgʉra Ígūrẽ: ‘Aʉ, yʉ Marĩpʉ ïürõrẽ ñerõ irikubʉ. Mudere irasüta irikubʉ’, ãrĩgʉra.

19 ‘Ñegʉ ããrã. Yure: “Yʉ magʉ ããrã”, ãrĩbirikõãka! Irasirigʉ yupʉre sugʉ mʉrẽ moãboegʉ irirosü opaka!’ ãrĩgʉra yupʉre”, ãrĩ gũñakumi.

20 Irasü ãrĩ gũña, maague waa, Ígʉ pagʉya wiigue goedujáakõãkumi.

Ígʉ yoarogue aarimakãta, Ígʉ pagʉ Ígūrẽ ïã, buro bopoñakumi. Purʉ Úmawãgã, Ígūrẽ bokatírĩ, pábʉa, mimi irikumi.

21 Irasirigʉ Ígʉ pagʉre ãrĩkumi: “Aʉ, yʉ Marĩpʉ ïürõrẽ ñerõ irikubʉ. Mudere irasüta irikubʉ. Ñegʉ ããrã. Yure: ‘Yʉ magʉ ããrã’, ãrĩbirikõãka! Irasirigʉ yupʉre sugʉ mʉrẽ moãboegʉ irirosü opaka!’ ãrĩkumi Ígʉ pagure.

22 Ígʉ irasü ãrĩkeremakʉ, Ígʉ pagʉ gapʉ Ígūrẽ moãboerãrẽ ãrĩkumi: “Muriñoráa. Surí õãrĩrẽ ããrã waa, sãka! Mojõsûrû túsãrĩ berodere sãka! Gubu surídere sãka!

23 Weku majígʉ õãrõ diíkʉgʉre ããrã waa, wẽjëka, Ígūrẽ baa, yʉ magʉ goejari bosenʉ irimurã.

24 Íi yʉ magʉ boakõãkumi, ãrãdi goejami. Okami.

Dederidire marī bokáa”, ārīkumi. Pūrʉ bosenʉ irinugākuma.

25 Ígūsā bosenʉ iriripoe, masā tīgʉ gapʉ pooegue ārīkumi. Irogue ārādi goedujarigʉ, wii puro ejagu, Ígūsā bayariре pékumi.

26 Ígūsā bayamakʉ pégu, sugʉ ígū pagure moāboegure siiu, sērēñakumi: “¿Naásū waáari wiiguere?” ārīkumi.

27 “Mʉ pagʉmʉ pūrīrī marīgū, ðāgū goejami. Irasirigʉ mʉpʉ ushyari merā weku majīgʉ diíkgure wējēdoreami”, ārī yujukumi moāboegʉ ígūrē.

28 Ígū irasū ārī weremakʉ pégu, masā tīgʉ gapʉ buro guakumi. Wiigue ñajābirikumi. Ígū ñajābirimakʉ íagū, ígū pagu wiria, ígūrē: “Ñajārika!” ārādikumi.

29 “Aʉ, péka! Yʉ wári bojori mʉ dorerire neō suñarō tarinugārō marīrō mʉrē moābosabu. Yʉ irasirikeremakʉ, neō sugʉ waibʉ sibiribʉ, yʉ merāmarā merā bosenʉ iriburo, ārīgū.

30 Íi mʉ magū gapʉ ñerā nome merā mʉyare irisiribéodi ārīmí. Irire irisiribéo odo, ígū goejamakʉ, weku diíkgure ígūrē wējē, ejoa”, ārīkumi ígū pagure.

31 “Makʉ, mʉ yʉ merā ārīníkōaa. Irasiriro ārīpereri yʉ opari mʉya dita ārā.

32 Íi mʉ pagʉmʉ boakōákumi, ārādi goejami. Okami. Dederidire marī bokáa. Irasirirā ígū goejamakʉ, marī bosenʉ iri ushyamakʉ ðāgoráa”, ārīkumi ígū magūrē, ārī wereyupʉ Jesús.

Jesús, wári doebari opaguyare koreboegʉ keori merā weredea

1 Jesú斯 irasū ãrī odo, īgū buerārē i keori merā wereyupʉ:

—Sugʉ masakʉ wári doebari opagʉ ãrīkumi. Irasirigʉ, īgūyare koregure opakumi. Gajirā gapʉ īgū õārō korebirimakʉ ñārā, īgū opʉguere: “Mʉya niyerure irisirigʉ iriami”, ãrī weresākuma.

2 īgūsā weresāmakʉ pégu, īgūyare koregure siiu: “Gajirā yaa niyeru mʉ irisiririre weresāma. Yaare mʉ moārīrē gojatúri pūrē yure īmuka! Irasirigʉ yaare korenemobirikōāka pama!” ãrīkumi īgū opʉ īgūrē.

3 īgū irasū ãrīmakʉ, niyeru koregʉ ãsū ãrī gūñakumi: “Yʉ opʉ yure bėowiubu yámi. Yʉ turabea. Irasirigʉ turaro moārīrē bokatīübirkao. Gajirārē niyeru sērē doanígʉ, guyasīrīgorakoa. ¿Nasirigʉkuri yʉ?” ãrī gūñakumi.

4 Pʉru gūñanemokumi doja: “Dapagorare yʉ iriburire masīsiáa. Yure moārī marīmakʉ, yʉ ãsū irimakʉ ñārā, yure gajirā īgūsāya wiirigue ñajādorerākuma”, ãrī gūñakumi.

5 Irasirigʉ, īgū opʉre wajamorārē sugʉno ditare siiu, sērēñakumi ejapʉrorigure: “¿Yʉ opʉre noópa wajamorī mʉ?” ãrī sērēñakumi.

6 Wajamogʉ īgūrē yʉjukumi: “Cien dákari olivo wāikʉdi ʉyere wajamokoa”, ãrīkumi. īgū irasū ãrī weremakʉ, ãsū ãrīkumi īgūrē: “Doaka, murīgoráa! Mʉ wajamorīrē gojatúdea pū, i pū ãārā. Iri pūrē ãi, gaji pūguere cincuenta dákari gojatúka!” ãrīkumi.

7 Pʉru gajigure sērēñakumi: “¿Mʉko, noópa wajamorī?” ãrīkumi. Wajamogʉ īgūrē yʉjukumi:

“Cien trigo ajuri wajamokoa”, ãrãkumi. Ígã irasã ãrãmakã, ãsã ãrãkumi Ígãrẽ: “Mu wajamorãrẽ gojatúdea pã, i pã ããrã. Iri pãrẽ ãi, gaji pãguere ochenta ajurita gojatúka!” ãrãkumi.

8 Ígã opu, Ígã irasã õãrõ irikatomerẽmakã Íãgã: “Mu ñegã ããrãkeregã, mu masãrã merã õãrõ niyerure moãmasã”, ãrãkumi. I ãmãgue marã Marãpãre masãbirikererã, Marãpãyarã Ígãsãya niyerure moãmasãrõ nemorõ moãmasãma, ãrã wereyupu Jesùs.

9 Irasã ãrã odo, ãsã ãrã werenemoyupu:

—Muãsã i ãmãma oparire boporãrẽ sãka, muãsãrẽ maãburo, ãrãrã! Muãsã irasã sãmakã, muãsã opadea pereaderopuã ãmãgasigue muãsã ejamakã, irogue ããrãrã muãsãrẽ usuyari merã bokatãrãneãrãkuma.

10 'Sugã mérigã opari merã õãrõ irigã, wári opari merãdere õãrõ irigãkumi. Gajigã mérigã opari merã õãrõ iribi, wári opari merãdere õãrõ iribirikumi.

11 Muãsã i ãmãma merã õãrõ iribirimakã, ¿noã Marãpãyare diaye õãrã oparire sãbukuri muãsãrẽ?

12 Gajigãyare muãsã õãrõ iribirimakã, ¿noã muãsã õãrõ ããrãburire sãbukuri muãsãrẽ?

13 'Neõ sugã moãrãmasã pêrã oparãrẽ moãboemasãbirikumi. Sugã opure maãgã, gajigã gapãre maãbirikumi, o sugã opure bãremugã, gajigã gapãre yãjãbirikumi. Ígãsã irirosãta niyerure maãtarigã, Marãpã gapãre maãbemi, ãrãyupu Jesùs.

14 Ígã irasã ãrãmakã pêrã, fariseo bumarã gapã niyerure maãrã ããrãsã, Ígãrẽ bãridañurã.

15 Ígãsã irasã bãridamakã pégu, Jesùs Ígãsãrẽ wereyupu:

—Mʉsā, masaka ūrōrē ñārō iriadáa. Īgʉsā, mʉsā iririre ūrā: “Óñā diayemarē irirā ñārīma”, ñrīrīre buro péduáa. Marīpʉ gapʉ mʉsā gūñarīrē masími. Masaka īgʉsā basi iririre: “Óñtaria”, ñrī gūñadima. Marīpʉ gapʉ īgʉsā iririre: “Ñetaria”, ñrī ūami.

Jesús, Marīpʉ dorerire, īgʉ marī Opʉ ñārīrīrē weredea

¹⁶ Juan masakare wāiyedi ejaburo dupiyuro Marīpʉ īgʉ Moisére doreri pídea merā, īgʉya kerere weredupiyunerā buuedea merā marīrē doredi ñārīmí. Dapagora gapʉre Juan ejadero purʉ, Marīpʉya ñārī kerere, īgūyarārē dorerire yʉ werea. Yʉ irire weremakʉ pérā, masaka īgʉsā turari merā īgūyarārē doreroguere buro ñajāduama.

¹⁷ Úmugasi, i nikude pererokoa. Iri perekerekamakʉ, Marīpʉ Moisére doreri pídeare neõ béobirkumi. Iri doreri merā ñārīpereri īgʉ: “Ásū irigura”, ñrīdeare iriyuwarikugukumi īgʉ ñrīderosūta, ñrīyupʉ Jesús.

*Jesús masakare: “Mʉsā marāposā nomerē béobirkōñka!” ñrī buuedea
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)*

¹⁸ Irasū ñrī odo, ásū ñrīnemoyupʉ:

—Sugʉ īgʉ marāpore béo, gajigo merā marāpokugʉ, igo merā ñerō irigu yámi. Gajigʉ béodeore marāpokugude igo merā ñerō irigu yámi, ñrīyupʉ.

Jesús doebari wári opagʉya, gajigʉ Lázaro wāikugʉya keori merā buuedea

¹⁹ Purʉ Jesús gaji keori merā wereyupʉ doja:

—Sugʉ wári doebringʉ opagʉ ããrĩdi ããrĩmí. Surí wajaparire sãñadi ããrĩmí. Irasirigʉ wári opagʉ ããrĩsĩã, ūmarikʉ bosenʉ irigʉ irirosũ õãrĩ ditare baarikʉdi ããrĩmí.

20 Gajigʉ bopogʉ Lázaro wãlkʉgʉ, ïgʉya dʉpʉ ããrĩperero kãmikugʉ wári doebringʉ opagʉya wii makãpʉro doanadi ããrĩmí.

21 Wári doebringʉ opagʉ baamakũ, bopogʉ gapʉ ïgʉ baasiridijuri pogare baayapidʉagʉ, sea, baadi ããrĩmí. ïgʉ iro doaripoe diayéa ïgʉ pʉro eja, ïgʉya kãmirẽ neerẽnerã ããrĩmá.

22 'Pʉru bopogʉ boakõadi ããrĩmí. ïgʉ boamakũ, Marípure wereboerã paraíso wãlkʉrogue Abraham ããrĩrõgue ïgʉrẽ ãimurĩanerã ããrĩmá. Mérõgã pʉru wári doebringʉ opagʉde boakõadi ããrĩmí. ïgʉ boamakũ, ïgʉrẽ yáanerã ããrĩmá.

23 Irasirigʉ doebringʉ opagʉ ããrãdi boanerã ããrĩrõgue ejagʉ, bʉro poyari merã ããrĩdi ããrĩmí. ïgʉ irogue ããrĩgú, ūmʉgasigue ïãmu, Abrahãrẽ yoarogue ããrĩmakũ ïãdi ããrĩmí. Lázarodere ïgʉ merã ããrĩmakũ ïãdi ããrĩmí.

24 Irasirigʉ bʉro gaguinídi ããrĩmí: "Yʉ ñekã Abraham, bopoñarã merã ïãka yʉre! Lázarore iriuка! ïgʉ yʉre ïgʉya mojõsürũ merã dekore yosa, yaa nedirure yusañajãmakũ irigʉ aariburo. Yʉ i peameguere bʉro poyagʉ irikoa", ãrĩdi ããrĩmí.

25 ïgʉ irasũ ãrĩkeremakũ, Abraham gapʉ ïgʉrẽ ãsũ ãrĩdi ããrĩmí: "Makʉ, okagʉ ããrĩgúgue ããrĩpererire õãrĩrẽ opabʉ mʉ. Lázaro gapure ūmarikʉ ñerõ waabʉ. Dapagorare mʉ ñerõ tariripoere ïgʉ gapʉ õõguere usuyari merã ããrĩkõõgʉ yámi.

26 'Gaji ãsũ ããrã. Ùkããrĩ gobe miẽ ããrã. Irasirirã

õõguere ãärírã m₧ p₧rogue waamasibema. M₧ p₧rogue ãärírã õõgue aaridhakererã, aarimasibema”, ãr̄di ãärímí Abraham.

27 Íg₧ irasū ãr̄imakũ, doebiri opadi ãsū ãr̄di ãärímí: “Y₧ ñekũ Abraham, m₧r̄e b₧ro s̄erēa. Lázarore yupuya wiigue iriuka!

28 Y₧ su mojõma pererã pagupürāk₧a. Lázarore weredoreg₧ iriuka, Íḡsārē õõguere ñerō waarogüere aaribirikõaburo, ãr̄ig₧, ãr̄di ãärímí.

29 Íg₧ irasū ãr̄imakũ, Abraham gap₧ y₧j₧di ãärímí: “Mar̄p₧ Íg₧ dorerire Moisére p̄ideare, Mar̄p₧uya kerere weredupiyunerã gojadeadere opama m₧ pagupürā. Irasirirã irire bue, b₧remuburo”, ãr̄di ãärímí.

30 Íg₧ irasū ãr̄imakũ, doebiri opadi gap₧ y₧j₧di ãärímí: “Y₧ ñekũ Abraham, Íḡsā irire opakererã, õärō b₧remubirkuma. Lázaro boadigue masã, Íḡsā p̄ro waa, Íḡsārē weremakũ, Íḡsā ñerō iririre b₧jawere, Íḡsā gūñarirē gorawayurākuma. Irasirirã õärī gapure irirākuma pama y₧ pagupürā”, ãr̄di ãärímí.

31 Íg₧ irasū ãr̄imakũ, Abraham gap₧ Íḡrē ãsū ãr̄i weredi ãärímí: “M₧ pagupürā Mar̄p₧ Íg₧ dorerire Moisére p̄ideare, Íḡya kerere weredupiyunerã gojadeadere b₧remumerã, Lázaro boadigue masã, Íḡsārē weremakădere Mar̄p₧ure b₧remubirkuma”, ãr̄di ãärímí Abraham, ãr̄i wereyup₧ Jesús.

17

*Gajirärē ñerō ìrimakã iribirikõäka! ãr̄i weredea
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)*

1 Jesús īgū buerārē āsū ārī wereyupu:

—Masakare ñerō irimakū iriri, āārīnīkōārokao. Gajirārē ñerō irimakū irigūno gapu ñetariro tarigukumi.

2 Sugu yare būremugūrē majīgū irirosū āārīgūrē ñerō irimakū irigū, buro wajamoāsūgukumi. Irasiriro, īgū gajigure ñerō irimakū iriburi dupiyuro masaka īgūrē wáriye ūtāye merā wānugūgue shasiu, wádiyague meéyomakū õābukao.

3 Irasirirā õārō pémasīka mūsā! Muyagu mūrē ñerō irimakū īāgū: “Irinorē iribirikōāka!” ārīka īgūrē! Irasirigū īgū ñerō iriadeare būjawere, īgū gūñarīrē gorawayumakū īāgū, īgū ñerō iriadeare kātika!

4 Irasirigū sunārē su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarigora mūrē ñerō irimakū īāgū, irikuta mūrē kātiri sērēgū ejamakū, kātika! ārīyupu.

Marīpūre būremurīrē weredea

(Mt 13.31-32)

5 Jesús irasū ārīmakū pérā, īgū buerā āsū ārīñurā:

—Guare Marīpūre būremunemomakū irika!

6 īgūsā irasū ārīmakū, marī Opu Jesús ārīyupu:

—Marīpūre mūsā būremurī opari, mostazayegā irirosū mérōgā āārīkeremakū, igu sicómoro wāikudire: “Tūāduuwāgā, wádiyague ejanugārō waaka!” ārībukao. Mūsā būremurī merā doremakū, mūsā ārīrōsūta waakoa, ārīyupu.

Sugu moāboerimasū iririre weredea

7 Irasū ārī odo, āsū ārīnemoyupu doja:

—Mūsā watopegue āārīgū sugu moāboegure opakumi. īgū pooegue moākumi, o wekuare

korekumi. „Igā moā odo, wiigue dujajamakā īārā, īgūrē: “Murīgora, baagū aarika!” ārībukuri?

⁸ Ārībirikoa. Āsū gapu ārīko: “Yū baaburire āmuka! Pūru yū baa, iirí iriripoere yūre baari sīnemobu yúka! Yū baa odoaderō pūru, mude baagūko pama”, ārīko mūsārē moāboegure.

⁹ „Igū mūsā moādorerire ūārō irimakā īārā, īgūrē: “Ōāa, mū merā usuyáa”, ārībukuri? Ārībirikoa.

¹⁰ Mūsāde īgū irirosūta āārīpereri Marīpū dorerire iri odo, āsū ārīka! “Gua īgūrē moāboerā, ubu āārīrā āārā. Igū doreri guare pídea ditare iriabu”, ārīka! ārīyupu.

Jesús pe mojōmarā kāmi boarārē taudea

¹¹ Gajinu Jesús Jerusalēgue waagū, Samaria nikū, Galilea nikū watope tariwāgāyupu.

¹² Iro āārīrī makāgue īgū ejaripoe pe mojōmarā ūma kāmi boarā īgūrē bokatīrīrā aariñurā. Kāmi boarā āārīsīā, yoaweyarogue dujanugā, suro merā gaguiníñurā:

¹³ —Jesús, buegu, guare bopoñarī merā īāka! ārīñurā.

¹⁴ Jesús īgūsārē īāgū, āsū ārīyupu:

—Paíare mūsāya dūpūre ūmurā waaka! ārīyupu.

Īgūsā maague waripoe īgūsāya kāmi yaripereakōāyuro. Kāmi marīrā dujañurā.

¹⁵ Irasirigū sugu īgūsā watopemu īgūya kāmi yarimakā īāgū, Jesús pūrogue gāmedujarigu, bušuro merā Marīpūre: “Ōātaria mū”, ārī, usuyari sīyupu.

¹⁶ Jesús pūro ejagu, īgūya guburi pūro ūnadukupuri merā ejamejāja, īgūya diapure

yebague moomejāja, Jesúre: “Óāa”, ārī, usuyari sīyupu. Ígū Samariam⁹ ãārīyupu.

¹⁷ Jesús, Ígū suguta irasirimak⁹ Íāg⁹, ãsū ãrīyupu:

—Pe mojōmarā ãārāma kāmi tausūnanerā. ¿Gajirā su mojōma pere gaji mojō wapikudiru pērēbejarā gapu noógue ãārīkuri?

¹⁸ Íi guaya nikūm⁹ ãārībi dita Marīphre usuyari sīg⁹ gāmedujariañumi. ¿Nasirirā gajirā Ígū merā ãārānerā gapu aaribirayuri? ãrīyupu.

¹⁹ Irasū ãrī odo, Ígūrē ãsū ãrīyupu:

—Wāgānugā, waaka! Mu Marīphre bāremurī opasīā, kāmi marīg⁹ dujabu, ãrīyupu.

Jesús, Marīph doreri ejaburire weredea

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Iro ãārīrā fariseo bumarā Jesúre ãsū ãrī sērēñāñurā:

—¿Naásū ãārīmak⁹, Marīph Ígūyarārē doreri ejarokuri? ãrīñurā. Ígūsā irasū ãrīmak⁹ pégu, yūjuyupu:

—Marīph Ígūyarārē doreri ejamak⁹, mūsā ïāmasībea.

²¹ “Marīph Ígūyarārē doreri õõgue ãārābu, o sõõgue ãārā”, ãrīmasīña máa. Ígūyarārē doreri mūsā watopegue ãārīsiáa, ãrīyupu.

²² Irasū ãrī odo, Ígū buerārē ãsū ãrīyupu:

—Purugue yu ãārīpererā tīg⁹ i ûmugue dupaturi aariburire bāro ïāduarāko. Yu aariburi dupiyuro sunu yure ïāduakererā, neõ sunu ïābirikoa.

²³ Gajirā mūsārē ãsū ãrīrākuma. “Íāka! Cristo õota ãārīmi”, o gajirā: “Cristo sõõgue ãārāmi”, ãrīrākuma. Ígūsā irasū ãrīkeremak⁹, Ígūsārē neõ t̄yabirikōāka!

24 Yu ããr̄pererā tīgū i ûmuguere dupaturi aarigu,
bupu ããr̄perero ûmarõrē gûñaña marîrõ miârõsû,
gûñaña marîrõ aariguko.

25 Yu dupaturi aariburo dupiyuro yure buro ñerõ
tariro ããrâ. Dapagora marâ yure gââmebirikuma.

26 Noé ããr̄ideapoë marârê waaderosûta yu
ããr̄pererâ tīgû aariburo dupiyurogârê waarakoa.

27 Noé ããr̄ideapoere masaka baa, iirí,
mojôsuaunanerâ ããr̄imá. Ígûsâ pûrâ nomerê
nomesunanerâ ããr̄imá. Noé doódiru wádirugue
ñajârñuguedere irasûta iriníkõaunanerâ ããr̄imá.
Pûru Marîpu Ígûsâ ããr̄pererârê miûbéopeokõâdi
ããr̄imí. Irasûta waarakoa yu dupaturi
aarimakâdere.

28 Lot ããr̄ideapoedere mûrârõta iriunanerâ
ããr̄imá. Baa, iirí, wajari, dua, ote, wiirire
iriunanerâ ããr̄imá.

29 Ígûsâ irasû iriripoe Ígûsâya makâ Sodoma
wâïkuri makârê Lot wirideanurê deko mererõsû,
ûmugasima peame, azufre wâïkuri poga ûjûdijari,
Ígûsârê wêjêpeokõâdero ããr̄ibû.

30 Yu ããr̄pererâ tīgû gûñaña marîrõ i ûmugue
dupaturi aaririnurê masakare irasûta waarakoa.

31 'Irasû waaripoere sugu Ígûya wii wekague
ããr̄igû, wii poekague Ígûyare ãïgû dijabirikõâburo.
Mûrârõta gajigu Ígûya pooegue ããr̄igû, Ígûya wiigue
dujâabirikõâburo.

32 Lot marâpo igoya makârê ïägâmedujugo, moâ
turu irirosû poyanugâdeare gûñaka!

33 Sugu Ígûya ããr̄iburi ditare gûñagu perebiri
peamegue waadederigukumi. Gajigu yaare
gûñagu tarigukumi. Marîpu pârogue waagukumi

Ígã merã ðârõ ãärñíbu.

34 'Müsärẽ werea. Irasũ waaburi ñamirẽ, pérã peyarogue kârñrãkuma. Sugã yare bãremugã ãisügãkumi. Gajigã yare bãremubi dujagãkumi.

35 Nomede pérã ojoduka biurã ãärñrãkuma. Sugo yare bãremugõ ãisügokumo. Gajigo yare bãremubeo dujagokumo.

36 Pérã pooeguere moärã ãärñrãkuma. Sugã ãisügãkumi. Gajigã dujagãkumi, ãrñyupã.

37 Ígã irasã ãrñmakã pérã, ígã buerã sêrëñañurã:

—Gua Opã, ¿noógue irasã waarokuri? ãrñurã.

Jesús yuþuyupã:

—Mimua nerëmakã ïärã, masaka sugã waibã boadi ãärñrõrẽ masíkuma. I irirosã yã aari-makã ïärã, ígãsã wajamoásúburire masírãkuma, ãrñ wereyupã Jesús.

18

Jesús sugo wapiweyo, weresãrñrẽ beyerimasã keori merã buedea

1 Purã Jesús ígã buerãrẽ buegã, ãsã ãrñyupã: "Müsä Marñpure sêrërã, piriro marñrõ gûñaturari merã sêrëka!" ãrñyupã. Irasirigã i keori merã wereyupã.

2 Æsã ãrñyupã:

—Su makärẽ sugã weresãrñrẽ beyerimasã ãärñkumi. Ígã Marñpure, masakadere bãremubirkumi.

3 Iri makärëta sugo wapiweyo ãärñkumo. Igo Ígã purogue ígãrẽ iritamurã sêrëgõ waanakumo: "Yure ïäturigãre wajamoädoreka!" ãrñakumo.

4 Igo irasū ãrĩrikʉ, igore: “Iribirikoa”, ãrĩnakumi. Ígʉ irasū ãrĩkeremakʉ, wári Ígʉrẽ sérẽ, garibokumo. Igo gariborire piribirimakʉ ïágʉ, ãsū ãrĩ gũñakumi Ígʉ basi: “Yʉ Marípʉre, masakadere bʉremubi ããrĩkeremakʉ,

5 igo yare garibotarimo. Yure irasū garibogo yare gariboreamakʉ yámo. Irasirigʉ igore ïäeturigʉre igo weresãrĩrẽ pé, Ígʉrẽ wajamoãdoregukoa pama”, ãrĩkumi, ãrĩ wereyupʉ Jesú.

6 Irasū ãrĩ odo, marĩ Opʉ werenemoyupʉ:

—Íi weresãrĩrẽ beyerimasã ñegʉ ããrĩkeregʉ, igo sérẽnirĩrẽ pékumi. Ígʉ irasirideare õãrõ pémasíka mʉsã!

7 Ígʉ nemorõ Marípʉ gapʉ Ígʉ beyenerãrẽ ãmʉrĩ, ñamirĩ Ígʉrẽ bʉro sérẽnirãrẽ iritamugukumi. “Iritamubirikoa”, ãrĩbirikumi Ígʉsãrẽ.

8 Mʉsãrẽ werea. Marípʉ gajirã Ígʉsãrẽ ñerõ irimakʉ ïágʉ, Ígʉsã sérẽrãrẽ pé, yooboro marírõ Ígʉsãrẽ iritamugukumi. ¿Ígʉ irasū õãrõ pégu ããrĩkeremakʉ, yʉ ããrĩpererã tígʉ i ãmʉgue dupaturi aarigú, Marípʉre bʉremurãrẽ Ígʉrẽ sérẽrãrẽ bokagukuri? ãrĩyupʉ.

Jesús fariseo bumʉ, gajigʉ romano marã opʉre niyeru wajaseabosarimasã keori merã buedea

9 Jesú irasū ãrĩ odo, gaji keori merã bueyupʉ. “Gua gapʉ õãrã ããrã. Gajirã gapʉ ñerõ irirã ããrĩma”, ãrĩ gũñarãrẽ i keori merã ãsū ãrĩ wereyupʉ:

10 —Pẽrã ãma Marípʉya wiigue Ígʉrẽ sérẽrã waakuma. Sugʉ fariseo bumʉ, gajigʉ romano marã opʉre niyeru wajaseabosarimasã ããrĩkuma.

11 Fariseo bumu gapu ejanugā, īāmu, āsū ārī wereníkumi: “Guapu, yu murē usuyari sīa. Yu, gajirā yajarimasā, ñerī iririmasa, nome merā ñerō iririmasa irirosū āärībea. Irasū āärīmaku, neō ī romano marā opure niyeru wajaseabosarimasā irirosū āärībea. Irasirigu murē usuyari sīa.

12 Semanariku penu berae murē baremugā. Pe mojōma niyeru koeri wajatagu, su koe murē sīa. Āärīpereri yu wajatarire murē irasū dita sīa”, ārīkumi.

13 Niyeru wajaseabosarimasā gapu neō ñajārōgue dujanugā, muúsiunugāja, īgū ñerī oparie gūñā, bhjawere, ûmugasigue neō īāmurō marīrō ëgūya koretibire pá, āsū ārīkumi Marīpure: “Yu ñegu āärā, irasirigu yure bopoñarī merā īāka!” ārīkumi.

14 Musārē werea. ī niyeru wajaseabosarimasā, Marīpu īürō õágugue ëgūya wiigue dujáakumi. Fariseo bumu gapu, Marīpu īürō waja opagata ëgūya wiigue dujáakōákumi. Āsū āärā. Sugu ëgū basi: “Gajirā nemorō õágu āärā”, ārī gūñagenorē Marīpu ëgūrē ubu āärīgu āärīmaku irigukumi. Gajigu Marīpure: “Ñerō iriabu, irasirigu yure bopoñarī merā īāka!” ārīgu gapure Marīpu ëgū īürō õágu āärīmaku irigukumi, ārī wereyupu Jesús.

*Jesús majīrāya āärīburire Marīpure sērēbosadea
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)*

15 Puru masaka majīrāgārē Jesúre moāñadorerā ëgu puro āijañurā. ëgūsā āijamaku īärā, Jesús buerā ëgūsārē bokatīrī: “ëgūrē garibobirkōāka!” ārīñurā.

16 Jesús gapu majīrāgārē ëgu puro siiu, ëgu buerārē ārīyupu:

—Majīrā yu parogue aariburo. Kāmutabirikōaka īgūsārē! Marīpū īgūyarārē dorerogue aārīmurā, ūsā majīrā yure usuyari merā bokatīrīneārā irirosū aārīma.

¹⁷ Diayeta mūsārē werea. ūsā majīrā Marīpūre īgūsā Opūre gāāmerā irirosū aārīmerāno, īgūyarārē doreroguere waabirikuma, ārīyupū.

*Sugū maamū wári doebari opagū Jesús merā werenídea
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)*

¹⁸ Pūrū sugū judío masaka oparā merāmū Jesúre sērēñayupū:

—Óāgū buegū, yu ūmugasigue perebiri okarire wajataduagu, ¿ñeónorē irigukuri? ārīyupū.

¹⁹ Jesús īgūrē ārīyupū:

—¿Nasirigu yure: “óāgū”, ārīrī? Marīpū sugūta óāgū aārīmi.

²⁰ Mū, īgū doreri pídeare masīa: Gajigū marāpo merā ñerō iribirikōaka! Masakare wējēbirikōaka! Yajabirikōaka! Gajirāyamarē ārīkatori merā werebirikōaka! Mū pagūsāmarārē goepeyari merā būremuka! ārīyupū.

²¹ Īgū irasū ārīmakū pégu, Jesúre yujūyupū:

—Iri doreri aārīpererire majīgūgāgueta iripeosiabū yu, ārīyupū.

²² Īgū irasū ārīmakū pégu, Jesús īgūrē aśū ārīyupū:

—Mūrē su wāi dūyáa. Aārīpererire mū oparire duagu waaka! Mū duadea wajare boporārē guereka! Irasirigu ūmugasiguere wári oārī opagūko. Odo, yu merā aarika! ārīyupū.

23 Ígū irasū ãrīmakū pégu, ígū gapu ígū wári oparire mañsā, buro bujawereri merā ãärñugāyupu.

24 Ígū bujaweremakū íágū, Jesús ásū ãrīyupu:

—Wári doebiri oparārē Marípu ígūyarārē dorerogue ígūsā waaduamakū diasatariakōāa.

25 Camellu awiru gobegāgue ñajātariweremasibirkumi. I nemorō wári doebiri opagure Marípu ígūyarārē dorerogue waamakā diasáa, ãrīyupu.

26 Ígū irasū ãrīmakū pérā, masaka ásū ãrīñurā:

—Iro merē, ¿noā gapu Marípu tausūmurā ígū purogue waamurā ãärībukuri? ãrīñurā.

27 Jesús ígūsārē ãrīyupu:

—Masaka ígūsā basi ígūsā iriri merā Marípu purogue waamasibema. Marípu dita ígūsārē ígū puro ãärīmurā waamakā irimasími, ãrīyupu.

28 Ígū irasū ãrīmakū pégu, Pedro ígūrē ãrīyupu:

—Gua Opu, gua mārē tuyarā, ãärīpereri gua opadeare pípeokōābu, ãrīyupu.

29 Ígūrē Jesús ásū ãrī yuhuyupu:

—Diayeta māsārē werea. Marípu ígūyarārē doreri kerere wererā waara, ígūsāya wiirire, marāposā nomerā, ígūsā pagupūrārē, pagusāmarārē, pūrārē pípeorā, wári õārī wajatarākuma.

30 Ígūsā iro dupiyuro opaderosū i ûmuguere nemorō wári õārī wajatarākuma. Puru i ûmu peremakū, ûmugasigue perebiri okari oparākuma Marípu merā ãärīnīmurā, ãrīyupu.

*Dupaturi Jesús ígū boaburire weredea
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)*

31 P̄ur̄u Jesús īgū buerārē pe mojōma pere su gubu
peru p̄ērēbejarā ditare siiuwāgā, ārīyupu:

—Óārō péka! Marī Jerusalēgue waara
yáa. Irogue āārīpereri Marīp̄uya kerere
weredupiyunerā ȳre āārīpererā tīgūrē
gojaderosūta ȳre waarokoa.

32 Irasirirā ȳre ñeā, judío masaka āārīmerāguere
wiarākuma. Īgūsā ȳre b̄rida, ñerō werení, síku
eotúbirarākuma.

33 Ȳre b̄ro tārārākuma. Irasiri odo, wējērākuma.
Īgūsā ȳre wējēadero p̄ur̄u, urenu waaro merā
masāgukoa, ārīyupu.

34 Īgū buerā īgū irasū ārī wererire āārīpererire
neō pémasībiriñurā. Marīp̄u irire īgūsārē
pémasīmakū iribiriyupu dapa.

Jesús Jericóm̄rē koye īābire taudea

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

35 P̄ur̄u Jesús Jericó wāikuri makā t̄ rogue
ejaripoe īgū waari maa t̄ro sugu koye īabi niyeru
sērē doaníyupu.

36 Irasirigu masaka wárā īgū p̄uro
tariwāgānamakū pégu, iro āārīrārē sērēñayupu:
“¿Nasirirā masaka wárā tariwāgānarī?” ārīyupu.

37 —Jesús Nazaretm̄u aarigú yámi, ārīñurā.

38 Īgūsā irasū ārīmakū pégu, ñsū ārī gaguiníyupu:

—Jesús, David parāmi āārīturiagu, ȳre bopoñarī
merā īäka! ārīyupu.

39 Īgū irasū ārī gaguinímakū, masaka īgū
dupiyuro āārīrā gapu īgūrē: “Toeaka!” ārīñurā.
Īgūsā irasū ārīkeremakū, īgū gaguiníadero nemorō
gaguinínemoyupu:

—David parāmi ãārīturiagħ, yħre bopoñarī merā īäka! ãrīyupu.

40 ļigħi irasū ãrīmakū pé, Jesús dujanugħajja, masakare: “Ārīka ļigħurē!” ãrīyupu. ļigħi irasū ãrīmak ġie pérā, gajirā ļigħurē āiżwāg ġanurā. ļigħi purogue āijamak, Jesús ļigħurē sēr ħenayupu:

41 —¿Neénor ħu mħrē irimak ġāġamer? ãrīyupu.

—Yħu Opu, yħre koye īāmak irika! ãrī yujhuyupu.

42 —Jā, īäka pama! Mu yħre bħremur ħi opāa. Irasirigħ tausū, ãrīyupu Jesús ļigħurē.

43 ļigħi irasū ãrīmak ġie, oħra ñāmas īl-kokħo. Irasirigħ Jesúre tuyawāgħa, Marīpħare: “Oħħatia mħi”, ãrī, usħayari sħayupu. Ārīperer ļigħurē irasū waamak ġie īrāde, Marīpħare usħayari sħinurā.

19

Jesús Zaqueore īħabokadea

1 Pħarru Jesús Jericógue eja, iri makār ē tariwāg ġie iriyupu.

2 Irore sugħi masak u Zaqueo wāikugħu wári doebiri opagu, romano marā opħre niyeru wajaseaboerimas ħopu ãrīyupu.

3 ļigħi Jesúre īħadu adi yupu. Masaka wárā watopeguere ħamabi ãārīs ħam, Jesúre neċi īħabokabiri yupu.

4 Irasirigħ ūmadupi yuwa wāgħi, Jesús tariwāg ġiburo pħarom u yuκi sicómoro wāikudigue mħarriyupu ļigħurē: “Iħġra”, ãrīgħi.

5 Jesús iriġi pħarō tarriagħi, ħamarōgue peyagħure īħaboka, ļigħurē āsū ãrīyupu:

—Zaqueo, murīgora, dijirika! Yʉ dapagārē maya wiita dujaguкоa, ārīyupʉ.

6 Ígū irasū ārīmakū pé, Zaqueo mumurō merā dijiri, Jesúre buro usuyari merā bokatūrīgū waayupʉ.

7 Ígū irasirimakū īārā, āārīpererā masaka werewhuañurā: “¿Nasirigu Jesú斯 ñeguya wiigue dujagu waáari?” ārīñurā.

8 Irasirigu Zaqueo Íguya wiigue ejadero pʉru, wāgānʉgā, marī Opʉ Jesúre ārīyupʉ:

—Yʉ Opʉ, péka! Gajino boporārē yʉ oparire deko merā dʉkawagʉra. Yʉ gajirārē ārīkatori merā yajadeare wapikuri āārīnemorō Ígūsārē wiagʉra, ārīyupʉ.

9 Jesú斯 irire pégu, iri wii āārīrārē ãsū ārīyupʉ:

—Dapagā merā Ígū, Íguya wii marā, Ígūsā ñerō iridea wajare tausūma. Ígūde Abraham parāmi āārīturiagʉ, yure buremugū āārīmi.

10 Yʉ āārīpererā tīgū perebiri peamegue waaded-eribonerārē āma, taugu aarigá iribʉ, ārīyupʉ.

Jesú斯 pe mojōma niyeru koeri keori merā buueda

11 Jesú斯 Zaqueo merā werenímakū masaka péñurā. Ígū Jerusalén tʉrogue āārīmakū īārā, ãsū gūñañurā: “Gūñaña marīrō Marīpʉ Ígūyarārē dorero ejaburo yáa”, ārī gūñañurā. Irasirigu Jesú斯 keori merā Ígūsārē

12 ãsū ārī wereyupʉ:

—Sugʉ masaku, opʉ ñajāburo dupiyuro yoarogue gaji nikūgue waakōākumi. Ígūrē opʉ sóo adero pʉru, Íguya nikūrē goekumi.

13 Ìgã waaburo dupiyuro ìgãrẽ moâboerã pe mojõmarãrẽ siiukumi. Siiu, ìgãsãkù su koe wajapari niyeru koe sĩ, ìgãsãrẽ ãsũ ãrïkumi: “Yü irogue ãäriripoe i niyeru koe merã gajino wajari, duaka, gaji niyeru koeri wajatanemomurã!” ãrïkumi.

14 Irasã ãrï odo, opu ñajãbu waakõäkumi pama. Ìgãya nikû marã gapu ìgãrẽ gãämebirikuma. Irasirirã, ìgã waaderu puru, gajirãrẽ ìgãrẽ weredorerã iriukuma. Irasirirã ìgãrẽ: “Mu, gua opu ãärïmakã gãämebea”, ãrïkuma.

15 Ìgãsã ìgãrẽ gãämebirikeremakã, ìgãsã opu ñajãkumi. Opu ñajãa odo, Ìgãya nikügue goe-dujákumi. Irasã goedujaagu, ìgãrẽ moâboerãrẽ ìgãsã niyeru koe merã wajatanemoadeare masibu, ìgãsãrẽ siiukumi.

16 Ìgã puru ejapurorigu ãsũ ãrïkumi: “Yu opu, mu niyeru koe yure sïdea koe merã gaji pe mojõma koeri wajatanemobu”, ãrïkumi.

17 Ìgã irasã ãrïmakã pégu, Ìgã opu ãrïkumi: “Óägoráa. Mu yure moâboegu õägã ãärrã. Yu dorederosûta yu mérögã mürẽ pídea merã õäro iriyo. Irasirigu pe mojõma makärirẽ doregu ãärïgukoa”, ãrïkumi Ìgã opu ìgãrẽ.

18 Puru gajigug ãsũ ãrïkumi: “Yu opu, mu niyeru koe yure sïdea koe merã gaji su mojõma koeri wajatanemobu yude”, ãrïkumi.

19 Ìgã irasã ãrïmakã pégu, Ìgã opu ãrïkumi: “Su mojõma makärirẽ doregu ãärïgukoa”, ãrïkumi.

20 ’Puru gajigug ãsũ ãrïkumi: “Yu opu, mya niyeru koe õõ ãärrã. Iri koere suríro gasiro merã õma, duripibu.

21 Mu gajirãrẽ bero turaro merã moâdoregu

äärā. Mu basi moābirikeregu, otebi ääríkeregū, murē moāboerärē oterire otedore, īgūsärē oteri dükare seadore, irire mu basita opáa. Irasirigu murē güiabu”, ärikumi īgū opare.

22 Īgū irasū ärikumakū pégu, īgū opa ärikumi: “Mu yure moāboegū ñegū äärā. Irasirigu murē wajamoägura. Mu yure wereri merāta murē weregura. Mu yure äsū ärä: ‘Mu gajirärē buro turaro merā moādoregu äärā. Mu basi moābirikeregu, otebi ääríkeregū, murē moāboerärē oterire otedore, īgūsärē oteri dükare seadore, irire mu basita opáa’, ärä mu yure.

23 Mu irasū ärlgū, ñnasirigu yu murē sīdea koere niyeru duripíri wiigue duripíbiriri? Irogue duripímakū, i wii moärā iri koe merā wáro wajatanemobosabukuma murē. Irasirigu, yu goejagu, mu yure īgūsā iriri merā wajatanemobosadeare ñeäboakuyo”, ärikumi īgū opa īgūrē.

24 Irasū äři odo, gajirärē īgū puro äärírärē ärikumi: “Īgärē niyeru koere ēma, pe mojōma koeri opagu gaphe re sīka!” ärikumi.

25 īgū irasū ärikumakū, īgūsā äsū ärikuma īgūrē: “Gua opa, pe mojōma koeri opagu opasiами”, ärikuma.

26 īgūsā irasū ärikumakū, opa äsū äři yujukumi: “Mu särē werea. Äärípererā īgūsā opari merā õärō irirā õärírē sīnemosüräkuma. Gajirā õärō irimerā īgūsā mérögā opadideare ēmapeoköässüräkuma.

27 Dapagorata yure īäturirärē yure opa ñajämakū gäämemerärē yu p̄rogue äřika! Yu ïürō wējēka īgūsärē!” ärikumi opa īgūrē moāboerärē, äři wereyupu Jesús.

*Jesús Jerusalégue ejadea
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)*

28 Irasū ãrī odo, gajirā dupiyuro Jerusalégue waayupʉ doja.

29 Irogue waa, Betfagé, Betania wāikʉri makārī puro ejapuroriyupʉ. Iri makārī, Olivos wāikʉdi ñtāñ ãärídujimejärōgue ãärñyuro. Irogue ejagu, īgʉ buerā pērārē ãsū ãrī iriuyupʉ:

30 —Si makā marī bokatīürō ãärñrī makāgue waaka! Iro ejarā, sugʉ burrore īgūsā shanúadire neō suñarō peyasūña marīgūrē bokajarāko. īgūrē kura, õõgue ãïrika!

31 Sugʉ mūsārē: “¿Nasirimurā īgūrē kurari?” ãrīmakā: “Marī Opʉ gāämeami”, ãrīka! ãrī iriuyupʉ.

32 īgʉ irasū ãrīmakā, īgʉ buerā pērā makāgue waañurā. Irogue Jesús īgʉ ãrāderosūta waayuro.

33 Irasirirā burrore īgūsā kuramakā ïärā, īgʉ oparā īgūsārē sērēñurā:

—¿Nasirimurā burrore kurari? ãrīñurā.

34 īgūsā irasū ãrīmakā pérā, ãsū ãrī yʉjhñurā:

—Marī Opʉ īgūrē gāämeami, ãrīñurā.

35 Purʉ burrore Jesús purogue ãïäñurā. Äjja, īgūsāya wekama suríre túwea, burro weka peo, Jesúre īgʉ wekague mūrībejamakā iriñurā.

36 Jesús peyawāgārimakā, masaka īgūsāya wekama suríre túwea äi, īgʉ waaburi maarē sēöpídupiyuñurā īgūrē bñremurā.

37 Irasirirā Jerusalén purogue eja, Olivos wāikʉdi ñtāñ dijarirā, ãärñpererā Jesúre bñremurā īgūrē irogue tñyanerā ãärñpereri īgʉ Marīpʉ turaro merā iri ïumakā ïädeare gññarā, usuyari merā

Marīpure: “Oātaria mu”, ārī, bero gaguiníñurā Ígūrē būremurā.

38 Åsū ārīñurā:

Marī Opure usuyari sīrā! Íi Marīpu marīrē taugū iriudi ðārō aariburo. Umugasigue āārīrā siñajāburo.

Ígūsāde Marīpure: “Oātaria mu āārīpererā Opū āārīgū”, ārī, usuyari sīburo, ārīñurā.◊

39 Ígūsā irasū ārīmakū pérā, surāyeri fariseo bumā irogue āārīrā Jesúre ārīñurā:

—Buegu, mu buerārē wereka! Toedoreka Ígūsārē! ārīñurā.

40 Ígūsā irasū ārīmakū, Jesús Ígūsārē yujuyupu:

—Musārē werea. Ígūsā usuyari merā wereníbirimakū, Marīpu i ûtāyerire gaguinímakū iribukumi, ārīyupu.

41 Purū Jesús Jerusalén turo eja, iri makārē īā, oreyupu.

42 Åsū ārīyupu:

—Jerusalén marā, dapagā Marīpu musārē ðārō siñajārī sīduarire pémasīmakū ðātariboakuyo. Marīpu irasū sīduakeremakū, musā irire neō pémasīduabea. Irasirigū Marīpu musārē irire pémasīdorebemi.

43 Irasiriro musārē ñerō waarínū ejarokoa. Musārē ïāturirā musāya makā turore wea kāmutamejājarākuma. Musā wiriboadedeare āārīpererogue biapeokōðārākuma musārē ñeāmurā.

44 Irasirirā musārē yebague wējēmeépirākuma. Musārē iri makā marā āārīpererārē wējēpeokðārākuma. Utāyeri weadeade neō gajije

◊ **19:38** Sal 118.26

weka dujabirikoa. Muſārē Marīpū ūgū taudharinā ejakeremakū, muſā ūgūrē ūamasibiridea waja, ūgūrē bōdea waja irasū waarokoa, ārī wereyupū Jesús.

*Jesús Marīpūya wiigue duarārē bēowiudea
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)*

45 Pūru Jerusalēgue ejagū, Jesús Marīpūya wiigue ūnajāyupū. Irogue ūnajāa, doebiri duarārē, ūgūsā duarire wajarirādere bokaja, ūgūsārē bēowiuyupū.

46 ūgūsārē ūsū ūrīyupū:
—Marīpū ūgūya werenírī gojadea pūgue ūsū ūrīdi ūārīmī: “Yaa wii, yure buremurā yure sērērī wii ūārā”, ūrīdi ūārīmī. Muſā gapū yajarimasāya wii irirosū ūārīmakū yáa, ūrīyupū Jesús.

47 Umuſrikū Jesús Marīpūya wiigue masakare buegū waanayupū. ūgū irasū buegū ejamakū ūā, Moisés gojadeare buerimasā, paía oparā, gajirā judío masaka oparāde: “¿Nasiri ūgūrē wējērākuri?” ūrī gūñamañurā.

48 ūgūsā ūgūrē wējēdakeremakū, masaka ūārīpererā ūgū werenírīrē ūārō pénurūñurā. Irasirirā Jesúre wējēdarā: “Āsū irirā, ūgūrē wējēmurā”, ūrī, ūmumasibiriñurā.

20

*Judío masaka oparā Jesúre: “¿Noā mūrē doreri?”
ūrī sērēñadea*

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

1 Gajinū Jesús Marīpūya wiigue ūārīrārē Marīpū masakare tauri kerere buegū iriyupū. ūgū irasū buemakū, paía oparā, Moisés gojadeare buerimasā, judío masaka mūrā merā ūgū pūrogue eja,

2 ūgūrē sērēñadea:

—Wereka guare! ¿Noā mərē doreri, mə irasiri-makũ? ¿Noā mərē: “Āsū irika!” ārīrī? ārīñurā.

3 Jesú斯 īgūsārē yujayupu:

—Yude məsārē sērēñagura. Yujaka yudere!

4 Juan masakare deko merā wāiyemakũ, ¿noā īgūrē wāiyedoregū iriuyuri, Marīpu, o masaka? ārīyupu.

5 Īgū irasū ārīmakũ pérā, īgūsā basi āsū ārī gāme wereníñurā:

—¿Naásū ārī yujurākuri marī? “Marīpu Juārē doredi āārīmí”, marī ārīmakũ, Jesú斯 marīrē: “¿Nasirirā īgū weredeare būremubiriri məsā?” ārībukumi.

6 Āārīpererā masaka: “Diayeta Juan Marīpuyare weredupiyudi āārīmí”, ārī gūñama. Marī: “Masaka Juārē wāiyedorenerā āārīmá”, ārīmakũ, masaka marīrē ētāyeri merā dearākuma, ārīñurā.

7 Irasirirā Jesúre āsū ārī yujurā:

—Juārē wāiyedoredire gūa masībea, ārīñurā.

8 īgūsā irasū ārīmakũ, Jesú斯 īgūsārē ārīyupu:

—Iro merē məsā yure: “¿Noā mərē irire doreri?” ārī sērēñadeare yude məsārē yujubea, ārīyupu.

Jesú斯 ñerā moārā keori merā buedea

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Purū Jesú斯 i keori merā masakare āsū ārī buenugāyupu:

—Sugū masakū īgūya pooegue iguidarire otekumi. Ote odo, gajirārē iri pooere wayu: “Yū otedea dūkare deko merā sīrākoo, yū məsārē iri pooere wayuri waja”, ārīkumi. Irasū ārī odo, gajirogue waakōākumi. Yoaripoe deyomarīkumi.

10 Puru igui ñíripoe ãärímakü, ïgärē moäboegäre ïgäya pooema oteri dükare deko merä sérëdoregu iriukumi. Pooere moärä gapü ïgü iriuadire irogue ejamakä ïärä, ïgärē pákuma. Neõ sutõ iguitõ sîrõ marîrõ ïgärē iridujukuma.

11 Puru pooe opü gajigü ïgärē moäboegäre iriuadikumi doja. Pooere moärä gapü ïgädere pá, ñerõ irikuma. Neõ gajino sîrõ marîrõ ïgûdere iridujukuma.

12 Puru pooe opü gajigü ïgärē moäboegäre iriuadikumi doja. Pooere moärä gapü ïgürê kãmitú, iri pooe tå rogue bëokõákuma.

13 ïgüsä irasiriadero puru, pooe opü ãsü ãrï gûñakumi: “¿Nasirigükuri yu?” ãrikumi. “Ãsü irigüra. Yu magü yu maïgürê iriugüra. ïgärê iriumakü, ïgärê bëremurâkuma”, ãrï gûñadikumi.

14 Irasirigü ïgä magäre iriukumi. ïgä irogue ejamakä ïärä, pooe moärä gapü ïgüsä basi ãsü ãrï gäme wereníkuma: “Ílta puruguere i pooere opabu ãärími. ïgärê wëjëkõärä! Irasirirä marî basi i pooere oparâkao”, ãrikuma.

15 Irasirirä ïgärê ñeä, pooe tå rogue ãïwâgä, wëjëbëokõákuma, ãrïyupü Jesús.

Irasü ãrï odo, ïgüsärê sérëñayupü:

—Müsä péñamakä, ïgä magäre wëjëaderu puru, ¿nasirigükuri pooe opü ïgäya pooere moärärë? ãsü irigükumi.

16 Irogue waa, ïgüsärê wëjë, iri pooere gajirä gapure sîgükumi, ãrïyupü Jesús.

Ígä irasü ãrïmakä pérä, masaka gapü ãsü ãrïñurä:

—Neõ marîrë irasü waabirikõáburo, ãrïñurä.

17 Jesús gapü ïgüsärê ïä, ãsü ãrï sérëñayupü:

—Maríphaya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdea, ¿naásū ãrīdharo yári? Æsū ãrī gojasúdero ãärībú:

Suye ñtāyere wii iririmasa béoadeaye merā gajigu gapu õärō turari wii irigukumi. [◊]

18 Sugu i ñtāye weka meémejāgū, muktākōágukumi. I ñtāye gapu īgū weka meébejaro īgūrē õärī pogagāgue meémutubéokōärroko, ãrīyupu Jesús.

*Romano marā opu masakare niyeru
wajasearire Jesúre sérēñadea*

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Paía oparā, Moisés gojadeare buerimasāde īgū i keori merā irasū ãrī weremakū pérā: “Marírē: ‘Pooe moãrā irirosū ñerā ãärā’, ãrīgū irikumi”, ãrī péña, īgūrē peresu irimurā b̄ro ñeädhadiñurā. Irasū ñeädhakererāta: “Masaka, ëgūrē marī irasirimakū ñärā, marī merā guarākuma”, ãrīñurā. Irasirirā ëgūsārē güisiā, ñeämasibiriñurā.

20 Irasirirā: “Gajinu ëgūrē ñeärrā”, ãrī, ñänurütuyañurā. ëgū ñerō yujumakū wereśamurā pédharā iriadiñurā. Irasirirā gajirārē irikatorārē ëgū p̄ro iriuñurā ëgū werenírīrē pédorerā. “ëgūrē sérēñarā waarā, masaka ñürörē diaye irirā irirosū ãärīka!” ãrī, ëgūsārē iriuñurā. “Jesús ñerō werenímakū pérā, iri nikū marā opu p̄rogue peresu iridorerā ãiwāgārāra”, ãrīñurā, ëgūsārē iriuadiñurā.

21 ëgūsārē Jesús p̄rogue ejarā, ãsū ãrīñurā:
—Buegu, mu iririkurire masā. Mu ãrīkatoro marírō werenía. Maríphayare diayeta buea.
“¿Naásū gūñarī masaka yure?” ãrī gūñarō marírō

[◊] **20:17** Sal 118.22

diayeta ïgësärë werea. Oparärë, ubu ããrïrädere ããrïpererärë surosüta ïaa.

22 Irasirigë guare wereka! Romano marä opa marïrë niyeru wajasearire marï wajirimakä, ïñägorari, o ïäberi? ãrïñurä Jesúre.

23 Jesùs gapë ïgësä ñerö iriduarire masësä, ïgësärë ãrïyupu:

24—Niyeru koere ãírika! Ikoeguere, ¿noäya diapu keori, noäya wäi tuuyari? ãrïyupu.

—Romano marä opa ya diapu keori, ïgë wäitä tuuyáa, ãrï yuþuñurä.

25 ïgësä irasü ãrïmakä pégu, Jesùs ïgësärë ãsü ãrïyupu:

—Iro merë romano marä opa ya ããrïrïrë ïgërë sïka! Marïpaya gapure Marïpura sïka! ãrïyupu.

26 Irasirirä masaka péuro neõ ïgërë ñerö ãrï werenimakä irimasibiriñurä. Ubu gapë ïgë yuþurire pérä pégu ka, toeköäñurä.

*Saduceo bumarä, Marïpura boanerärë masüburi
Jesúre sërëñadea*

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Purë suräyeri saduceo bumarä Jesùs purogue ejañurä. ïgësä: “Masaka boanerägue masäbirikuma”, ãrï baremurä ããrïñurä. Irasirirä Jesúre ãsü ãrïñurä:

28—Buegu, Moisés marïrë ãsü ãrï gojapídi ããrïmí: “Sugë maräpokudi pürä marïkeregë igore boaweo-makä, ïgë pagumë igore dûunorëgukumi. Irasirirä, ïgë igo merä püräkura ïgë tigë dagë pürä irirosüta ããrïrakuma”, ãrï gojapídi ããrïmí.

29 'Iripoeguere sugu purā, su mojōma pere gaji mojō peru pērēbejarā ãārīlunanerā ãārīmá. Ígūsā tīgu gapu marāpoku, purā marīguta boakōāyupu.

30 Irasirigu Ígū dagu dokamuta Ígū marāpo ãārīdeore dūunorēyupu. Ígūde, Ígū tīgu dagu irirosūta purā marīguta boakōāyupu.

31 Ígūsā pērā dokamude purā marīguta boakōāyupu. Irasū dita purā marīrāta boaperekōāñurā.

32 Ígūsā phru Ígūsā marāpode boakōāyupo pama.

33 Ígūsā su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarā ūma igore marāpokuadiñurā. Irasirirā boanerā masāmaku, ɻniíno marāpogora ãārīgokuri? ãārīñurā.

34 Jesus Ígūsārē yujuyupu:

—I ūmugue ãārīrā, ūma, nome merā marāpokuma. Ígūsā purā nomedere nomesuma.

35 Ígūsā irasirikeremaku, ūmugasigue ãārīmurā gapu irasū ãārībirikuma. Marīpu: “Oārā ãārīma”, ãrī iārā, boanerāgue masā, puru Ígū purogue marīlārākuma. Irogue marāpokubirikuma. Ígūsā purā nomedere nomesubirikuma.

36 Marīpure wereboerā irirosū neō dupaturi boabirimurā ãārīsīā, irasiribirikuma. Ígūsā Marīpu masūnerā, Ígū purā ãārīrākuma.

37 Iripoeguere Moisés Ígū yukugāgue ūjūrōgue waadeare gojadi ãārīmí. Ígū irogue ãārīmaku, Marīpu ãsū ãrīdi ãārīmí Ígūrē: “Yu Abraham, Isaac, Jacob Oputa ãārā”, ãrīdi ãārīmí. I merā boanerā masāburire marī masīa.

38 Abraham, Isaac, Jacob boanerā ãārīkererā, Marīpu merā okarā ãārīma. Irasirigu Marīpu

boanerā dupaturi masābirimurā Opʉ ãārībemi. Okarā Opʉ ãārīmi. Æārīpererā masaka boakererā, Marīpu iūrō okarā ãārīma, ãrīyupʉ Jesús.

39 Ígʉ irasū ãrīmakʉ pérā, surāyeri Moisés gojadeare buerimasā ãsū ãrīñurā:

—Buegu, mʉ ðārō yʉjʉa, ãrīñurā.

40 Irasirirā neõ dupaturi gaji ïgūrē sērēñadʉabiriñurā.

“¿Noã parāmi ãārīturiagʉ ãārīrī Cristo?” ãrī sērēñadea

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Jesús gapʉ ãsū ãrīyupʉ:

—¿Nasirirā Moisés gojadeare buerimasā: “Cristo, David parāmi ãārīturiagʉ ãārīmi”, ãrīrī?

42 David, Salmos wālkari gojadea pūgue ãsū ãrī gojadi ãārīmí:

Marīpu, yʉ Opʉre ãsū ãrīmi: “Óõ, yʉ diaye gapʉ doaka yʉ merā dorebu!

43 Irasiriripoe mʉrē ñāturirārē mʉ dorerire tarinugānemobirimakʉ irigʉra”, ãrīmi, ãrī gojadi ãārīmí David. [✳]

44 David, Cristo ñekʉ ãārīkeregʉ, ïgūrē: “Yʉ Opʉ ãārīmi”, ãrīdi ãārīmí. ¿Nasirigʉ, Cristo, David parāmi ãārīturiagʉ ãārīkeremakʉ, David ïgūrē irasū ãrīyuri? ãrīyupʉ Jesús.

Jesús, Moisés gojadeare buerimasārē: “Ñerō yáa”, ãrī weresādea

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Æārīpererā masaka péurogue Jesús ïgʉ buerārē ãsū ãrīyupʉ:

[✳] **20:43** Sal 110.1

46 —Moisés gojadeare buerimasā ñerō iririre õärō pémasika! Oparā irirosū surí yoari sāña, masaka iñurōgue waagorenama. Makā dekoguere masakare õärō bñremurī merā bokatīrī õädoremakū gāämema. Nerērī wiiriguere ñajārā, õäri doaripērīgue dita doaduama. Bosenurī ãärimakūdere oparā doarigue dita doaduama.

47 Wapiweyarā nome wajamomakū īā, īgūsāya wiirire ēmanokdāma. Īgūsārē bopoñiarī merā īābirikererā, yoaripoe Marīpūre sērē īmukatoma, masaka īgūsārē: “Marīpūre õärō bñremuma”, ãriburo, ãrīrā. īgūsā irasiriri waja Marīpū īgūsārē gajirā nemorō wajamoägukumi, ãrīyupū Jesús.

21

Wapiweyo bopogo Marīpūya wiigue niyeru kōeri sādea
(Mr 12.41-44)

1 Jesús Marīpūya wiigue ãäriñgū, iri wiima īgūsā ãmuburi niyeru neeõrī kūmague wári doebari oparā īgūsā niyeru sāmakū īāyupū.

2 Sugo wapiweyo bopogode iri kūmague pe koegā, mérōgā wajakuri koerigārē sāmakū īāyupū.

3 Iri koerire igo sāmakū īāgū, ãsū ãrīyupū:
 —Diayeta mūsārē werea. Igo wapiweyo bopogo i kūmague niyeru sāgō, Marīpū iñrō gajirā ãäriñpererā īgūsā sīaderō nemorō sāamo.

4 Gajirā wári doebari oparā wáro sīkeremakū, īgūsāya wáro dñyáa. Igo gapū bopogo ãäriñkerego, igo baari wajariboadere sīpeokdāmo Marīpūre bñremugō, ãrīyupū.

*Jesús Maríphya wiire béoburimarē weredea
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)*

⁵ Surāyeri īgū buerā Maríphya wiimare īārā, āsū ārīñurā:

—Oārī ñtāyeripa merā iridea wii āārā. Masaka iri wiire īgūsā sīdeade oārī āārā, ārīñurā.

Īgūsā irasū ārīmakū pégħ, Jesús īgūsārē ārīyupħ:

⁶ —Muśā i wiimare dapagorare īādāa. Sunu i wiima āārīpereri marī īādea, i ñtāyeride mħtādijaperek ārokko. Neō suye ñtāye gajije weka weamurīadeade dujabirikoa, ārīyupħ.

*Jesús: “I īmħ pereburi dupiyuro āsū waarokoa”,
ārī weredea*

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Īgū irasū ārīmakū pérā, īgūrē sērēñhañurā:

—Guare buegħ, qnaásū āārīmakū mu ārāderosū waarokuri? Qneéno iri īmugħukuri, iri irasū waaburi dupiyuro? ārīñurā.

⁸ Jesús yħejyupħ:

—Oārō pēmasika! Gajirā wárā ārīkatorimasā aarirākuma. “Yu Maríphu iriudi, Cristo āārā”, ārīrākuma. “Dapagorare i īmħ pereburo aarisiáa”, ārīrākuma. Īgūsā ārīkatorire pēbirikōāka!

⁹ Masaka muśā pħoro għamewejr īr īrā, għajirogue marā īgūsā oparārē bħżej kerere pérā, għakbirikōāka! I īmħ pereburi dupiyuro irasū waapħororiroko. Irasū waakeremak, i īmħ pereburo dħuyaroko dapa, ārīyupħ.

¹⁰ Irasū ārī odo, īgūsārē āsū ārīnemoyupħ doja:

—Su bumarā, għalli bumarā merā għamewejr īrā. Su nikū marā, għalli nikū marā merā għamewejr īrā.

11 Wári makārīguere nikū bero ñomerokoa. Masaka wárā uaboari merā boarākuma. Pürírikuri merā ñerō tarirākuma. Ùmugasiguere bero goeri, wári gajino deyoarire iārā, masaka bero güirākuma.

12 I ãārīpereri irasū waaburo dupiyuro m̄usā yure b̄remurī waja gajirā m̄usārē ñeā, ñerō irirākuma. Irasirirā marī judío masaka nerērī wi-irigue m̄usārē weresā, peresu irirākuma. Makārī marā oparā p̄rogue ãāñanarākuma m̄usārē wajamoādorerā.

13 Ígūsā irogue m̄usārē ãājamakū, m̄usā gapu Marípuya ðārī kerere wererākoia ígūsārē.

14 Ígūsā m̄usārē oparā p̄rogue ãāwāgāmakū iārā, oparārē yujuburire gūñarikubirikðāka! “¿Naásū ãārīrākuri ígūsārē?” ðārī gūñarikubirikererāta ãārīka!

15 M̄usā werenímakū iritamugura. M̄usārē irasū iritamugū, masírī merā ðārī werenírī merā were-makū irigura. M̄usā irasū weremakū péra, m̄usārē ïāturi rāgapu m̄usā werenírīrē bokatñübirkuma. “Iri diaye ãārībea”, ðārīmasñübirkuma.

16 Surāyeri m̄usā pagusāmarā, m̄usā pagupūrā, m̄usāya makā marā, m̄usā merāmarāde m̄usārē oparāguere wējēdorerā wiārākuma. Irasirirā m̄usārē surāyerire wējērākuma.

17 Yure m̄usā b̄remurī waja ãārīperero marā masaka m̄usārē ïāturi doorākuma.

18 Ígūsā irasirikeremakū, sudagā m̄usāya poad-agā neō dederibirkikoia.

19 Irasirirā m̄usārē ñerō irikeremakū, yure b̄remurīrē pirimerā, Marípua p̄rogue perebiri okari oparākoia.

20 'Irasirirā wárā surara Jerusalén turo gāmegorobiatúmakā ñārā, iri makārē īgūsā bēoburo mérōgā dhyáa, ãrī masírāko.

21 Irasū waamakā ñārā, Judea nikūgue ãārīrā ûtāyukugue ûmaduriburo. Jerusalēgue ãārīrāde iri makārē wiriburo. Iri makā turo ãārīrā Jerusalēguere dupaturi goedujáabirikōāburo.

22 Irasū waarínarī Marípu ñerārē wajamoārīnurī ãārīroko. Irasiriro ãārīpereri īgūya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta waarokoa.

23 I nikū marā būro pūrīrō péñarākuma. Marípu īgūsārē būro wajamoāgukumi. Irasū waamakā, nijīpagosā nome, īgūsā pūrā mirīrāgā oparā nomede būro ñerō tarirākuma.

24 Surāyeri i makā marā gāmewējērōgue boarākuma. Boamerā gapure ãārīpereri nikūgue ãiwāgā, peresu irirākuma. Judío masaka ãārīmerā Jerusalērē ñerō irirākuma. Irasirirā iri makā marārē tarinugārākuma. Marípu, judío masaka ãārīmerārē: "Iri makā marārē neō opabirikōāka pama!" ãrīmakūgue opaduúrākuma.

*Jesús i ûmugue īgū dupaturi aariburire weredea
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)*

25 I ûmū pereburi dupiyuro abe ûmumū, abe ñamimū, neñukāde deyori gorawayuakōārākuma. Wádiya turaro būsuri, makūrī nikūguere būro ejarokoa. Irasirirā i ûmū marā ãārīpererā būro gūkari merā diaye gūñamasibirkuma.

26 Ùmarōgue marā turarā naradari merā beosúrākuma. Irasū waamakā ñārā, masaka i ûmū pereburire: "¿Aarisiakuri?" ãrī gūñarā, būro güiri merā kōmorā irirosū neō gūñajabirkuma.

27 Irasū waariopoere masaka yu ãärípererā tīgū, wáro Marípu turari merā, īgū goesesiriri merā ūmikāyebogue i nikūguere yu dupaturi aarimakū ïärākuma.

28 Yu ãríderosūta iri goerire waaparorimakū ïärā, m̄sā yaarā ãärírā güibirkōäka! Gūñaturari merā ūmugasigue ïämuka! Mérōgā d̄uyáa, Marípu m̄sārē perebiri peamegue waabonerārē tauri ejaburo, ãrlyupu Jesús.

29 Irasū ãrī odo, i keori merā īgūsārē weren-emoyupu:

—Higueragū, o gajigū yukū noó gāamedire ïäka!

30 Irigū pū maamamakū ïärā: “Bojori waaburo mérōgā d̄uyáa”, ãrī masīa.

31 Irigū waarośūta i ãärípereri yu ãrīrī irasū waamakū ïärā: “Marípu īgūyarārē doreri aariburo mérōgā d̄uyáa”, ãrī masīrāko.

32 Diayeta m̄sārē werea. I ūmū marā boapereburo dupiyuro i ãärípereri yu ãrīrī irasū waarokoa.

33 Ūmugasi, i nikūde perekākōäroko. Yu werenírī gapu neō perebirikoa. Æärípereri yu ãrīrōsūta waayuwariķarokoa.

34-35 'Yu dupaturi aariburinārē neō masībea m̄sā. Irasirirā õärō pémasīka! Bosenārīrē irirā, ñerīrē iribirikōäka! Mejābirikōäka! I ūmūmarē buro gūñarikubirikōäka! M̄sā ire irasirimerā, gūñaña marīrō i ūmuguere yu aarimakū ïärā, guakabirikoa. Waibū gūñaña marīrō weadeadague īgū meésiajarosūta gūñaña marīrō yu aarirīnū masakare ãärípereri nikū marārē waarokoa.

36 Irasirirā õärō pémasīrī merā yúka! Marípūre ãsū ãrī sērēnīkōäka! “I ūmū peremakū, guare iritamuka! Turarire sīka, guare õärō tariburo,

ãrígã! Irasirirã għa āārīpererā tīgħiġi marīrō bokatīrīrākōa”, ārī sērēka īgħiġi! ārīyup u Jesūs.

37 Jesūs āmuri kuhu Marīpħya wiigħe Buenayupu. Namirikku bue odogu, Olivos wāikkudi ġidu tħalli waa, irogue āārīb oħovo anayupu.

38 Boyoripoe āārīmak, āārīpererā masaka Marīpħya wiigħe īgħiġi buerire pérā waanañurā.

22

*Judas Iscariote Jesúre wējedħar īgħiġi īmuburire āmudea
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)*

1 Iripoere judío masaka pā wemasārī morēnha marīrī baari bosenu, mérőgħa d'ayayuro. Iri bosenu pascua wāikkayuro.

2 Paía oparā, Moisés gojadeare buerimasā Jesúre wējedħar: “¿Nasiri īgħiġi wējērakuri marī?” ārīñurā. Īgħiġi Jesúre wējedħakererā, masakare għiñurā.

3 Iripoere wātī, Judas Iscariote wāikkugħu guere n-najāyupu ñerō iridoregħu. Judas, Jesūs buerā pe mojōma pere su għiġi Peru pērēbejarā watopem u āārādiyupu.

4 Wātī n-najādero pħar, Judas paía oparā, Marīpħya wiire korerā surara oparā pħar waayupu. Irogue eja, īgħi Jesúre īmuburire īgħiġi merā wereniyupu.

5 Īgħiġi irasū ārīmak pérā, usħayari merā: “Īgħiġi mha guare īmumak, murē niyeru wajarirākōa”, ārīñurā.

6 Judas: “Jáu”, ārī, pħar: “¿Naásu āārīmak, masaka īäberogue oparāguere yu Jesúre wi'amak, õārokuri?” ārī għiñayupu.

*Jesús īgħi buerā merā baatūnudea
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)*

7 Puru pā wemasārī morēña marīri baari bosenu āārīnugārīnu āārīyuro. Irinu pascua bosenu iririnu āārīmakū, Marīpu īñur oveja majīgūrē īġusā wējērīnu āārīyuro.

8 Irinu ta Jesú Pedre, Juārē āsū ārī iriuyupu:
—Marī pascua bosenu baaburire āmurā waaka!

9 Īgħi irasū ārīmakū pérā, āsū ārī sērēñanurā:
—Noógue marī pascua bosenu baaburire āmumakū għāġġekk? ārīñurā.

10-11 Jesús īġusārē yujuypu:
—Jerusalēgue waaka! Irogue sugħi dekosoro kōdawgħagħāgħarē bokajarāko. Īgħi īn-najāri wiigħe ejarā, iri wii opħre: “Għare buegħu, āsū ārī sērēñadoreami: ‘Di i taribugħue yu buerā merā i pascua bosenurē baagħukuri?’ ārāmi”, ārīka!

12 Muusā irasū ārīmakū pé, wári taribu, umarōgue īġusā āmu odoadea taribure īmugħukumi. Irogue marī baaburire āmuka! ārīyupu Jesús.

13 Irasirirā iri makāgue waa, irogue eja, Jesús wereaderosūta bokaja, pascua bosenu baaburire āmuñurā.

14 Īgħisā baaripoe ejamakū, Jesús īgħi buerā pe mojōma pere su għiblu Peru pērēbejarā merā baa doaniyupu.

15 Irogue baa doanigħu, īġusārē ārīyupu:
—Yu boaburo dupiyyuro i pascua bosenu baarire muusā merā bħru baadu.

16 Muusārē werea. I bosenurē marī dapagħora irirosu yu dupaturi neñi irinemobirikoa. Puru Yuhu

Ígūyarārē dorerogue dupaturi iriyuwarikugukoa, ārīyupu.

¹⁷ Irasū ārī odo, iiríripare āī, Marīpure: “Mūrē ushyari sīa”, ārī, Ígūsārē āsū ārīyupu:

—Ire āī, dūkawa iiríka!

¹⁸ Musārē werea. I igui dekore marī dapagora iirírosū yu dupaturi neō iirínemobirkoka. Yūpu Ígūyarārē doreri ejadero pūrugue dupaturi iirígukoa doja, ārīyupu.

¹⁹ Pūru pārē āī, Marīpure: “Mūrē ushyari sīa”, ārī, pārē pea, Ígūsārē āsū ārī guereyupu:

—I yaa dūpu āārā. Yu mūsā ñerō iridea waja boagukoa. Irasirirā mūsā dapagora iriaderosū nerē, pārē baariku, yu musārē boabosarire gūñaka! ārīyupu.

²⁰ Ígūsā baa odoaderō pūru, pārē āīaderosūta iiríripadere āī, Ígūsārē āsū ārīyupu:

—Yu musārē boabosagu, yaa dí béori merā Yūpu musārē: “Óārō irigura”, ārīdeare iriyuwarikugukoa.

²¹ ’Dapagorare yure wējēduarāguere yure īmubu òò yu merā baa doaními.

²² Marīpu ārīderosūta yure āārīpererā tīgūrē waaro yáa. Yure īmubu gapure ñetariro waarakoka, ārīyupu.

²³ Ígū irasū ārīmakū pérā, Ígūsā basi āsū ārī gāme sērēñāñurā:

—Noā marī watopeguere irasiribukuri? ārīñurā.

Jesús buerā: “Marī watopere, ¿noā āārīpererā nemorō āārīgukuri?” ārī guaseodea

²⁴ Pūru Jesús buerā āsū ārī gāme guaseoñurā:

—Marī watopere, ¿noā āārīpererā nemorō
āārīgūkuri? ārīnurā.

²⁵ Jesús gapu īgūsārē ārīyupu:

—I nikū marā oparā Marīpūre būremumerā
gapu īgūsāyarārē dorerā, turaro merā dorema.
Irasirirā īgūsā oparārē: “Masakare oārō iritamurā
āārīma”, ārīma.

²⁶ Musā tamerā i nikū marā oparā irirosū
iribirikōaka! Asū gapu irika! Musā watopeguere
sugu gajirā nemorō āārīduagū, musā nemorō ubu
āārīgū maamū irirosū āārīburo. Musārē doredūagū,
moāboegū irirosū musārē iritamugū āārīburo.

²⁷ Musā gūñamakū, ¿niíno gapu gajigu nemorō
āārīgū āārīrī? ¿Baa doanígū gapu, o īgūrē baari
ejogu gapu āārīrī? Asū āārā. Baa doanígū
gajigu nemorō āārīmi. Yū gapu musā watopegue
āārīgū, musārē moāboegū irirosūta musārē irita-
mugū aaribú.

²⁸ ’Masaka yure ñerō irikeremakū, musā yū merā
āārīníkōâbu.

²⁹ Irasirigu, Yūpu yure īgūyarā Opu píderosū, yū
musādere oparā sóogura.

³⁰ Irasirirā, yū īgūyarā Opu āārīrōgue musāde,
yū merā iirí, baa doanírāko. Irogue musā
pe mojōma pere su gubu peru pērēbejari oparā
doarire doarāko. Irasirirā Israel bumarārē pe
mojōma pere su gubu peru pērēbejari buri marārē
dorerāko, ārīyupu.

*Jesús Pedrone: “Yure masikeregū: ‘Masibea’,
āārīgūkoo”, ārī weredea*

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Irasū ãrī odo, marī Opʉ Jesú斯 Pedrore ãsū ãrīyupʉ:

—Simón, yure péka! Wātēa opʉ Satanás Yʉpʉre sērēadami, trigo gasirire koro, yʉsasiribéoro irirosū mʉsārē yure bʉremurīrē pirimakã iridʉagʉ.

32 Ígã irasū iridʉakeremakã, yʉ gapʉ maya ãärīburire Yʉpʉre sērēbosabʉ, mʉ yure bʉremurīrē piribirikõāburo, ãrīgã. Irasirigu yure dupaturi õārō gũñaturadero pʉrʉ, mʉyarã yure bʉremurārẽ gũñaturamakã irika! ãrīyupʉ.

33 Ígã irasū ãrīmakã pégu, Pedro ãrīyupʉ:

—Yʉ Opʉ, mʉrē peresu irirã, yʉdere mʉ merāta peresu iriburo. Mʉrē wējērã, yʉdere mʉ merāta wējēburo, ãrīyupʉ.

34 Jesú斯 Ígūrē ãrīyupʉ:

—Pedro, mʉrē werea. Dapagã ñami ãgābo wereburo dupiyuro yure masíkeregʉ urea gajirārẽ: “Masíbea”, ãrīkatogukoa, ãrīyupʉ.

Jesúre Ígūsã ñeāburo dupiyuro waadea

35 Irasū ãrī odo, Jesú斯 Ígã buerārē ãsū ãrī sērēñayupʉ doja:

—¿Sõõ ãärīdeapoere mʉsã niyeru, surí ãiãrī ajuri, gubu surí opamerã mʉsārē yʉ iriudeapoere ñeénorẽ gãāmenemorĩ?

—Neõ gajino gãāmenemobiribʉ, ãrī yʉjʉñurã.

36 Ígūsã irasū ãrīmakã, ãrīyupʉ doja:

—Dapagora gapʉre surí, niyeru ãiãrī ajuri oparã, irire ãiaka! Mʉsārē sareri majīrī marīmakã ïārã, mʉsāya surí wekamarẽ dua, su majī wajarika!

37 Ire mʉsārē werea. Marīpʉya werenírī gojadea pügue gojaderosūta yure waaro yáa. ãsū

ãrī gojasūdero ãärībú: “‘Ígūde ñegū irirosū ñerā watopeguere ãärīdi ãärīmi’, ãrīsūgukumi”, ãrī gojasūdero ãärībú, ãrīyupu. Ígū irasū ãrīmakū pērā, Ígū buerā Ígūrē ãrīñurā:

38 —Gua Opu, pe majī sareri majīrī opáa, ãrīñurā.
—Óâsiáa, ãrī yujuyupu Jesús.

*Jesús Getsemanígue Marípure sérēdea
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)*

39 Puh Jesús Ígū irinarōsū Olivos wāikudi ñtāugue waakōayupu. Ígū buerāde Ígū merā waañurā.

40 Irogue ejagu, Jesús Ígūsārē ãrīyupu:
—Marípure sérēka, wātī ãrīmesārīrē iribukoa, ãrīrā, ãrīyupu.

41 Irasū ãrī odo, Ígū suguta yoaweyaro waa, ñadukupuri merā ejamejāja, Marípure ãsū ãrī sérēyupu:

42 —Au, yu ñerō tariburire taudag, tauka! Yū irasū ãrīkeremakū, yū gāâmerōsū iribirikōaka! Mu gāâmerōsū gapu yure waaburo, ãrīyupu.

43 Ígū irasū ãrīmakū, Marípure wereboegu ûmágasigue ãärādi Jesúre deyoayupu Ígūrē gūñaturamakū irigu.

44 Jesús buro pürīsūgū Marípure sérēadero nemorō Ígūrē sérēnemoyupu doja. Ígū ñajāsúririta dí yeri pagayeri wiri, yebague yuriyuro.

45 Marípure irasū ãrī sérē odo, wāgānugā, Ígū buerā puhogue ejagu, buro bujawererí merā kārīrārē bokajayupu.

46 Irasirigu Ígūsārē ãrīyupu:
—¿Nasirirā kārīrī? Yobeka! Marípure sérēka, wātī ãrīmesārīrē iribukoa, ãrīrā, ãrīyupu.

Jesúre ñeāwāgādea

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

47 Ígū irasū ãrī wereripoe masaka wárā ejañurā. Judas pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarā buerā watopemʉ ãārādi masakare dupiyuyupʉ. Jesús phro eja, ígūrē bokatīrī, ígūya wayupārārē mimiyupʉ.

48 Ígū irasū mimimakʉ íágū, Jesús gapʉ ígūrē ãrīyupʉ:

—Judas, ¿yure ãārīpererā tīgūrē yure íāturirāguere wiagʉ, yaa wayupārārē mimirī mʉ? ãrīyupʉ.

49 Ígū irasū ãrīmakʉ, Jesús buerā ígūrē masaka ñeāburire masírā: “Gua Opʉ, ¿gua sareri majīrī merā ígūsā merā gāmekēāsi?” ãrīñurā.

50 Irasū ãrī, sugʉ Jesús buegʉ ígūya sareri majī merā paía opare moāboagure diaye gapʉma gāmipūrē dititá dijukōāyupʉ.

51 Ígū irasirimakʉ íágū, Jesús ãrīyupʉ:

—Iropata irika! Inorē irinemobita! ãrīyupʉ.

Ãrī odo, gāmipū ãārāderore moāñayupʉ. Ígū moāñamakʉ, ígūya gāmipū õākōāyuro doja.

52 Irasiri odo, ígūrē ñeāmurārē: paía oparārē, Marīpʉya wiire korerā surara oparārē, judío masaka murādere ãrīyupʉ:

—¿Nasirirā sareri majīrī merā, yuku dákari merā sugʉ yajarimasūrē ñeārā aarirā írirosū yure ñeārā aaríri?

53 Úmarikʉ Marīpʉya wiigue mʉsā merā yʉ ãārīmakʉ, yure neō ñeābiribʉ. Irasū ãārīkeremakʉ, dapagora mʉsā yure ñerō iriripoe ejasiáa. Wātī naītīrōgue ãārīgʉ mʉsārē dorerire irirā yáa mʉsā, ãrīyupʉ.

*Pedro Jesúre masīkeregh: “Masībea”, ārīdea
(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn
18.12-18, 25-27)*

⁵⁴ Puru Jesúre ñeā, paía opuya wiigue ãiāñurā. Ígūsā Ígūrē ãiāmakū, Pedro Ígūsārē yoaweyarogue tuyayupu.

⁵⁵ Irogue ejarā, makāpuro ñajārōma yeba dekogue peame diiuñurā. Irasirirā irime turo sūma doaníñurā. Pedro Ígūsā puro eja, Ígūsā watopegue doayupu.

⁵⁶ Sugo moāboerimasō, Ígū peame turo doamakū ñāgō, Ígūrē õārō ñā, gajirārē ãsū ãrī wereyupo:

—Íide Ígū merā ãārīdita ãārāmi, ãrīyupo.

⁵⁷ Igo irasū ãrīmakū pégu, Pedro ãrīkatori merā:

—Yu Ígūrē neō masībea, ãrī yujuyupu.

⁵⁸ Mérōgā puru gajigū Ígūrē ñā, ãsū ãrīyupu:

—Mude Jesús buerā merāmata ãārā, ãrīyupu.

—Neō ãārībea yu, ãrīyupu Pedro.

⁵⁹ Su hora puru gajigū gajirārē ãsū ãrī wereyupu:

—Íi diayeta Ígū merā ãārīdita ãārīmi. Galileamata ãārīmi, ãrīyupu.

⁶⁰ Ígū irasū ãrīmakū, Pedro yujuyupu:

—Yu, mā werenígūrē masībea, pémasībirikoa, ãrīyupu.

Ígū irasū ãrīripoeta ãgābo wereyupu.

⁶¹ Ígū weremakū, marī Opu Jesús yoaweyarogue ãārīgū Pedrore ñā gāmeuyupu. Ígū irasū ñāmakū, Pedro, Jesús Ígūrē: “Dapagā ñami ãgābo Ígū wereburo dupiyuro mā yure masīkeregh, urea: ‘Masībea’, ãrīkatogukoa”, ãrīdeare gūñabokayupu.

⁶² Irire gūñaboka, wiria, bħjawereri merā bħuro oreypu.

Jesúre ñerõ iri b̄ridadea

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Jesúre korerã surara īgūrẽ burida, páñurã.

⁶⁴ Irasū īgūrẽ párã, suríro gasiro merã īguya koyere s̄abiatō:

—¿Noã m̄arẽ pári? Ar̄ibokaka! ãr̄iñurã.

⁶⁵ Wári gaji ñerõ ãr̄i b̄ridañurã.

Jesúre oparã p̄rogue ñiadea

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Gajinu gapu boyodujimejärípoe judío masaka m̄arã, paía oparã, Moisés gojadeare buerimasāde nerēñurã. P̄ru ëgusā nerērōgue Jesúre ãija, ãsū ãr̄i s̄erēñamakã:

⁶⁷ —Wereka ḡhare! ¿Mu, Maríp̄u iriudi Cristota ããr̄ir̄i? ãr̄iñurã.

Jesús ëgusārẽ yuþuyupu:

—Muþārẽ: “Yu ëguta ããr̄a”, ãr̄imakũ, yure buremubirikoa.

⁶⁸ Muþārẽ gajinorẽ yu s̄erēñamakũ, yure yuþubirikoa.

⁶⁹ Muþā yure buremubirikeremakũ, mérōgā p̄ru Yuþu turatariḡu yure ããr̄ipererã tīgūrẽ ëgū diaye gapu doamakũ iriḡukumi, ãr̄iyupu.

⁷⁰ Ëgū irasū ãr̄imakũ pérã, ããr̄ipererã īgūrẽ s̄erēñamakã:

—¿Irasū ãr̄igū, Maríp̄u magūta ããr̄ir̄i mu? ãr̄iñurã.

—Ëgūta ããr̄a muþā ãr̄ir̄osüta, ãr̄i yuþuyupu Jesús.

⁷¹ Ëgū irasū ãr̄imakũ, ãsū ãr̄iñurã:

—Nasirimurã gajirã ëgūrẽ weresãr̄ir̄e pénemobirikoa marĩ! Ëgū werenír̄ir̄e marĩ basita pésiaá, ãr̄iñurã.

23

*Jesúre Pilato puro ãijadea
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)*

¹ Irasū ãrī odo, ããrīpererā wágãngā, Jesúre opu
Pilato wãikhugu purogue ãiãñurā.

² Jesúre irogue ãijarā, ãsū ãrī wereſanugāñurā:
—Íñi maríya nikū mararē ñerō iridoremakā péabu.
Romano marā opu niyeru wajasearire: “Wa-
jaribirikōaka!” ãrīrīrē péabu. Gajidere: “Yu judío
masaka Opu, Cristo ããrā”, ãrāmi, ãrīñurā.

³ Ígūsā irasū ãrīmakā pégu, Pilato Jesúre
sērēñayupu:

—¿Muta ããrīrī, judío masaka Opu?
—Muu ãrīrōsūta Ígūta ããrā, ãrī yujuyupu Jesús.

⁴ Ígū irasū ãrīmakā, Pilato paía oparārē, masaka
irogue ããrīrārē ãrīyupu:

—Íñrē neō ñerī iridea máa, yu ïamakā, ãrīyupu.
⁵ Ígū irasū ãrīkeremakā, Ígūsā gapu buo
wereſanumoñurā:
—Ígū bueri merā masaka oparārē tarinugāmakā
iriами. Galilea nikūgue irire irinugāmi. Dapago-
rare i makāguedere irasūta irigu ejáami, ãrīñurā.

Jesúre Herodes puro ãijadea

⁶ Ígūsā irasū ãrīmakā pégu, Pilato gapu
sērēñayupu:

—Íñi Galileamuta ããrīrī? ãrīyupu.

⁷ “Iromuta ããrīmi”, ãrī, Ígūsā yujumakā pégu,
Pilato surarare: “Jesúre Galilea nikū marā opu
Herodes puro ãiaka!” ãrīyupu. Iripoere Herodes
Jerusalēgue ããrīyupu.

8 Iro dupiyuro Herodes Jesús iridea kerere pédi ããrímí. Irasirigu yoaripoe īgūrē buro īāduagu iriadiyupu. Jesús īgū turari merā iri īumakū īāduagu iriadiyupu. Irasirigu īgū puro īgūsā Jesúre ãijamakū īāgū, buro ushayayupu.

9 Wári Jesúre sérēñadiyupu. īgū sérēñakeremakū, Jesús gapu īgūrē neō yujubiriyupu.

10 Paía oparā, Moisés gojadeare buerimasāde Herodes puro ejanerā, Jesúre turaro merā weresāñurā.

11 Puru Herodes īgūya surara merā Jesúre burida, ñerō iriñurā. īgūrē buridarā, õärí suríore opuyañerē sāñurā. Irasiri odo, Herodes: “īgūrē Pilato purogue ãïaka doja!” ãrñyupu.

12 Herodes, Pilato merā iro dupiyuroguere gāme īādhabirinerā ãäríkererā, irinu merā gāmesuriñurā.

Jesúre wējēdoredea

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

13 Puru Pilato paía oparārē, judío masaka oparārē, masakadere siiu neeō,

14 ãsū ãrñyupu:

—Musā ñirē yu puro ãijarā: “Íi masakare ñerō iridoremi”, ãrābu musā yure. Musā ñirō, yu ñirē sérēñapeoabu. Musā ñirē weresākeremakū, ñerō iridea máa, yu īāmakū.

15 Herodede: “Íirē neō ñerō iridea máa”, ãrñyupu. Dupaturi ñirē yu puro iriuañumi doja. Irasiriro ñirē wējēdoreri máa. Musāde ire masā.

16 Irasirigu yu īgūrē tārādoregukoa. Puru īgūrē wiugura, ãrādiyupu Pilato.

17 Pilato, bojoriku pascua bosenu ãärímakã, sugu peresugue ãärädire īgūsā wiudoregure wiunayupu.

18 Irasirirā, Pilato: “Jesúre wiugura”, īgū ãärímakã pérā, ãärípererā masaka suro merā ãsū ãrī gaguinínugāñurā:

—Jesúre wējēkōäka! Barrabás gapure wiuka! ãrīñurā.

19 Ī Barrabáre iro dupiyuro Jerusalégue oparārē īgū béoduadea waja, gajirārē īgū wējēdea waja, peresu irinerā ãäríma.

20 Pilato Jesús gapure wiuduad diyupu. Irasirigu masakare īgūrē wiuburire dupaturi sērēñayupu doja.

21 īgū Jesúre wiuduakeremakã, īgūsā gaguiníadero nemorō gaguiníñurā doja:

—Curusague pábiatú wējēka īgūrē! Wējēkōäka īgūrē! ãrīñurā.

22 īgūsā irasū ãärímakã, Pilato urea waaro merā īgūsārē ãsū ãrādiyupu doja:

—¿Ñeeno ñerīrē iriari ïi, musā irasū ãrī gaguinímakã? Yu ïämakã, neõ īgūrē ñerī iridea máa. Irasiriro ïirē wējēdoreri máa. Irasirigu īgūrē tārādore, wiugura, ãrādiyupu.

23 īgū irasū ãärímakã, masaka, paía oparāde buro gaguinínemo: “Curusague pábiatú wējēka īgūrē!” ãrīñurā. Pilato, īgūsā irasū ãrī gaguinímakã neõ bokatïübiri: “Musā gāämerō irika!” ãrīyupu.

24 Irasirigu, īgūsā ãrīrōsüta Jesúre curusague pábiatú wējēdoreyupu.

25 Puru īgūsā sērērōsüta Barrabáre peresugue ãärīgūrē, oparārē béoduadire, masakare wējēdi

gapare wiuyup. Irasiri odo, Pilato: “Musā gāamerōsū irika Jesúre!” ãrīyup.

*Jesúre curusague pábiatúdea
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)*

26 Jesúre curusague wējēmurā īgūsā ãiwāgāripoe sugu Simón wāikugu Cirene wāikuri makāmū Jerusalén tārogue ãārādi goedujariyup. Irasirirā īgūrē bokatīrī, ñeā, Jesús kōādea curusare kōātħyadoreñurā.

27 Wárā masaka Jesúre waaburire iārā īgūrē tħayañurā. īgūsā watopegue nome īgūrē iārā, gaguiní bujawereri merā oreħħayañurā.

28 īgūsā oremakū pégħu, Jesús īgūsārē īgħameu, āsū ãrīyup:

—Jerusalén marā nome yure orebirikōāka! Musā basi, musā pūrāya ãārīburire oreka!

29 Purugue masaka ñetariro tarirākuma. Āsū ãrīrākuma: “Neō pūrākumerā, miññamerā nome ãārīmakū õħtaribuyo”, ãrīrākuma.

30 Utāyukure āsū ãrīrākuma: “Għare tāu wējē, dedekkōāburo”, ãrīrākuma.

31 Masaka yure waja opabire ñerō irimakū, waja oparā gapu ñetariro tarirākuma, ãrīyup.

32 Jesúre ãiwāgārā, pērā ñerō iririmasādere īgħi merā wējēsūmurārē ãiwāgāñurā.

33 īgħisārē ãiwāgārā, masaku dipuru boaweedea pero wāikurogue eja, Jesúre curusague pábiatú ãiwāgħuñurā. Ñerō iririmasādere curusarigue pábiatú ãiwāgħuñurā. Sugħare īgħi diaye gapu, gajigħare īgħi kúgapu pábiatú ãiwāgħuñurā.

34 Ígūsā Jesúre curusague pábiatú ãiwāgūnúmakā, Jesús ãrīyupu:

—Au, Ígūsā ñerō iririre kātika! Ígūsā yure irasiririre pémasibema, ãrīyupu.

Surara Ígū surí sāñadeare: “Ubu ãrīboka birarā: ‘¿Noärē dujarokuri?’ ” ãrīñurā irire Ígūsā basi gāme dākawamurā.

35 Masaka irogue ãärīrā ïañiñurā. Oparāgueta Jesúre ãsū ãrī bəridañurā:

—Gajirā gapure taumi. Irasirigu diayeta Cristo, Marípu beyedi ãärīgū Ígū basi tauburo, ãrīñurā.

36 Surarade Ígūrē bəridañurā. Ígū puro waa ejanugārā, igui deko sālīrē Ígūrē iirídoreadiñurā.

37 Irire irirā, Ígūrē ãsū ãrīñurā:

—Mu diayeta judío masaka Opu ãärīgū, mu basi tauka! ãrīñurā.

38 “Íi ãsū iridea waja boami”, ãrīrā: “Íita judío masaka Opu ãärīmi”, ãrī gojadea majīrē curusague Ígū weka pábiatúñurā. Griego ya merā, latín ya merā, hebreo ya merā gojasūyuro.

39 Sugu ñerō iridi, Jesús merā Ígūsā pábiatú ãiwāgūnúdi Jesúre ñerō ãrī turiyupu:

—Mu diayeta Cristo ãärīgū, mu baside tau, għadere tauka! ãrīyupu.

40 Ígū irasū ãrīmakā pégu, gajigu gapu Ígūrē ãsū ãrīyupu:

—Irasū ãrībirikōāka! ¿Marípure güiberi irasū ãrīgū? Marīrē suro merā wajamoāma.

41 Marīgapure marī ñerī iridea waja diayeta wajamoāma. Íi gapu ñerīrē neō iribi ãärīmi, ãrīyupu.

42 Irasū ãrī odo, Jesúre ãsū ãrīyupu:

—Jesús, m̄yarā Op̄a ñajāḡ, yudere gūñaka! ār̄yupu.

⁴³ —Diayeta m̄rē werea. Dapagāta ȳa merā paraíso wāik̄u rogue aār̄iḡukoa, ār̄yupu Jesús īḡurē.

Jesús boadea

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Puru goeripoe aār̄imak̄, i nikū aār̄ipererogue naītīākōāyuro. Ure hora gora naītīāyuro.

⁴⁵ Abede deyomar̄yupu irasū waari poere. Mar̄ipuya wii poekama taribu makāp̄ro kāmutari gasiro deko merā yeguesiajakōāyuro.

⁴⁶ Irasirigu Jesús turaro merā aāsū ār̄i gaguiniyupu:

—Aa, yaa yujupūrārē m̄rē wiáa, ār̄yupu.

Irasū aār̄iḡuta, kōmoakōāyupu.

⁴⁷ Romano marā surara op̄a irasū waamak̄ īāḡ, Mar̄ipure usuyari s̄iyupu. Aāsū ār̄yupu:

—Diayeta ñerōr ibi aār̄adañumi, ār̄yupu.

⁴⁸ Aār̄ipererā masaka iro Jesúre waarié īārā ejanerā īḡ boamak̄ īārā, buro bujawerereri merā īḡsāya koretibirire pāwāgā, īḡsāya wiirigue dujāakōāñurā.

⁴⁹ Aār̄ipererā Jesús merāmarā, Galileague īḡurē tuyanerā nomede yoarogue Jesúre irasū waarié īānínurā.

Jesúya d̄up̄re masāgobegue pídea

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Irogue suḡa José wāik̄uḡ Judea nikūmu, Arimatea wāik̄ri makāmu aār̄yupu. īḡ õāḡ, diayemarē irigu, Mar̄ipu īḡuyarārē doreri ejaburire yúgu aār̄yupu. īḡ judío masaka oparā watopemu

ãārīkeregħu, Jesúre īgħasā: “Wējēka!” ãārīmakū pégħu: “Jāu”, ãrībiridi ãārīmí.

52 Irasirigħu Pilato p̄urogue waa, Jesúya d̄upure yáabu s̄erēyupu.

53 S̄erē odo, Jesúya d̄upure curusague ãārīrī d̄upure āidju, õārī surí gasiro merā õmayupu. Óma odo, uthayegue mádea gobegue píyupu. Iri gobe neō sugħi boadire yáasūña marīrī gobe ãārīyuro.

54 José Jesúre yáarinu judío masaka siñajārīnūma ãārīburire īgħasā āmuyurinu ãārīyuro. I siñajārīnū ñajāburo mérrogħa d̄hayayuro.

55 Galileague Jesúre tħyanerā nome masāgobegue José waamakū īārā, waanurā. Iri gobegue Jesúya d̄upure īgħi pímakku īānurā.

56 Īgħasā irasū īādero puru, īgħasā ãārīrī wiigħe dujāakōñiurā. Dujaja, s̻urōrīr īgħya d̄upure pipeoburire āmuñurā. Āmu odo, siñajārīnū ãārīmakū, Moisés dorederosūta siñajāñurā.

24

Jesús masādea

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Semana ãārīpħororirinu* ãārīmakħ, boyodujimejāri poe īgħasā nome dupaturi Jesúya d̄upure yáadea masāgobegue waanurā. Īgħasā s̻urōrī ãmuadeare āiāñurā. Gajirā nomede īgħasā merā wapikwawgħāñurā.

2 Irogue ejarā, iri gobe biadea uthā majjirek gajirogue oyamakū īānurā.

* **24:1** Semana ãārīpħororirinu, domingo ãārā.

3 Irire ūrā, diayeta ūajākōāñurā. Irogue ūajājarā, neō marī Opū Jesúya dūpure bokabiriñurā.

4 Irasirirā buro gūka, naásū irimasibiriñurā. “¿Naásū waáayuri?” ãrī gūñaripoeta gūñaña marīrō pérā ūma surí gosesiriri sāñarā Ígūsā puro nímakā ūñurā.

5 Ígūsārē ūrā, buro güiri merā muúsiañurā. Ígūsā irasirimakā ūrā, ūma Ígūsārē ãrīñurā:

—¿Nasirimurā boanerārē yáarogue okagure āmarī?

6 Õõrē mámi. Masāsiami. Gūñaka, Ígū mūsā merā Galileague ãärígú mūsārē ãrīdeare!

7 Åsū ãrīmi: “Yu ãärípererā tīgū ãärígú masaka ñerāguere wiasügukoa. Ígūsā yure curusague pábiatú wējēmakā, urenuwaaró merā Marīpu yure masügukumi”, ãrīmi, ãrīñurā.

8 Ígūsā irasū ãrīmakā pérā, Jesúus ãrīdeare gūñabokañurā.

9 Irasirirā masāgobegue ãärānerā goedujajarā, ãärípereri Ígūsā ūdeare Jesúus buerā pe mojōma pere su gubu suru pērēbejarārē wereñurā. Irasū ãrīmakā, gajirārē Jesúre buremurā ãärípererārē irire wereñurā.

10 Jesúus buerārē iri kerere wererā ejanerā nome ñisākā ãrīñurā: María Magdalena, Juana, gajigo María Jacob pago, irasū ãrīmakā gajirā nome ãrīñurā.

11 Ígūsā ūdeare werekeremakā, Jesúus buerā gapū buremubiriñurā. “Irasū ãrīkōärā yáma ñisā nome”, ãrī gūñañurā.

12 Pedro gapū masāgobegue ūágū ūmawāgāyupū. Iri gobegue ūágū ejagu, Jesúya dūpure õmadea gasiro gajiro gapū túpeoadea gasiro ditare ūayupū. Irire

ĩāguka: “¿Naásũ waáayuri?” ãrĩ gũña, ĩgũ ãārĩrĩ wiigue dujákõøyupu.

Emaús wāikuri makā waarí maague Jesús pērārẽ deyoadea

(*Mr 16.12-13*)

13 Jesús masādeanurẽta pērā ĩgũ buerire t̄uyarā Emaús wāikuri makā waarí maague waarā iriñurā. Emaúgue waaró, Jerusalén merā wiriwāgāmakū pe mojōma pere su gubu suru pērēbejari kilómetro yoaro ãārīyuro.

14 Maa waarā, ãārīpereri Jesúre waadeare wereníñurā.

15 Irire wereníripoe Jesús ĩgūsā puro aari, ĩgūsā merā waayupu.

16 Ĩgū, ĩgūsā merā waamakū ïākeremakū, gajino ĩgūsārẽ ĩgārẽ ïāmasibirimakū iriyuro.

17 Jesús ĩgūsārẽ sērēñayupu:

—¿Neénorẽ werenírā yári, mūsā maa waarā? ãrīyupu.

Ĩgū irasū ãrīmakū pérā, b̄ero b̄jawereri merā maa deko dujanugāñurā.

18 Cleofas wāikuḡu Jesúre ãsū ãrĩ yūjyuypu:

—Ãārīpererā inurĩ Jerusalégue waadeare masíma. ¿Mu suḡuta irogue ãārādi irasū waadeare masíberi? ãrīyupu.

19 Ĩgū irasū ãrīmakū, Jesús ĩgūsārẽ:

—¿Naásū waáari? ãrīyupu.

Ígārẽ ãrīñurā:

—Jesús Nazaretm̄rẽ ĩgūsā iriadeare werenírā iriabu. Ĩgū Maríphya kerere weregu ãārādimi.

Ãârãpererã masaka ïürõ, Maríph ïürõguedere ïgã tu-rari sîrî merã irigu, ïgûyare weregu ãârãdimi.

20 Paía oparã, gajirã marî oparã merã ïgûrẽ wêjêdorerã, romano marã oparãrẽ wiáama. ïgûsã irasû wiamakû, curusague pábiatú wêjêama.

21 “ïgã marîrẽ taibu, marî Israel bumarã Opu ãârãbu, marî yûdi ãârîmi”, ãrî gûñadibu gúa ïgûrẽ. Irasiriro dapagã merã urenu waáa, ïgûrẽ wêjêaderopuru.

22 Surãyeri gúa merãmarã nome, ïgûsã wereri merã guare gûkamakû iriama. Dapagã ñamigâgora ïgûrẽ yáaderogue ejañurã.

23 Irogue eja, ïgûya dûpure bokamerâta, gúa purogue goedujajama. “Irogue guare kêrõ irirosû waamakû, Maríphure wereboerârẽ ïâbû”, ãrâma. Maríphure wereboerã ïgûsârẽ: “Jesús okami”, ãrâdeadere wereama guare ïgûsã nome.

24 Puru gajirã gúa merãmarã ïgûrẽ yáaderogue eja, ïgûsã nome ãrâderosûta ïâñurã. ïgûsâde Jesúre ïâbirañurã, ãrî wereñurã Cleofasã Jesúre.

25 ïgûsã irasû ãrîmakû pégu, Jesús ïgûsârẽ ãrîyupu:
—Mûsã pémasîmerã ãârã. ¿Noópa yoaripoe Maríphuya kerere weredupiyunerã gojadeare õârõ pémasîrî merã bûremubirkôârî mûsã?

26 Maríph iriudi Cristo ïgû ûmugasigue murîaburo dupiyuro, ïgûyarã Opu ñajâburo dupiyuro ïgûrẽ ñerõ tarigûkumi, ãrî gojanerã ãârîmá. ¿Ire masîberi mûsã? ãrîyupu.

27 Jesús irasû ãrî odo, Maríphuya kerere weredupiyunerã gojadea pûgue ãârãpereri ïgûsã ïgûrẽ gojayudeare: “Ãsû ãrîduaro yáa”, ãrî wereyupu ïgûsârẽ. Moisés gojadeare

werenugāyupu. Puru ãārīpererā Marīphaya kerere weredupiyunerā gojadeare wereyupu.

28 Puru īgūsā waaró Emaúgue ejamakā, Jesú斯 iri makārē tariwāgāgū irirosū iriyupu.

29 Īgū irasū tariwāgāmakū īārā, īgūrē ãsū ãrīñurā:
—Gua merā dujaka! Ñamikague ãārā.
Naīmejārōgue yáa, ãrīñurā.

Irasirigu Jesú斯 īgūsā merā waa, īgūsāya wiigue ñajākōdāyupu īgūsā merā dujagū.

30 Puru īgūsā merā baa doanígū, pārē ãī, Marīphare: “Mure ushayari sīa”, ãrī, pārē pea, īgūsārē guereyupu.

31 Īgū irasirimakā īārāgueta: “Jesúta ãārīmi”, ãrī ñāmasīñurā. īgūsā ñāmasīmakūta, dederiakōdāyupu īgūsārē.

32 Īgū irasū dederiadero puru, īgūsā basi ãsū ãrī gāme werenīñurā:

—Maague īgū marīrē: “Marīphaya werenírī gojadeare: ‘Ãsū ãrīdharo yáa’”, ãrī weremakā pérā, buro ushayari merā: “Oātaria”, ãrī péñabu, ãrīñurā.

33 Irasirirā mata Jerusalēgue gāme dujākōdāñurā. Irogue eja, Jesú斯 buerā, pe mojōma pere su gubu suru pērēbejarā nerēanerārē, gajirā īgūsā merāmarādere bokajañurā.

34 īgūsā ejamakū īārā, iro nerēanerā ãsū ãrīñurā:
—Diayeta marī Opu masāñumi. Simōrē deyoayupu, ãrīñurā.

35 īgūsā irasū ãrīmakā pérā, Emaúgue waanerāde īgūsārē maague waadeare wereñurā. Jesú斯 pārē pea, īgūsārē īgū sīmakā, īgūrē ñāmasīladeare wereñurā iro nerēanerārē.

*Jesús īgħi buerārē deyoadea
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)*

36 Īgħi sā irire irasū ārī wereníri poe Jesús īgħi sārē deyoa, āsū ārī õħidoreyup:

—¿Aħarīri mħsā? Siñajārī merā āħarīrikuka! ārīlyup:

37 Īgħi deyoamak, īägħi kakkō āñurā. “Boadi yużeppurā deyoamak īarrā irikoa marī”, ārī għu āñurā. Irasirirā bero għiex īn-nurā.

38 Īgħi sā għimak, īägħi, Jesús īgħi sārē ārīlyup:

—¿Nasirirā īägħi kari mħsā? ¿Nasirirā yure īarrā: “Īgħi boadi dupaturi okabiribukumi”, ārī għu āñurā mħsā? Irasirirā għiex īn-nurā.

39 Īħaka, yaa mojōrīr, yaa għidher! Yħata āħarā. Yħure moāñaka! Irasirirā masiż rāko yu āħarīrīr. Sugħi boadi īgħi yużeppurā merā deyoaq du pħi opabemi. Di, għo ārī opabi āħarīkumi. Yħi gapu diġi, għo ārīrīr opā, ārīlyup Jesús.

40 Irasū āħarīgħi, īgħi ya mojōrīr soeu, īgħi ya għidher! Irasirirā īmuyup īgħi sārē.

41 Īgħi sā gapu mérōgħi bħixx murī opakerer, bero u sħayari merā: “¿Diayeta īgħi ta āħarīkuri?” ārī għu āñurā.

Īgħi sā irasū mérōgħi bħixx murī opamak, Jesús masiż kōd ħiġi. Irasirigħ īgħi sārē sérē ħiġi:

—¿Mħsā baari opari oħiex? ārīlyup:

42 Īgħi irasū āħimak, pé, waa īmupu adde dikkare sħiġurā. Mume dekkdere īgħi sħiġurā baaburo, ārīrā.

43 Irire sħimak, īgħi sā īñi baayup:

44 Baa odo, Jesús īgħi sārē wereyup doja:

—Sōõ ãärīdeapoe mūsā merā ãärīgħu, yu mūsārē werederosūta dapagorare yure waabu. Moisés yaamarē gojaderosūta yure waabu. Marīpħya kerere weredupiyunerā gojaderosūta, Salmos wāikħri pūrē gojanerāde īgħusā yure gojaderosūta waabu. Aärlpereri Marīpu īgħusārē irasū gojadorederosūta yure waabu, ārīyupu Jesús.

45 Irasū ārī odo, Marīpħya werenírī gojadeare īgħusārē pémashimak īriyupu.

46 Asū ārīyupu:

—Iripoegue Marīpħya kerere weredupiyunerā gojadea pūgue āsū gojasūdero ãärīlbu: “Cristo, Marīpu iriudi boakōgħukumi. Īgħi boagħu, u renu waaro merā masāgħukumi doja.

47 Īgħi masādero pūru, īgħi rē biremura īgħi wa īgħi turaro merā ãärīpereri nikku marāguere īgħi kerere weregorenarākuma. Jerusalén marārē wereprex ororiwāgħārākuma. Asū ārī wererākuma: ‘Musā ñerī iririre bħajawereka! Musā għuñnarīrē gorawayuka! Irasirigu Marīpu musā ñerī irideare kātigħukumi’”, ārīgħākuma, ārī gojasūdero ãärīlbu.

48 Musā i ãärīpereri yure waadeare īänerā ãärā. Irasirirā irire gajirārē wererākoa.

49 Yipu iripoegue ārīderosūta yu mūsārē Oħġu deyomar īgħi rē iriugħura, īgħi mūsāguere ãärīn ikōabburo, ārīgħu. Irasirirā oħi Jerusalēta dujaka dapa, īgħi mūsārē umugħasima turarire sīgħu aarimak, ārīyupu Jesús.

*Jesús umugħasigue mħri ladea
(Mr 16.19-20)*

50 P̄urʉ Jesúś īgūsārē Betania wāīkuri makā t̄erogue ãīayupʉ. Irogue eja, Jesúś īgūya mojōrī soemu: “Yapʉ musārē ñārō iritamuburo”, ãrīyupʉ.

51 Irasū ãrīgāta īgūsārē píkōā, ûmugasigue ãimurīñākōāsūyupʉ.

52 Īgūsā, īgū marīñāmakā ïārā: “Óātarigʉ ãārīmi”, ãrī b̄uremuñurā. P̄urʉ b̄uro ushayari merā Jerusalēgue goedujákōñurā.

53 Úmarikʉ Marīpʉya wiigue īgūrē: “Óātaria mʉ”, ãrī, ushayari sīnañurā.

Āsū ãārā. Irasūta ãārīburo.
Lucas

Marípuya Kerere Wereri Turi New Testament in Siriano

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siriano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Siriano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
1a0774e8-d152-5929-891b-95e0d2238786